

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ

Διαδικασία και λόγοι υιοθέτησης, παρουσίαση - ανάλυση,
απολογισμός της προόδου και επαναθεώρηση της Στρατηγικής της
Λισσαβώνας για την περίοδο 2000 – 2005

Αθανάσιος Α. Σπηλιωτόπουλος

Υποβληθείσα για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα
Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

ΑΘΗΝΑ

2006

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ

Διαδικασία και λόγοι υιοθέτησης, παρουσίαση - ανάλυση,
απολογισμός της προόδου και επαναθεώρηση της Στρατηγικής της
Λισσαβώνας για την περίοδο 2000 – 2005

Υποβληθείσα για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα
Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

-

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Αθανάσιος Α. Σπηλιωτόπουλος

Πτυχίο Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών – Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΑΘΗΝΑ

2006

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Στους γονείς μου Αντώνη και Λίλη
που με φροντίδα και κόπο
παρείχαν τα απαραίτητα
για την ολοκλήρωση των σπουδών μου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ

Διαδικασία και λόγοι υιοθέτησης, παρουσίαση - ανάλυση, απολογισμός της
προόδου και επαναθεώρηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας για την περίοδο
2000 – 2005

ΠΕΡΙΛΗΨΗ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θέμα της παρούσας εργασίας αποτελεί η Στρατηγική της Λισσαβώνας (ΣΤΛ), η απόφαση δηλαδή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου του 2000 που ελήφθη στην πορτογαλική πρωτεύουσα, με την οποία συμφωνήθηκε από τους αρχηγούς των κρατών-μελών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης η πορεία που αυτή θα ακολουθούσε μέχρι το 2010, προκειμένου να γίνει η δυναμικότερη και ανταγωνιστικότερη οικονομία της υψηλίου βασιζόμενη στη γνώση, ικανή για βιώσιμη ανάπτυξη, περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

Η ΣΤΛ, όπως αναθεωρήθηκε το Μάρτιο του 2005 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, αποτελεί μια σημαντική προσπάθεια για ενίσχυση και αύξηση της ευρωπαϊκής παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στοιχεία στα οποία δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα λόγω της σημαντικότητάς τους για την εξασφάλιση της ευημερίας των ευρωπαϊκών πολιτών, ενώ παράλληλα με αυτές τις επιδιώξεις προωθεί και τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, στοιχείο κρίσιμο και ζωτικό για την εξασφάλιση ενός ανεκτού επιπέδου ζωής και την διασφάλιση της συνεκτικότητας και της αλληλεγγύης των κοινωνιών που συνιστούν την Ένωση.

Τα προτεινόμενα λοιπόν μέτρα για την υλοποίηση του στρατηγικού στόχου της Ένωσης μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: σε αυτά που αποσκοπούν στην προετοιμασία και ενίσχυση μιας ανταγωνιστικής και δυναμικής οικονομίας και σε εκείνα που αποβλέπουν στον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου με επένδυση στον άνθρωπο και στην οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας.

Από την έκταση των μέτρων και το ευρύ φάσμα τομέων που αυτά καλύπτουν, γίνεται αντιληπτό ότι η ΣΤΛ έχει πολυδιάστατους στόχους και συνιστά μια δυναμική και αλληλοσυμπληρούμενη διαδικασία, της οποίας τα συστατικά μέρη πρέπει να προωθούνται παράλληλα. Το εύρος και η σημαντικότητα των τομέων που καλύπτει την τοποθετούν στην πρώτη γραμμή προτεραιότητας των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών, δεδομένου ότι το μέλλον της ευρωπαϊκής ευημερίας βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τις εξελίξεις και την πρόοδο που θα επιτελεσθεί αναφορικά με τη Στρατηγική.

Η επιλογή του θέματος της ΣΤΛ έγινε με κριτήριο το εύρος των τομέων που καλύπτει και την ως εκ τούτου σημαντικότητά της για την ευρωπαϊκή εξέλιξη, οικονομική και κοινωνική, καθώς και τη σημασία της για ένα μεγάλο αριθμό

επιστημών, θεμελιώδες στοιχείο των οποίων είναι ο τρόπος λειτουργίας της οικονομίας.

Σημαντικό μέρος της ΣτΛ καλύπτουν τα μέτρα που αφορούν την οικονομία, μέτρα που σκοπό έχουν να αλλάξουν ουσιαστικά τον τρόπο με τον οποίο ολόκληρο το ευρωπαϊκό οικονομικό οικοδόμημα λειτουργεί. Θεωρούμε λοιπόν απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε επιστήμη, που σχετίζεται, κατά ευρύτερη, ή στενότερη έννοια, με την οικονομία, να έχει μια στοιχειώδη γνώση του τρόπου με τον οποίο θα λειτουργεί πλέον το ευρωπαϊκό οικονομικό οικοδόμημα μετά την υιοθέτηση της ΣτΛ και την πλήρη υλοποίηση των μέτρων που τη συνιστούν.

Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό, είναι βεβαίως η ενημέρωση και γνώση των ενδιαφερομένων για τον τρόπο με τον οποίο η ΣτΛ θα μεταβάλλει το οικονομικό τοπίο και για τα επιμέρους μέτρα, σχεδιαζόμενα και υιοθετηθέντα, βάσει των οποίων θα πραγματοποιηθούν οι προγραμματιζόμενες αλλαγές. Η εργασία αυτή έρχεται να δώσει μια κατά το δυνατόν πλήρη, ελπίζουμε, εικόνα για το τι σημαίνει ΣτΛ, συγκεντρώνοντας σε ένα ενιαίο κείμενο όλα τα μέτρα και όλους τους στόχους που οι ευρωπαίοι καλούνται να υλοποιήσουν μέχρι το 2010. Παρουσιάζεται επιπλέον η εξελικτική διαδικασία που οδήγησε στην υιοθέτηση, εφαρμογή, αναθεώρηση και εκ νέου εφαρμογή της ΣτΛ, καθώς και προτείνονται δράσεις που θα πρέπει να συμπεριληφθούν μεταξύ των κορυφαίων ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων.

Σκοπός της εργασίας θα είναι επομένως, πρώτον να παρουσιάσει τη Στρατηγική της Λισσαβώνας, όπως αυτή αρχικά υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2000, αλλά και την αναθεωρημένη έκδοσή της του 2005, κίνηση που επιβλήθηκε ως απόρροια της ανεπαρκούς προόδου που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών εφαρμογής της. Κατ' επέκταση να σχολιάσει, να κρίνει και να προτείνει μέτρα και κατευθύνσεις που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις προτεραιότητες της Λισσαβώνας.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα γίνει η παρουσίαση της αρχικής ΣτΛ του 2000 και θα ακολουθήσει ο απολογισμός της επιτελεσθείσας προόδου για την περίοδο 2000 – 2004. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τους λόγους που οδήγησαν στην αναθεώρησή της το 2005, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε την αναθεωρημένη πλέον ΣτΛ η οποία βρίσκεται σε ισχύ μέχρι σήμερα. Το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο αναφέρεται στην Ελλάδα και εξετάζει το πώς και κατά πόσο υιοθετήθηκε και ακολουθήθηκε η ΣτΛ από τη χώρα μας, τι κατάφερε αυτή να υλοποιήσει στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που ανέλαβε και σε ποιους τομείς υστέρησε. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα τελικά συμπεράσματα, στα οποία γίνεται μια συνολική αποτίμηση και κριτική στη ΣτΛ και επισημαίνονται ορισμένες προτεραιότητες στις οποίες πιστεύουμε ότι θα πρέπει δοθεί περισσότερη σημασία.

Αναφορικά με τη μεθοδολογία συγγραφής που έχει ακολουθηθεί, σημειώνουμε ότι ολόκληρο το κείμενο ακολουθεί μια συγκεκριμένη δομή. Κάθε κεφάλαιο χωρίζεται σε τέσσερα διακριτά μέρη. Ξεκινά με μια ολιγόλογη σύνοψη, ακολουθείται από την εισαγωγή, το κυρίως μέρος και κλείνει με τα επιμέρους συμπεράσματα.

Ο μεγάλος όγκος των περιεχομένων της εργασίας βασίζεται σε επίσημα κείμενα¹ της Ένωσης, κυρίως δηλαδή στα κείμενα των συμπερασμάτων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων που μας αφορούν, καθώς και σε κείμενα της Επιτροπής. Σε μικρότερο βαθμό γίνεται αναφορά σε κείμενα άλλων ευρωπαϊκών φορέων, όπως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου, ενώ έχουν χρησιμοποιηθεί και άλλες πηγές όπως άρθρα, βιβλία, ιστοσελίδες κτλ.

Με την ευχή το έργο αυτό να συμβάλει πρωτίστως στην ενημέρωση των Ελλήνων πολιτών για το ποιά είναι η Στρατηγική της Λισσαβώνας και κατ' επέκταση στην εντονότερη συμμετοχή τους στα ευρωπαϊκά πράγματα, ολοκληρώνουμε τη σύντομη αυτή εισαγωγή.

Θάνος Σπηλιωτόπουλος
Ιούλιος 2006, Αθήνα

¹ Σημειώνουμε ότι λόγω της σχετικά πρόσφατης ενεργοποίησης της ΣτΛ, δεν υπάρχει ακόμη επαρκής βιβλιογραφία πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, οπότε οι πηγές που χρησιμοποιούνται είναι ως επί το πλείστον επίσημα κείμενα των οργάνων της ΕΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	II
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	V
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	VII
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ	VIII
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙΣΑΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000 - 2004	9
1. Σύνοψη Κεφαλαίου	9
2. Εισαγωγή	11
2.1 Οι προκλήσεις της νέας εποχής	11
2.2 Τα ισχυρά και τα αδύνατα σημεία της ΕΕ	12
2.3 Ο νέος στρατηγικός στόχος	14
2.4 Η νέα πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	15
2.5 Μέθοδοι εργασίας	16
3. Οι επιμέρους βασικοί στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας	17
3.1 Ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία βασιζόμενη στη γνώση	19
3.1.1 Κοινωνία της πληροφορίας	19
3.1.2 Ευρωπαϊκός χώρος έρευνας και καινοτομίας	22
3.1.3 Περιβάλλον ίδρυσης και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων	24
3.1.4 Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς	25
3.1.5 Αποτελεσματικές, ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές	27
3.1.6 Συντονισμός μακροοικονομικών πολιτικών	28
3.2 Εκσυγχρονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου με επένδυση στον άνθρωπο και οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας	29
3.2.1 Εκπαίδευση και Κατάρτιση	29
3.2.2 Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας στην Ευρώπη: ανάπτυξη ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση	31
3.2.3 Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	33
3.2.4 Προαγωγή κοινωνικής ένταξης	34
4. Απολογισμός προόδου της Στρατηγικής της Λισσαβώνας για την περίοδο 2000 – 2004	35
4.1 Ανάλυση επιτευχθείσας προόδου προς τους στόχους της Λισσαβώνας	37
4.2 Τομείς υστέρησης προς τους στόχους της Λισσαβώνας	39
4.2.1 Η συμβολή της απασχόλησης και της παραγωγικότητας στην ανάπτυξη	39
4.2.2 Η δυναμική της εσωτερικής αγοράς	41
4.2.3 Βιώσιμη ανάπτυξη	43
4.2.4 Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών	45
4.3 Απολογισμός προόδου	45
5. Συμπεράσματα 1 ^{ου} Κεφαλαίου	48
ΠΗΓΕΣ 1 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ	52
1. Σύνοψη Κεφαλαίου	52
2. Εισαγωγή	54

3. Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου «Η αντιμετώπιση των προκλήσεων Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση»	55
3.1 Πρώτο μέρος της Έκθεσης – Η αναγκαιότητα της Στρατηγικής της Λισσαβώνας	56
3.1.1 Εξωτερικές Προκλήσεις	59
3.1.2 Εσωτερικές Προκλήσεις	61
3.2 Δεύτερο μέρος της Έκθεσης – Οι βασικές συστάσεις της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου	63
3.2.1 Κοινωνία της γνώσης	64
3.2.2 Εσωτερική Αγορά	67
3.2.3 Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Επιχειρήσεις	69
3.2.4 Αγορά Εργασίας	71
3.2.5 Περιβάλλον	72
3.3 Τελικές παρατηρήσεις – Η σημασία της συνέπειας και της συνεκτικότητας	75
4. Η Έκθεση της Επιτροπής «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση – Νέο ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας»	77
4.1 Γενικές θέσεις της Έκθεσης	78
4.2 Κύριος άξονας δράσεων υπέρ της μεγέθυνσης και της απασχόλησης	81
4.2.1 Η Ευρώπη ως ελκυστικότερος τόπος επενδύσεων και εργασίας	82
4.2.2 Η γνώση και η καινοτομία, ως βασικοί παράγοντες ανάπτυξης	84
4.2.3 Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας	86
5. Συμπεράσματα 2 ^{ου} Κεφαλαίου	89
ΠΗΓΕΣ 2 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ – ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ	92
1. Σύνοψη Κεφαλαίου	92
2. Εισαγωγή	94
3. Οι άξονες της επανενεργοποίησης	95
3.1 Γνώση και καινοτομία	95
3.2 Επενδύσεις και εργασία	98
3.3 Οικονομική αύξηση και απασχόληση	99
4. Συμπεράσματα 3 ^{ου} Κεφαλαίου	101
ΠΗΓΕΣ 3 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ	104
1. Σύνοψη Κεφαλαίου	104
2. Εισαγωγή	106
3. Η Ελληνική περίπτωση	107
3.1 Η Ελληνική πορεία μετά τη Λισσαβώνα (2000 – 2004)	107
3.2 Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005 – 2008	115
3.3 Η συμβολή του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης	127
4. Συμπεράσματα 4 ^{ου} Κεφαλαίου	130
ΠΗΓΕΣ 4 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	134
ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	135
ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	152

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η συγγραφή της παρούσας εργασίας δεν θα είχε ολοκληρωθεί εάν δεν υπήρχε η πολύτιμη βοήθεια του επιβλέποντα Καθηγητή του Δικαίου της Ε.Ε του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Παναγιώτη Κανελλόπουλου. Για το λόγο αυτό θα ήθελα να του εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου για την επίβλεψη και καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της συγγραφής του έργου.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ
ΠΙΝΑΚΑΣ 2	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΕΠ
ΠΙΝΑΚΑΣ 3	ΑΝΕΡΓΙΑ
ΠΙΝΑΚΑΣ 4	ΧΡΗΣΗ Ε-ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ
ΠΙΝΑΚΑΣ 5	ΛΟΓΟΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΠΙΝΑΚΑΣ 6	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΠΙΝΑΚΑΣ 7	ΡΥΘΜΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΕΠ
ΠΙΝΑΚΑΣ 8	ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΩΝ 15 ΑΡΧΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΕ
ΠΙΝΑΚΑΣ 9	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΗΠΑ
ΠΙΝΑΚΑΣ 10	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ 15 ΑΡΧΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ
ΠΙΝΑΚΑΣ 11	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΡΟ ΤΗΣ ΕΕ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙΣΑΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000 - 2004²

1. Σύνοψη Κεφαλαίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποίησε ειδική σύνοδο στις 23 και 24 Μαρτίου 2000 στη Λισσαβώνα για να συμφωνήσει ένα **νέο στρατηγικό στόχο για την Ένωση** προκειμένου να ενισχυθεί η **απασχόληση**, η **οικονομική μεταρρύθμιση** και η **κοινωνική συνοχή** στο πλαίσιο μιας **οικονομίας βασισμένης στη γνώση**.

Ο νέος στρατηγικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δεκαετία 2000 – 2010 ήταν: **να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή**.

Η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτούσε μια συνολική στρατηγική που θα στόχευε:

1. Στην προετοιμασία της μετάβασης σε μια οικονομία και σε μια κοινωνία **βασισμένες στη γνώση**.

² Το κεφάλαιο που ακολουθεί έχει βασιστεί κυρίως στα εξής επίσημα κείμενα: στα «Συμπεράσματα της Προεδρίας» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας, 23&24 Μαρτίου 2000 και στην έκθεση της Επιτροπής στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με τίτλο «Προώθηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας - Μεταρρυθμίσεις για τη Διευρυμένη Ένωση», 20 Φεβρουαρίου 2004, COM (2004) 29τελικό/2, Βρυξέλλες και ακολουθεί τις δομές τους. Ως εκ τούτου κρίνεται σκόπιμο να μην αναφέρονται συνεχώς ως βιβλιογραφίες οι παραπάνω πηγές. Οποδήποτε έχει χρησιμοποιηθεί διαφορετική πηγή, θα αναφέρεται ρητά σε υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

2. Στη στήριξη υγιούς οικονομικής προοπτικής βασισμένης στις ευνοϊκές προβλέψεις οικονομικής αύξησης.
3. Στον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, την επένδυση στον άνθρωπο και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η εφαρμογή αυτής της στρατηγικής θα επιτυγχανόταν με τη **βελτίωση των υφιστάμενων διαδικασιών**, την εισαγωγή μιας **νέας ανοικτής μεθόδου συντονισμού** σε όλα τα επίπεδα, συνδυασμένη με έναν **ισχυρότερο καθοδηγητικό και συντονιστικό ρόλο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου**.

Το 2004, λίγους μήνες πριν την ενδιάμεση αναθεώρηση της ΣΤΛ, η Επιτροπή προέβη σε **απολογισμό της μέχρι τότε επιτευχθείσας προόδου**. Τα πορίσματα της έκθεσής της υπήρξαν **αρνητικά** σχετικά με την έως τότε πορεία προδικάζοντας την **αποτυχία επίτευξης όλων των ενδιάμεσων προκαθορισμένων στόχων μέχρι το 2005**.

2. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τα συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000. Στην εισαγωγή του κεφαλαίου θα αναλύσουμε τους λόγους εκείνους που έκαναν επιτακτική την εκπόνηση αυτής της στρατηγικής, ενώ θα ακολουθήσει παρουσίαση των επιμέρους στρατηγικών στόχων, καθένας από τους οποίους αποτελείται από ένα σύνολο θεματικών ενοτήτων. Σημειώνουμε ότι οι παραπάνω στόχοι εμπλουτίστηκαν με τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια (Φέιρα, Νίκαια, Στοκχόλμη, Γκέτεμποργκ, Λάακεν) που ακολούθησαν αυτό της Λισσαβώνας. Ο αναγνώστης μπορεί να παρακολουθήσει τις σχετικές εξελίξεις ανατρέχοντας στο παράρτημα. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τον απολογισμό της προόδου που επιτεύχθηκε, αναφορικά με την ΣΤΛ, την περίοδο 2000 – 2004. Αναφέρουμε τέλος ότι το κείμενο έχει εμπλουτιστεί με χρήσιμες διευκρινιστικές και συμπληρωματικές προσθήκες, υπό μορφή υποσημειώσεων, οι οποίες θα βοηθήσουν στην καλύτερη παρακολούθηση και κατανόηση του.

2.1 Οι προκλήσεις της νέας εποχής:

Η απαρχή του αιώνα που διανύουμε, σηματοδότησε την ανάγκη έναρξης μιας ποιοτικής μεταλλαγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξαιτίας του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, όπου τα σύνορα μεταξύ των κρατών εν πολλοίς καταργούνται και κάθε εθνική οικονομία αποτελεί πλέον μέρος της παγκόσμιας, οι δυνατότητες προστατευτισμού ελαττώνονται και αναδύονται προκλήσεις μιας

νέας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση³. Η ουσιαστική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και γενικότερα των ατελείωτων δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη κοινωνία της γνώσης από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τις ώθησε να επιτυγχάνουν καλύτερες επιδόσεις από όλες, εκτός από τις κορυφαίες επιμέρους, ευρωπαϊκές οικονομίες. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ταχύτατη ανάπτυξη των μεγάλων ασιατικών οικονομιών και τη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού οδήγησε την Ένωση στην ανάγκη να προβεί σε μια σειρά αποφασιστικών ενεργειών προκειμένου να μπορέσει να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητα της έναντι των κύριων ανταγωνιστών της παγκοσμίως, και επιπλέον να προστατεύσει το ιδιαίτερο κοινωνικό της πρότυπο, θέλοντας να προσφέρει στους πολίτες της περισσότερες θέσεις απασχόλησης και καλύτερη ποιότητα ζωής. Δεδομένου του γρήγορου και επιταχυνόμενου ρυθμού των αλλαγών, καθώς και των επιπτώσεων που αυτές έχουν σε κάθε πτυχή της ζωής των ανθρώπων, κρίθηκε απαραίτητος ο ριζικός μετασχηματισμός της ευρωπαϊκής οικονομίας ώστε η Ένωση να είναι σε θέση να αντλήσει το σύνολο των ωφελημάτων από τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες, όντας παράλληλα επαρκώς εξοπλισμένη για την αντιμετώπιση των απειλών.

2.2 Τα ισχυρά και τα αδύνατα σημεία της ΕΕ

Οι αποφάσεις για την ποιοτική ανανέωση βασικών πολιτικών της ΕΕ κυρίως στους τομείς της οικονομίας, της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και του

³ Η «οικονομία της γνώσης» (knowledge economy) αναφέρεται στην εκμετάλλευση της γνώσης για την παραγωγή οικονομικών ωφελειών. Η έννοια αυτή είναι το οικονομικό αντίστοιχο της έννοιας «κοινωνία της πληροφορίας» (information society) με την οποία εννοείται μια κοινωνία όπου η δημιουργία, η διανομή και η διαχείριση της πληροφορίας γίνεται σημαντική οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα. Σε αυτή τη νέου τύπου κοινωνία, η οποία θεωρείται διάδοχος της βιομηχανικής κοινωνίας, οι «τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας» (ΤΠΕ) (information and communications technology – ICT) κατέχουν κεντρικό ρόλο [Πηγή: www.wikipedia.com].

περιβάλλοντος, δεν θα μπορούσαν παρά να συνυπολογίσουν την τότε υπάρχουσα κατάσταση της Ένωσης:

∅ Ισχυρά σημεία:

- Σταθερή νομισματική πολιτική.
- Συγκράτηση μισθών.
- Χαμηλά επιτόκια και χαμηλός πληθωρισμός⁴.
- Μειωμένα ελλείμματα δημοσίου τομέα⁵.
- Υγιές ισοζύγιο πληρωμών.
- Επιτυχής καθιέρωση Ευρώ.
- Μεγάλος βαθμός ολοκλήρωσης εσωτερικής αγοράς.
- Εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό.
- Λειτουργικά συστήματα κοινωνικής προστασίας.

∅ Αδύνατα σημεία:

- Υψηλή ανεργία⁶.
- Χαμηλό ποσοστό απασχόλησης ειδικά στις γυναίκες και στους ηλικιωμένους εργαζόμενους.
- Περιφερειακές ανισότητες.
- Σχετικά υποανάπτυκτος τομέας υπηρεσιών στους χώρους τηλεπικοινωνιών και Διαδικτύου.
- Διευρυνόμενη έλλειψη δεξιοτήτων, ειδικά στην τεχνολογία πληροφοριών.

⁴ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 1.

⁵ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 2.

⁶ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 3.

Η ανωτέρω επισκόπηση έκανε έκδηλη την ανάγκη οικονομικοκοινωνικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο μίας στρατηγικής που να συνδυάζει την ανταγωνιστικότητα με την κοινωνική συνοχή.

2.3 Ο νέος στρατηγικός στόχος

Οι ηγέτες των κυβερνήσεων της Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις νέες προκλήσεις, όσο και την οικονομικοκοινωνική κατάσταση της, πραγματοποίησαν ειδική σύνοδο στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000 στη Λισσαβώνα, προκειμένου να συμφωνήσουν σε ένα νέο στρατηγικό στόχο για την πορεία της ΕΕ κατά την επόμενη δεκαετία, ο οποίος θα απέβλεπε στην ενίσχυση της απασχόλησης, στην οικονομική μεταρρύθμιση και στην κοινωνική συνοχή στο πλαίσιο μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση.

Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας συμφώνησε την εφαρμογή μίας στρατηγικής για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανανέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ενιαίος ευρωπαϊκός χώρος εντός του οποίου θα ασκείται ανεμπόδιστα η οικονομική δραστηριότητα και θα ενθαρρύνεται παράλληλα η έρευνα, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα, βασικές προϋποθέσεις για τη μακροχρόνια και αειφόρο ανάπτυξη. Τέθηκε λοιπόν ο στόχος να γίνει η ΕΕ μέχρι το 2010 **«η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη⁷ οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»**.

⁷ Βιώσιμη – αειφόρος ανάπτυξη: «...η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες» [Πηγή:

2.4 Η νέα πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υλοποίηση αυτού του μεγαλεπήβολου σχεδίου, που έμεινε γνωστό ως «Στρατηγική της Λισσαβώνας», απαίτησε τη χάραξη μίας συνολικής στρατηγικής, η οποία διακρίθηκε σε τρεις άξονες:

Ο πρώτος άξονας στόχευε στην «προετοιμασία της μετάβασης σε μία οικονομία και σε μία κοινωνία βασισμένη στη γνώση μέσω καλύτερων πολιτικών» για:

- Την κοινωνία της πληροφορίας.
- Την έρευνα και ανάπτυξη.
- Τη διαδικασία διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία.
- Την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

Ο δεύτερος άξονας στόχευε στον «εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου⁸, την επένδυση στον άνθρωπο και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού».

Έκθεση Brundtland, Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development – WCED), 1987].

⁸ Σύμφωνα με το κείμενο της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) Λουξεμβούργου, με τίτλο «Επιτυγχάνοντας το στρατηγικό στόχο της Λισσαβώνας – η συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου (ΕΚΜ)», το ΕΚΜ έχει τέσσερα χαρακτηριστικά:

- Ένα σύνολο κοινών στόχων και φιλοδοξιών.
- Μια ελάχιστη βάση κοινωνικών εγγυήσεων, την υιοθέτηση πολιτικών που εξασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή, το σεβασμό του δικαιώματος των εργαζομένων για ποιότητα στην εργασία, μαζί με όλους τους άλλους παράγοντες που εξασφαλίζουν την κοινωνική και οικονομική ολοκλήρωση.
- Ένα σύνολο διαφοροποιημένων ασφαλιστικών συστημάτων που εγγυούνται εκτεταμένη προστασία έναντι των κοινωνικών κινδύνων.
- Ένα σχήμα συντονισμού που υποχρεώνει τις χώρες της Ευρώπης να επικοινωνούν μεταξύ τους, την Ανοικτή Μέθοδο Συντονισμού (ΑΜΣ) - (Open Method of Coordination - OMC).

[Πηγή: Γνώμη της ελληνικής ΟΚΕ – Η συμβολή της στρατηγικής της Λισσαβώνας στο ΕΚΜ].

Ο τρίτος άξονας στόχευε στη «στήριξη της υγιούς οικονομικής προοπτικής και των ευνοϊκών προβλέψεων οικονομικής αύξησης μέσω της εφαρμογής ενός κατάλληλου συνδυασμού μακροοικονομικών πολιτικών».

2.5 Μέθοδοι εργασίας⁹

Για την καλύτερη υλοποίηση της ΣΤΛ, προτάθηκε και υιοθετήθηκε: η λύση της χρησιμοποίησης των ήδη υφιστάμενων κύριων κατευθυντήριων γραμμών της οικονομικής πολιτικής¹⁰ καθώς και των διαδικασιών του Λουξεμβούργου, του Κάρντιφ και της Κολωνίας¹¹ αφού θα είχε προηγηθεί η βελτίωσή τους, μέσω της απλούστευσης και του καλύτερου συντονισμού τους, η εισαγωγή μίας νέας ανοιχτής μεθόδου συντονισμού¹² σε όλα τα επίπεδα και η ανάληψη από το

⁹ Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν σημειώθηκαν οι εξής εξελίξεις όσον αφορά τις μεθόδους εργασίας της στρατηγικής της Λισσαβόνας:

1. Θέσπιση σειράς οικονομικών και κοινωνικών διαρθρωτικών δεικτών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται δείκτες για την ποιότητα της απασχόλησης και την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και βασικών δεικτών για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία θα δώσει μια πιο σαφή εικόνα των επιδόσεων του κάθε Κράτους-Μέλους.
2. Συμφωνία για την πραγματοποίηση κοινωνικής Διάσκεψης Κορυφής (με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων) - όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε στις 13.12.2001 - πριν από κάθε εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ώστε να επιτευχθεί καλύτερη διάρθρωση των τριμερών διαβουλεύσεων επί των διαφόρων πτυχών της στρατηγικής.

¹⁰ Αυτές οι κύριες κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να εστιάζονται ολοένα και περισσότερο στις μέσο-μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των διαρθρωτικών πολιτικών καθώς και σε μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στην προώθηση της ανάπτυξης, της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της μετάβασης προς μια οικονομία βασισμένη στη γνώση.

¹¹ Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση έμεινε γνωστή ως «Διαδικασία του Λουξεμβούργου» (Νοέμβριος 1997). Η διαδικασία αυτή βασίζεται στην εκπόνηση κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και στη μετατροπή τους σε Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση.

Η Διαδικασία Οικονομικής Μεταρρύθμισης έγινε ευρύτερα γνωστή ως «Διαδικασία του Κάρντιφ» (Ιούνιος 1998). Η διαδικασία αυτή αναφέρεται σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμό για τη βελτίωση της ικανότητας για καινοτομίες και της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ αποφάσισε επίσης την ανάληψη συντονισμένης δράσης σε κοινοτική κλίμακα για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Απασχόληση, γνωστό ως «Διαδικασία της Κολωνίας», συνδυάζει τη μακροοικονομική πολιτική, τη συντονισμένη στρατηγική απασχόλησης της διαδικασίας του Λουξεμβούργου και τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις της διαδικασίας του Κάρντιφ σε μια τρισεπίδη οικονομική πολιτική [Πηγή: Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας (Ιούνιος 1999)].

¹² Η μέθοδος αυτή βοηθά τα κράτη να αναπτύσσουν σταδιακά τις πολιτικές τους μέσω της διάδοσης βέλτιστων πρακτικών και περιλαμβάνει «καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα για την Ένωση, καθορισμό ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών και σημείων αναφοράς, μεταφορά των ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενός ισχυρότερου καθοδηγητικού και συντονιστικού ρόλου προκειμένου να εξασφαλίζεται τόσο η συνεκτικότερη στρατηγική διεύθυνση, όσο και ο αποτελεσματικότερος έλεγχος της προόδου. Αποφασίστηκε επίσης ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πραγματοποιεί Σύνοδο κάθε άνοιξη, όπου θα διατυπώνει τις σχετικές εντολές προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και θα παρακολουθεί την υλοποίησή τους. Τέλος, η επιτυχία του σκοπού στηριζόταν σε μια αποκεντρωμένη προσέγγιση, σύμφωνη με την αρχή της επικουρικότητας¹³, όπου απαιτείτο η ενεργή συμμετοχή και συνεργασία της Ένωσης, των κρατών-μελών, των περιφερειακών και τοπικών βαθμίδων καθώς και των κοινωνικών εταίρων¹⁴ και της κοινωνίας των πολιτών¹⁵.

3. Οι επιμέρους βασικοί στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβώνας¹⁶

περιοδική παρακολούθηση, αξιολόγηση και επανεξέταση της επιτευχθείσας προόδου». Η παραπάνω μέθοδος καθιερώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας και έγινε γνωστή ως «Διαδικασία της Λισσαβώνας» (Μάρτιος 2000).

¹³ «Στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα», η Κοινότητα ενεργεί «μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη». Οι στόχοι αυτοί «δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο» [Πηγή: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση – 7/02/1992 (Μάαστριχτ)].

¹⁴ Η Επιτροπή οφείλει, πριν από τη διατύπωση προτάσεων που αφορούν τον κοινωνικό τομέα, να ζητεί τη γνώμη των κοινωνικών εταίρων. Ο εν λόγω κοινωνικός διάλογος πραγματοποιείται μέσω των τριών κυρίων διεπαγγελματικών οργανώσεων εκπροσώπησης των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο: Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων (CES),

Ένωση Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης (UNICE),

Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημόσιας Επιχείρησης (CEEP),

Παράλληλα με αυτές τις τρεις ευρωπαϊκές διεπαγγελματικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται πολλές άλλες κοινωνικο-επαγγελματικές ομάδες που εκπροσωπούν ειδικά ή κλαδικά συμφέροντα. Για πρώτη φορά θεμελιώνεται ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και του αυτόνομου κοινωνικού διαλόγου στη συνταγματική συνθήκη [Πηγή: Δικτυακός τόπος Ευρωπαϊκής Ένωσης – (Europa)].

¹⁵ Κάθε συλλογική δράση, η οποία περιστρέφεται γύρω από κοινά ενδιαφέροντα, σκοπούς και αξίες (Πηγή: London School of Economics, Centre for Civil Society).

¹⁶ Βλ. Παράρτημα, Κεφάλαιο 1^ο για τη συμπλήρωση των στόχων της Λισσαβώνας από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Φέιρα, της Νίκαιας, της Στοκχόλμης, του Γκέτεμποργκ και του Λάακεν.

Ο βασικός στρατηγικός στόχος που τέθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβώνα αναλύεται σε τρεις επιμέρους κύριους στόχους, καθένας από τους οποίους αποτελείται από ένα σύνολο θεματικών ενοτήτων / βασικών κατευθύνσεων. Με τη σειρά τους οι τελευταίες χωρίζονται σε γενικές κατευθύνσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και σε συγκεκριμένες ενέργειες που αυτό καλεί να γίνουν.

Οι επιμέρους βασικοί στόχοι είναι:

1. Ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία βασιζόμενη στη γνώση.
2. Εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου με επένδυση στον άνθρωπο και οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας.
3. Ενσωμάτωση των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης (μετά το Γκέτεμποργκ).

Οι δέκα βασικές κατευθύνσεις είναι:

1. Κοινωνία της πληροφορίας.
2. Προαγωγή κοινωνικής ένταξης.
3. Περιβάλλον ίδρυσης και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων, κυρίως μικρομεσαίων (ΜΜΕ).
4. Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.
5. Αποτελεσματικές, ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές.
6. Συντονισμός μακροοικονομικών πολιτικών.
7. Εκπαίδευση και Κατάρτιση.
8. Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας στην Ευρώπη - Ανάπτυξη ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση.

9. Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας.
10. Ευρωπαϊκός χώρος έρευνας και καινοτομίας.

Σημειώνουμε ότι η επιτυχία της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη και όχι επιλεκτική εφαρμογή των στόχων της καθώς και στην αλληλενέργεια / αλληλεπίδραση και στο συντονισμό μεταξύ των κρατών-μελών, των κοινοτικών οργάνων και όλων των υπολοίπων φορέων που συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία (κοινωνικοί εταίροι, κοινωνία των πολιτών κτλ.).

3.1 Ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία βασιζόμενη στη γνώση

3.1.1 Κοινωνία της πληροφορίας

Γενικές κατευθύνσεις:

Αναγνωρίζεται η ανάγκη στροφής προς μια ψηφιακή οικονομία βασιζόμενη στη γνώση, η οποία θα χαρακτηρίζεται από νέα αγαθά και υπηρεσίες. Κύριο συστατικό της είναι οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) οι οποίες έχουν ήδη επιφέρει ιστορικές αλλαγές στον σύγχρονο τρόπο ζωής, φέρνοντας τους ανθρώπους κοντύτερα, δημιουργώντας πλούτο και συμβάλλοντας καταλυτικά στη διάχυση της γνώσης. Για το λόγο αυτό κρίνεται επιτακτική η ικανότητα χρησιμοποίησης και διαχείρισης των ΤΠΕ από όλους τους Ευρωπαίους πολίτες. Η νέα αυτή οικονομία θα συμβάλει εξάλλου καταλυτικά, στην οικονομική αύξηση, τη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και της ποιότητας ζωής των Ευρωπαίων. Για την

αξιοποίηση της παραπάνω ευκαιρίας το Συμβούλιο από κοινού με την Επιτροπή, καλούνται να εκπονήσουν ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για μία ηλεκτρονική Ευρώπη (eEurope Action Plan¹⁷).

Για την επιτυχία του στόχου της κοινωνίας της πληροφορίας, θα πρέπει πολίτες και επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε φθηνή, παγκόσμιας κλάσης, υποδομή επικοινωνιών και σε ευρύ φάσμα υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, απαιτείται κάθε πολίτης να έχει τις απαραίτητες δεξιότητες για τη ζωή και την εργασία σε αυτή του νέου τύπου κοινωνία. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι παραιτήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού, ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα με ειδικές ανάγκες, ανανέωση της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης, προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών τεχνολογιών,

¹⁷ Το πρόγραμμα δράσης για την ηλεκτρονική Ευρώπη (eEurope 2002 Action Plan) υιοθετήθηκε τον Ιούνιο του 2000 στη Σύνοδο Κορυφής της Φέιρα. Σε αυτό εντοπίζονται στόχοι ζωτικής σημασίας που πρέπει να επιτευχθούν από τα κράτη-μέλη μέχρι το τέλος του 2002. Συγκεκριμένα το πρόγραμμα περιλαμβάνει έντεκα γραμμές δράσης οι οποίες εμπίπτουν σε τρεις γενικές κατηγορίες:

1. Φθηνότερο, ταχύτερο και ασφαλές Διαδίκτυο.
 - Φθηνότερη και ταχύτερη πρόσβαση.
 - Ταχύτερο Διαδίκτυο για ερευνητές και μαθητές.
 - Ασφαλή δίκτυα και Έξυπνες Κάρτες (Smart Cards for telecommunications, e-banking and e-commerce).
2. Επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό και στα προσόντα.
 - Η ευρωπαϊκή νεολαία στην ψηφιακή εποχή (e-Education).
 - Εργασία σε οικονομία βασισμένη στη γνώση (e-Working).
 - Συμμετοχή όλων στην βασισμένη στη γνώση οικονομία (e-Accessibility).
3. Τόνωση της χρήσης του Διαδικτύου.
 - Επιτάχυνση ηλεκτρονικού εμπορίου (e-Business).
 - On line Διακυβέρνηση: ηλεκτρονική πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες (e-Government).
 - On line υγεία (e-Health).
 - Ευρωπαϊκό ψηφιακό περιεχόμενο για παγκόσμια δίκτυα (e-Content).
 - Έξυπνα συστήματα μεταφορών (e-Transport).

Το παραπάνω πρόγραμμα σημείωσε μεγάλη επιτυχία όπως φανερώνει ο διπλασιασμός της διείσδυσης του Διαδικτύου στα σπίτια, οι μειωμένες τιμές χρέωσης του, η διάδοση του στις περισσότερες εταιρείες και σχολεία, το νομικό πλαίσιο για το ηλεκτρονικό εμπόριο κα.

Συνέχεια του eEurope 2002 αποτελεί το πρόγραμμα δράσης eEurope 2005, το οποίο ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης τον Ιούνιο του 2002. Αντικειμενικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

1. Να παρέχει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη ιδιωτικών επενδύσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
2. Να ενισχύσει την παραγωγικότητα.
3. Να εκμοντερνίσει τις δημόσιες υπηρεσίες.
4. Να προσφέρει σε όλους την ευκαιρία να συμμετάσχουν στην παγκόσμια κοινωνία της πληροφορίας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε στις 19 Νοεμβρίου 2004 ανακοίνωση σχετικά με την «Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας μετά το 2005».

καθώς και για ουσιαστικές προσπάθειες από τις δημόσιες διοικήσεις, ώστε να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες, προκειμένου να διευκολυνθεί το δυνατόν η πρόσβαση στις πληροφορίες. Βασικό σημείο επιτυχίας του παραπάνω στόχου, είναι ότι σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να καταβάλλεται ουσιαστική προσπάθεια, ώστε να προλαμβάνεται ο αποκλεισμός από την πληροφορία.

Τελευταία γενική κατεύθυνση που δίνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την αξιοποίηση του πλήρους ηλεκτρονικού δυναμικού της Ευρώπης είναι η άνθηση του Διαδικτύου και του ηλεκτρονικού εμπορίου, κάτι το οποίο θα επιτευχθεί με τη σύνδεση περισσότερων επιχειρήσεων και σπιτιών στο Διαδίκτυο μέσω γρήγορων συνδέσεων. Η ευρεία αυτή ηλεκτρονική δικτύωση πρέπει να πλαισιωθεί από κανόνες, οι οποίοι να εμπνέουν εμπιστοσύνη σε επιχειρήσεις και καταναλωτές.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί:

- Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να προχωρήσουν στην έγκριση της εκκρεμούσας νομοθεσίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο μέχρι το τέλος του 2000. Την Επιτροπή και το Συμβούλιο να εξετάσουν τρόπους αύξησης της εμπιστοσύνης του καταναλωτή στο ηλεκτρονικό εμπόριο.
- Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να ολοκληρώσουν μέχρι το τέλος του 2001 τις εργασίες σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες. Τα κράτη-μέλη να έχουν προβεί στην πλήρη

ολοκλήρωση και φιλελευθεροποίηση των αγορών τηλεπικοινωνιών μέχρι τέλους του 2001.

- Τα κράτη-μέλη από κοινού με την Επιτροπή να εργασθούν στην κατεύθυνση της ουσιαστικής μείωσης των δαπανών χρήσης του Διαδικτύου μέχρι το τέλος του 2000.
- Τα κράτη-μέλη να εξασφαλίσουν την πρόσβαση όλων των σχολείων στο Διαδίκτυο και σε πολυμέσα μέχρι τέλους του 2001, καθώς και την εξοικείωση του διδακτικού προσωπικού με τη χρήση των παραπάνω μέχρι το τέλος του 2002.
- Τα κράτη-μέλη να διασφαλίσουν ηλεκτρονική πρόσβαση στις βασικές δημόσιες υπηρεσίες μέχρι το 2003¹⁸.
- Την Κοινότητα και τα κράτη-μέλη με την υποστήριξη της ΕΤΕπ να ενθαρρύνουν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες τη δημιουργία δικτύων υψηλής ταχύτητας για την πρόσβαση στο Διαδίκτυο.

3.1.2 Ευρωπαϊκός χώρος έρευνας και καινοτομίας

Γενικές κατευθύνσεις:

Επισημαίνεται ο πρωταγωνιστικός ρόλος της Έρευνας και Ανάπτυξης (Ε&Α)¹⁹ στη προαγωγή και τόνωση της οικονομικής αύξησης, της απασχόλησης και της

¹⁸ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 4.

¹⁹ Η Ένωση πρέπει να εργασθεί προς την επίτευξη των στόχων που τίθενται στην ανακοίνωση Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: «Δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας: κατευθυντήριες γραμμές των δράσεων της Ένωσης στον τομέα της έρευνας (2002-2006)». Στην εν λόγω ανακοίνωση, η Επιτροπή προετοιμάζει το έδαφος για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου στον τομέα της έρευνας, ο οποίος θα αποβλέπει στη διαμόρφωση ενός ερευνητικού πεδίου χωρίς σύνορα στο οποίο οι επιστημονικοί πόροι θα χρησιμοποιούνται καλύτερα ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης.

κοινωνικής συνοχής. Τονίζεται η ανάγκη για συνολοκλήρωση και καλύτερο συντονισμό των κοινοτικών και εθνικών ερευνητικών δραστηριοτήτων προκειμένου οι τελευταίες να γίνουν αποτελεσματικότερες και να δημιουργηθούν ελκυστικότερες προοπτικές στους κορυφαίους εγκεφάλους της Ευρώπης. Ταυτόχρονα με τα παραπάνω απαιτείται η βελτίωση των αμοιβών όταν πρόκειται περί καινοτόμων και νέων ιδεών που βασίζονται στη γνώση, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενταθεί η προστασία τους με τη χρησιμοποίηση κοινοτικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή από κοινού με τα κράτη-μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού χώρου έρευνας με σκοπό:

- Την ανάπτυξη μηχανισμών για εθελοντική δικτύωση των εθνικών και των κοινοτικών προγραμμάτων έρευνας, καθώς και τη καταγραφή της αριστείας στους τομείς E&A με σκοπό την περαιτέρω διάδοσή της.
- Τη βελτίωση του περιβάλλοντος για: τις ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα και τις νεοσύστατες επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, μέσω φορολογικών πολιτικών, επιχειρηματικών κεφαλαίων και στήριξης από την ΕΤΕπ.
- Τη συγκριτική αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων E&A μέσω της εισαγωγής δεικτών αξιολόγησης έως τον Ιούνιο 2000 και ευρωπαϊκού πίνακα επιδόσεων για την καινοτομία έως τον Ιούνιο 2001.
- Τη δημιουργία ενός διευρωπαϊκού δικτύου υψηλής ταχύτητας με στήριξη της ΕΤΕπ, που θα συνδέει ερευνητικά ιδρύματα, πανεπιστήμια,

επιστημονικά κέντρα, επιστημονικές βιβλιοθήκες και σταδιακά σχολεία μέχρι το τέλος του 2001.

- Την άρση εμποδίων στην κινητικότητα των ερευνητών εντός Ευρώπης, μέχρι το 2002 και την προσέλκυση ταλαντούχων ερευνητών στην Ευρώπη.
- Τη δημιουργία κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας έως το τέλος του 2001, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία των ευρεσιτεχνιών στο σύνολο της Κοινότητας.

3.1.3 Περιβάλλον ίδρυσης και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων

Γενικές κατευθύνσεις:

Δεδομένης της άμεσης εξάρτησης της ανταγωνιστικότητας και του ευρύτερου δυναμισμού των επιχειρήσεων από ένα ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο συμβάλει στην αύξηση των επενδύσεων, στις καινοτομίες και στην ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος, απαιτείται ιδιαίτερη προσπάθεια για μείωση του κόστους των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και την εξάλειψη της περιττής γραφειοκρατίας.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί:

- Το Συμβούλιο και την Επιτροπή, έως τον Ιούνιο του 2000, να προβούν στις απαραίτητες συγκριτικές αξιολογήσεις μεταξύ των κρατών-μελών για

το χρονικό διάστημα και το κόστος που απαιτείται για τη σύσταση εταιρείας, το ύψος του επενδύμενου επιχειρηματικού κεφαλαίου, τον αριθμό πτυχιούχων σχολών διοίκησης επιχειρήσεων καθώς και για τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης. Η υποβολή των πρώτων αποτελεσμάτων αναμένεται έως τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

- Την Επιτροπή να υποβάλλει το Πολυετές Πρόγραμμα υπέρ των Επιχειρήσεων και του Επιχειρηματικού Πνεύματος 2001-2005
- Το Συμβούλιο και την Επιτροπή να εκπονήσουν Ευρωπαϊκό Χάρτη μικρών επιχειρήσεων μέχρι τον Ιούνιο του 2000, ο οποίος θα δεσμεύει τα κράτη-μέλη να εστιάσουν την προσοχή τους στις μικρές επιχειρήσεις και να φροντίσουν ειδικά για τις ανάγκες τους.
- Το Συμβούλιο και την Επιτροπή να υποβάλλουν έκθεση σχετικά με την επισκόπηση των χρηματοπιστωτικών της ΕΤΕπ και του ΕΤΕ, προκειμένου να αναπροσανατολιστούν οι χρηματοδοτήσεις για την υποστήριξη των νεοσύστατων και των μικρών επιχειρήσεων, καθώς και των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας.

3.1.4 Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς

Γενικές κατευθύνσεις:

Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και στη βελτίωση των επιδόσεων τομέων που σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις, ώστε να διασφαλισθούν τα συμφέροντα των καταναλωτών και των επιχειρήσεων.

Γενικότερα, και για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, απαιτείται η ύπαρξη δικαίων κανόνων ανταγωνισμού και δημοσίων ενισχύσεων, ώστε οι επιχειρήσεις να έχουν την δυνατότητα να αναπτύσσονται και να λειτουργούν υπό ίσους όρους εντός της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο, την Επιτροπή και τα κράτη-μέλη:

- Να προχωρήσουν στη χάραξη στρατηγικής για την εξάλειψη των φραγμών στη παροχή υπηρεσιών μέχρι το τέλος του 2000.
- Να επισπεύσουν τη φιλελευθεροποίηση στους καίριους τομείς αερίου, ηλεκτρισμού, ταχυδρομικών υπηρεσιών και μεταφορών. Η Επιτροπή καλείται επίσης να υποβάλλει τις προτάσεις της σχετικά με τη χρήση και τη διαχείριση του εναέριου χώρου. Η αξιολόγηση της προόδου θα γίνει την άνοιξη του 2001.
- Να ολοκληρώσουν τις σχετικές, με την ενημέρωση των κανόνων περί κρατικών προμηθειών, εργασίες τους. Οι νέοι αυτοί κανόνες θα πρέπει να τεθούν σε ισχύ από το 2002.
- Να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες προκειμένου να επιτευχθεί η διενέργεια των κοινοτικών και των κρατικών προμηθειών on line μέχρι το 2003.
- Να χαράξουν στρατηγική συντονισμένης δράσης για την απλούστευση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο μέχρι το 2001.
- Να προάγουν τον ανταγωνισμό περιορίζοντας τις κρατικές ενισχύσεις σε συγκεκριμένες εταιρείες και κλάδους και υποστηρίζοντας ευρύτερα,

τομείς κοινοτικού ενδιαφέροντος, όπως η απασχόληση, η περιφερειακή ανάπτυξη, το περιβάλλον, η κατάρτιση και η έρευνα.

3.1.5 Αποτελεσματικές, ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές

Γενικές κατευθύνσεις:

Σημειώνεται η σημασία των αποτελεσματικών και διαφανών κεφαλαιαγορών στη προαγωγή της οικονομικής αύξησης και της απασχόλησης, εφ' όσον συντελούν στη καλύτερη διάθεση του κεφαλαίου, μειώνοντας το κόστος του. Επίσης οι εν λόγω κεφαλαιαγορές συμβάλλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη νέων ιδεών, στην υποστήριξη του επιχειρηματικού πνεύματος και στη προαγωγή των νέων τεχνολογιών, ενώ η ύπαρξή τους αποτελεί ιδανικό πλαίσιο για τις ταχέως αναπτυσσόμενες, καινοτόμες μικρομεσαίες επιχειρήσεις και βοηθά στη δημιουργία νέων και βιώσιμων θέσεων εργασίας.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Για την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πρέπει να γίνουν ορισμένες ενέργειες ώστε:

- Να οριστεί ένα χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του Προγράμματος Δράσης Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών έως το 2005. Οι τομείς προτεραιότητας είναι: η διευκόλυνση της ευρύτερης δυνατής πρόσβασης στα επενδυτικά κεφάλαια, η διευκόλυνση της συμμετοχής όλων των επενδυτών σε μία ολοκληρωμένη αγορά με την εξάλειψη εμποδίων σε επενδύσεις σε

ταμεία συντάξεων, η περαιτέρω ολοκλήρωση της αγοράς δημοσίων ομολόγων, η βελτίωση της συγκρισιμότητας των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων (ισολογισμοί, αποτελέσματα χρήσης κλπ.) και η εντονότερη συνεργασία των υπεύθυνων αρχών για την εποπτεία των κεφαλαιαγορών στην ΕΕ.

- Να υλοποιηθεί το Πρόγραμμα Δράσης Επιχειρηματικών Κεφαλαίων έως το 2003.
- Να προχωρήσουν οι δημόσιες προσφορές εξαγοράς και η εξυγίανση και η εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών εταιρειών.
- Να κλείσει το θέμα της εκκρεμής δέσμης φορολογικών μέτρων σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι.

3.1.6 Συντονισμός μακροοικονομικών πολιτικών

Γενικές κατευθύνσεις:

Αναγνωρίζεται η σημασία των μακροοικονομικών πολιτικών στη μετάβαση προς μία οικονομία βασισμένη στη γνώση, κάτι που συνεπάγεται ενισχυμένο ρόλο των διαρθρωτικών πολιτικών. Κύριοι στόχοι είναι η δημοσιονομική εξυγίανση και η βελτίωση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να προχωρήσουν μέχρι την άνοιξη του 2001 στην υποβολή έκθεσης, στην οποία θα αξιολογείται η συμβολή των δημοσίων οικονομικών στην οικονομική αύξηση και απασχόληση και θα εκτιμάται βάσει συγκρίσιμων δεδομένων και δεικτών, αν λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για:

- Την ελάφρυνση της φορολογικής πίεσης επί της εργασίας και τα συστήματα παροχών.
- Τον αναπροσανατολισμό των δημοσίων δαπανών προκειμένου να δοθεί περισσότερο βάρος στις δαπάνες για τη σύρευση υλικού και ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς και να υποστηριχθεί η E&A, η καινοτομία και οι τεχνολογίες των πληροφοριών.
- Την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, εξετάζοντας διάφορους παράγοντες, όπως η γήρανση του πληθυσμού²⁰.

3.2 Εκσυγχρονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου με επένδυση στον άνθρωπο και οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας

3.2.1 Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Γενικές κατευθύνσεις:

Επισημαίνεται η σημασία της προσαρμογής των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης και στην ανάγκη για καλύτερο επίπεδο και ποιότητα απασχόλησης. Αυτά τα συστήματα πρέπει να

²⁰ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 5.

προσφέρουν ευκαιρίες μάθησης και κατάρτισης αναλόγως των συγκεκριμένων ομάδων στις οποίες απευθύνονται (νέοι, άνεργοι ενήλικες και απασχολούμενοι των οποίων οι δεξιότητες κινδυνεύουν να αχρηστευθούν λόγω της ταχείας αλλαγής). Τρία κύρια στοιχεία είναι απαραίτητα προκειμένου αυτή η νέα προσέγγιση να επιτύχει: η ανάπτυξη τοπικών κέντρων μάθησης, η προαγωγή νέων βασικών δεξιοτήτων, ειδικά στις τεχνολογίες των πληροφοριών και η μεγαλύτερη διαφάνεια των προσόντων.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη-μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για:

- Ουσιαστική ετήσια κατά κεφαλήν αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό.
- Υποδιπλασιασμό του αριθμού ατόμων ηλικίας μεταξύ 18 και 24 ετών τα οποία έχουν ολοκληρώσει μόνο τον κατώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Σύνδεση όλων των σχολείων και των κέντρων κατάρτισης με το Διαδίκτυο.
- Ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο καθορισμού των νέων βασικών δεξιοτήτων που πρέπει να παρέχει η δια βίου μάθηση: δεξιότητες πληροφορικής, ξένες γλώσσες, τεχνολογική αντίληψη, επιχειρηματικό πνεύμα και κοινωνικές δεξιότητες. Επίσης πρέπει να θεσπιστεί ευρωπαϊκό δίπλωμα βασικών δεξιοτήτων πληροφορικής.

- Καθορισμό μέσων προώθησης της κινητικότητας των σπουδαστών, των διδασκάλων και του προσωπικού κατάρτισης και έρευνας, μέχρι το τέλος του 2000.
- Ανάπτυξη κοινής ευρωπαϊκής μορφής βιογραφικών σημειωμάτων της οποίας η χρήση θα γίνεται εθελοντικά.

3.2.2 Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας στην Ευρώπη: Ανάπτυξη ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση

Γενικές κατευθύνσεις:

Η διαδικασία του Λουξεμβούργου οδήγησε σε σημαντική μείωση της ανεργίας. Οι εκπορευόμενες από τη διαδικασία κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εμπλουτιστούν και να θέσουν πιο συγκεκριμένους στόχους. Οι κοινωνικοί εταίροι²¹ πρέπει να αναλάβουν ουσιαστικότερο ρόλο στην εκπόνηση, εφαρμογή και παρακολούθηση των σχετικών κατευθυντήριων γραμμών.

²¹ Κοινωνικοί εταίροι: Η Επιτροπή οφείλει, πριν από τη διατύπωση προτάσεων που αφορούν τον κοινωνικό τομέα, να ζητεί τη γνώμη των κοινωνικών εταίρων. Ο εν λόγω κοινωνικός διάλογος πραγματοποιείται μέσω των τριών κυρίων διεπαγγελματικών οργανώσεων εκπροσώπησης των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

- Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων (CES).
 - Ένωση Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης (UNICE).
 - Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημόσιας Επιχείρησης (CEEP).
- Παράλληλα με αυτές τις τρεις ευρωπαϊκές διεπαγγελματικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται πολλές άλλες κοινωνικό-επαγγελματικές ομάδες που εκπροσωπούν ειδικά ή κλαδικά συμφέροντα.

Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την προώθηση του διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους και λαμβάνει κάθε πρόσφορο μέτρο για την διευκόλυνση του διαλόγου αυτού μεριμνώντας για την ισόρροπη στήριξη των διαβουλευόμενων μερών. Πριν από την υποβολή προτάσεων που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής η Επιτροπή ζητεί τη γνώμη των κοινωνικών εταίρων σχετικά με την πιθανή στόχευση μιας δράσης σε

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να εξετάσουν τους παρακάτω τέσσερις βασικούς τομείς:

- Βελτίωση της απασχόλησης και μείωση των ελλείψεων δεξιοτήτων μέσω μίας πανευρωπαϊκής βάσης δεδομένων για θέσεις απασχόλησης και ευκαιρίες μάθησης.
- Εντονότερη προώθηση της δια βίου μάθησης σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους για πιο ευέλικτη διαχείριση του χρόνου εργασίας και αξιοποίηση της εκ περιτροπής απασχόλησης. Καθιέρωση ευρωπαϊκού επάθλου για τις ιδιαίτερες προοδευτικές επιχειρήσεις.
- Αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών.
- Προώθηση ίσων ευκαιριών και στα δύο φύλα: περιορισμός επαγγελματικού διαχωρισμού, παροχή καλύτερης παιδικής μέριμνας, διευκόλυνση συμβιβασμού επαγγελματικής με οικογενειακή ζωή.

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ο γενικός στόχος των παραπάνω μέτρων πρέπει να είναι: αύξηση του ποσοστού απασχόλησης από το 61% κατά μέσο όρο το 2000, στο 70% το 2010, ενώ η αύξηση του ποσοστού απασχολούμενων γυναικών, από 51% το 2000, σε ποσοστό άνω του 60% το

επίπεδο Ένωσης. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν επίσης οι κοινωνικοί εταίροι στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στην οποία συμμετέχουν μαζί με τους υπόλοιπους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Για πρώτη φορά θεμελιώνεται ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και του αυτόνομου κοινωνικού διαλόγου στη συνταγματική συνθήκη η οποία βρίσκεται στο στάδιο επικύρωσής της. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο I-48 αναγνωρίζει και προωθεί το ρόλο των κοινωνικών εταίρων και διευκολύνει τον ανοικτό διάλογο και το σεβασμό της αυτονομίας τους. Υπενθυμίζει επίσης ότι η κοινωνική τριμερής διάσκεψη κορυφής για την ανάπτυξη και την απασχόληση συμβάλλει στον κοινωνικό διάλογο [Πηγή: Δικτυακός τόπος Ευρωπαϊκής Ένωσης – (Europa)].

2010²². Τα κράτη-μέλη δεδομένων των διαφορετικών σημείων εκκίνησής τους θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο καθορισμού εθνικών στόχων υψηλότερων των παραπάνω.

3.2.3 Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας

Γενικές κατευθύνσεις:

Τονίζεται η σημασία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου ως υποβάθρου του μετασχηματισμού προς την οικονομία της γνώσης. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας που το χαρακτηρίζουν πρέπει να προσαρμοστούν ως μέρος ενός ενεργού κράτους πρόνοιας, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η οικονομική αποδοτικότητα της εργασίας, να διασφαλίζεται η μακροχρόνια βιωσιμότητά τους παρά την γήρανση του πληθυσμού, να προάγεται η κοινωνική ένταξη και η ισότητα των φύλων και να παρέχονται ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο:

- Να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ κρατών-μελών με την ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών.
- Να αναθέσει στην Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για την Κοινωνική Προστασία την εκπόνηση μελέτης για τη μελλοντική εξέλιξη της

²² Βλ. Παράρτημα, Πίνακες 6 και 6.1.

κοινωνικής προστασίας δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων μέχρι το τέλος του 2000.

3.2.4 Προαγωγή κοινωνικής ένταξης

Γενικές κατευθύνσεις:

Χαρακτηρίζεται अपαράδεκτος ο αριθμός των κατοίκων της Ένωσης που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού και τονίζεται η ανάγκη λήψης μέτρων για την εξάλειψη της φτώχειας. Ενώ η νέα κοινωνία της γνώσης προσφέρει τεράστιες δυνατότητες κοινωνικής προόδου συμβάλλοντας ουσιαστικά στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της δημιουργίας οικονομικών συνθηκών ευημερίας και υψηλότερων επιπέδων οικονομικής αύξησης και απασχόλησης, ταυτόχρονα ενέχει τον κίνδυνο διεύρυνσης του χάσματος μεταξύ των εχόντων πρόσβαση στις νέες γνώσεις και εκείνων που αποκλείονται. Για την αποφυγή αυτού του κινδύνου πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την βελτίωση των δεξιοτήτων και την προαγωγή της πρόσβασης στη γνώση. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η καλύτερη διασφάλιση κατά του κοινωνικού αποκλεισμού είναι μία θέση απασχόλησης.

Συγκεκριμένες ενέργειες:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή:

- Να προωθήσουν μέσω συνεχούς διαλόγου και ανταλλαγής πληροφοριών την καλύτερη κατανόηση του κοινωνικού αποκλεισμού,

των λόγων και των αιτιών που τον γεννούν, καθώς και των τρόπων αντιμετώπισής τους.

- Να συμπεριλάβουν την προαγωγή της κοινωνικής ένταξης στις πολιτικές των κρατών-μελών για την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την υγεία.
- Να αναπτύξουν προτεραιότητες για συγκεκριμένες ευπαθείς ομάδες-στόχους, όπως οι μειονοτικές ομάδες, τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι κλπ. Τα κράτη-μέλη θα μπορούν να επιλέγουν μεταξύ των δράσεων εκείνων που καλύτερα ταιριάζουν στην κατάστασή τους και θα υποβάλλουν εκθέσεις για την εφαρμογή τους.

4. Απολογισμός προόδου της Στρατηγικής της Λισσαβώνας για την περίοδο 2000 – 2004

Η Επιτροπή με την έκθεσή της «Πρώθηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας – Μεταρρυθμίσεις για τη διευρυμένη Ένωση²³» προέβη σε έναν απολογισμό της προόδου²⁴ που επιτελέστηκε αναφορικά με τη ΣτΛ, από το 2000 έως τις αρχές του 2004.

²³ Βλ. COM (2004) 29 τελικό/2.

²⁴ Η ανάλυση της προόδου βασίζεται σε 14 διαρθρωτικούς δείκτες που πρότεινε η Επιτροπή και ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2004, στις εκθέσεις εφαρμογής των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής και των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Οι εν λόγω διαρθρωτικοί δείκτες, οι οποίοι αποφασίστηκε να μείνουν σταθεροί για τρία χρόνια, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ.
2. Παραγωγικότητα εργασίας.
3. Ποσοστό απασχόλησης ανά φύλο.
4. Ποσοστό απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων ανά φύλο.
5. Επίπεδο μόρφωσης ατόμων 20 έως 24 ετών ανά φύλο.
6. Δαπάνες για E&A.
7. Σχετικά επίπεδα τιμών.
8. Πραγματοποιούμενες επενδύσεις.
9. Ποσοστό πολιτών στα όρια φτώχειας.
10. Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων.
11. Ποσοστά απασχόλησης ανά περιφέρεια, ανά φύλο.

Η ανάλυση της προόδου επισημαίνει κατ' αρχήν το κόστος που θα μπορούσε να έχει για ολόκληρη την Ευρώπη η ανεπαρκής εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, τονίζοντας έτσι τη σημασία και την εμπιστοσύνη που εξακολουθεί να προσδίδει σε αυτήν η Επιτροπή, αλλά και ολόκληρη η Ένωση. Συγκεκριμένα μία μερική εφαρμογή θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση της ανάπτυξης, καθυστέρηση της βελτίωσης των επιπέδων απασχόλησης και αύξηση του χάσματος που μας χωρίζει από τους κύριους ανταγωνιστές (ΗΠΑ και Ασία) στους τομείς της εκπαίδευσης και της έρευνας και ανάπτυξης. Αντιθέτως, βάσει μελετών που διεξήγαγε η Επιτροπή μία ολοκληρωμένη υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων της Λισσαβώνας θα οδηγήσει σε αύξηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της ΕΕ κατά περίπου 0,5% - 0,75% κατά τα επόμενα 5-10 χρόνια. Εάν η Ευρώπη επιθυμεί να προστατεύσει το ιδιαίτερο κοινωνικό της πρότυπο και να συνεχίσει να προσφέρει ευκαιρίες, θέσεις απασχόλησης και ποιότητα ζωής στους πολίτες της, πρέπει να δράσει αποφασιστικά. Δεδομένων των διαφανόμενων κινδύνων ή ωφελειών που μπορούν να προκύψουν στο άμεσο μέλλον από την υλοποίηση ή όχι της ΣΤΛ, η Επιτροπή επέστησε αφ' ενός την προσοχή των κρατών-μελών σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που πρέπει να γίνουν και υπάγονται στο πεδίο ευθύνης τους, στιγματίζοντας έτσι την ολιγωρία που έχουν επιδείξει έως τώρα στην υιοθέτηση των μέτρων που συνιστούν τη Στρατηγική της Λισσαβώνας, ενώ αφ' ετέρου εστίασε την προσοχή της σε ορισμένους τομείς στους οποίους παρουσιάζονται σημαντικά προβλήματα, που

12. Εκπομπές αερίων υπεύθυνων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

13. Ενεργειακή ένταση της οικονομίας.

14. Όγκος μεταφερόμενων εμπορευμάτων.

(Οι δείκτες αυτοί παρουσιάζονται αναλυτικά στο παράρτημα 1 της Έκθεσης COM (2004) 29 τελικό/2). Αρχικά χρησιμοποιήθηκαν 35 δείκτες οι οποίοι εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2000 και κάλυπταν τους τομείς της απασχόλησης, της οικονομικής μεταρρύθμισης και της κοινωνικής συνοχής. Με την εαρινή έκθεση του 2002, αυτοί οι δείκτες αυξήθηκαν σε 42 προκειμένου να καλυφθούν και οι τομείς της έρευνας, της καινοτομίας και του περιβάλλοντος [Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης, Ειδική Γραμματεία για την Ανταγωνιστικότητα – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας, στόχοι και πορεία επίτευξής τους, Αθήνα Ιανουάριος 2005].

αποτελούν τροχοπέδη για ολόκληρη την ΣτΛ. Οι τομείς που η Επιτροπή πρότεινε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την λήψη αποφάσεων για ταχεία ανάληψη δράσης για το 2004 ήταν:

- Η βελτίωση των επενδύσεων στα δίκτυα και τη γνώση.
- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.
- Η προώθηση της παράτασης του επαγγελματικού βίου.

4.1 Ανάλυση επιτευχθείσας προόδου προς τους στόχους της Λισσαβώνας

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής για την εξεταζόμενη περίοδο, η πρόοδος που επιτεύχθηκε στους βασικούς τομείς προτεραιότητας: απασχόληση, άνοιγμα αγορών, οικονομία γνώσης και βιώσιμη ανάπτυξη, ήταν η εξής:

- Απασχόληση: Δημιουργία περισσότερων από 6 εκ. θέσεων απασχόλησης, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του συνολικού ποσοστού απασχόλησης από 62,5% σε 64,3% το 2002. Υποχώρηση μακροχρόνιας ανεργίας από 4% το 1999 σε 3% το 2002.
- Άνοιγμα αγορών: Οι τηλεπικοινωνίες, οι σιδηροδρομικές μεταφορές εμπορευμάτων, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και οι αγορές ηλεκτρικού ρεύματος και φυσικού αερίου ανοίχθηκαν στον ανταγωνισμό. Η εξέλιξη αυτή επιτρέπει τον εκσυγχρονισμό και την ενδυνάμωση των παραπάνω αγορών, τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και τη μείωση του κόστους. Επίσης, η δημιουργία ενιαίου

ευρωπαϊκού ουρανού, επιτρέπει τη μείωση των καθυστερήσεων και των συμφορήσεων στην εναέρια κυκλοφορία.

- Οικονομία της γνώσης: Υλοποιείται σταδιακά η οικονομία της γνώσης, γεγονός που αποδεικνύεται από την αυξανόμενη διείσδυση του Διαδικτύου στο 93% των σχολείων, αλλά και στις επιχειρήσεις, στις δημόσιες διοικήσεις και στα νοικοκυριά. Ενισχύεται η δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας.
- Βιώσιμη ανάπτυξη: Αρχίζει και λαμβάνεται υπ' όψη κατά τη χάραξη πολιτικών, η προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης, κάτι που αντανακλάται στη κοινοτική δράση για τη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και στη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων πολλών κρατών-μελών, προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα γήρανσης του πληθυσμού.

Προσθέτουμε στις παραπάνω ενέργειες την έκδοση 100 περίπου κανονισμών, οδηγιών και προγραμμάτων το χρονικό διάστημα 2000 – 2004, που επιδιώκουν την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Το φαινόμενο αυτό μαρτυρά την έντονη κοινοτική ανησυχία, δραστηριοποίηση και σημασία που προσδίδει η Ένωση στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων της Λισσαβώνας. Αποκαλύπτει όμως και την ευθύνη των κρατών-μελών κυρίως στην καθυστέρηση της υλοποίησής τους, αφού η ενσωμάτωση των παραπάνω οδηγιών, κανονισμών και προγραμμάτων δεν επιτεύχθηκε σε καμία περίπτωση από κανένα κράτος-μέλος κατά τα εκατό τοις εκατό.

Σημειώνουμε κλείνοντας την ενότητα αυτή, ότι παρά τα θετικά βήματα που έγιναν στους ανωτέρω κύριους στρατηγικούς τομείς, η συνολική πρόοδος έως

τώρα κρίθηκε από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα ως ανεπαρκής, με συνέπεια, όπως θα δούμε σε επόμενες ενότητες, οι ενδιάμεσοι στόχοι για το 2005 να μην επιτευχθούν.

4.2 Τομείς υστέρησης προς τους στόχους της Λισσαβώνας

Η Επιτροπή στην έκθεσή της διακρίνει τέσσερις τομείς στους οποίους σημειώθηκε υστέρηση σε σχέση με τους στρατηγικούς στόχους της Λισσαβώνας, όπως αυτοί διατυπώθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2000. Οι τομείς αυτοί είναι: η υπερβολικά μικρή συμβολή της απασχόλησης και της παραγωγικότητας στην ανάπτυξη, η απογοητευτική δυναμική της εσωτερικής αγοράς, η έλλειψη βιωσιμότητας στην ανάπτυξη και η ανάγκη εξασφάλισης της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών.

4.2.1 Η συμβολή της απασχόλησης και της παραγωγικότητας στην ανάπτυξη

Βασικός στρατηγικός στόχος της Ατζέντας της Λισσαβώνας υπήρξε η οικονομική ανάπτυξη. Σύμφωνα με την ανάλυση της προόδου της Επιτροπής, η ανάπτυξη παρέμεινε χαμηλή κατά την εξεταζόμενη περίοδο, με συνέπεια η Ένωση να μην καταφέρνει να καλύψει τη διαφορά που τη χωρίζει από τις ΗΠΑ, όσον αφορά στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν²⁵, το οποίο ισούται με 72% του αντίστοιχου των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο λόγος για τη χαμηλή

²⁵ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 7.

οικονομική ανάπτυξη είναι η περιορισμένη συμβολή της απασχόλησης και της παραγωγικότητας.

Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής, ο ενδιάμεσος στόχος του 67% μέσου όρου απασχόλησης για το 2005 δεν θα καταστεί δυνατό να επιτευχθεί, ενώ αντιθέτως ο στόχος του 70% για το 2010 παραμένει ρεαλιστικός, εάν αρθούν τα διαρθρωτικά εμπόδια στις αγορές εργασίας και αυξηθεί το ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας. Ανησυχητική διαμορφώνεται η εξέλιξη του ποσοστού απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων 55 – 64 ετών, δεδομένου ότι παρά την αύξηση κατά 3% από το 1999, σε 40,1% το 2002 του ποσοστού απασχόλησης, πρέπει να δημιουργηθούν επί πλέον 7 εκ. θέσεις απασχόλησης, για να επιτευχθεί το ποσοστό-στόχος του 50% για το 2010. Αντίθετα, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών αυξάνει αναλογικά με ταχύτερους ρυθμούς από το μέσο ποσοστό απασχόλησης. Το 2002 διαμορφώθηκε στο 55,6% και επομένως ο στόχος του 60% για το 2010 παραμένει ρεαλιστικός.

Παράλληλα με την ανησυχητική πορεία της απασχόλησης, κινείται και η παραγωγικότητα. Το ποσοστό αύξησής της ανά απασχολούμενο άτομο στην Ευρώπη, μειώνεται από τα μέσα της δεκαετίας του 90 και κυμάνθηκε την περίοδο 2002 – 2003 μεταξύ 0,5% - 1%, τη στιγμή που στις ΗΠΑ ήταν 2%. Και σ' αυτόν τον τομέα λοιπόν, ανακόπτεται η διαδικασία μείωσης της διαφοράς που χωρίζει την Ευρωπαϊκή Ένωση από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αιτία για τη χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας, είναι κυρίως η μικρή συμβολή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών, καθώς και η ανεπάρκεια των επενδύσεων.

Αναφορικά με τον πρώτο παράγοντα, αναφέρεται στην Έκθεση ότι η συμβολή των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην αύξηση της παραγωγικότητας, είναι κατά 50% χαμηλότερη από εκείνη των ΗΠΑ, γεγονός που οφείλεται στη πολύ αργή χρήση και διάδοση αυτών των τεχνολογιών, σε ορισμένους τομείς υπηρεσιών, όπως στο χρηματοπιστωτικό τομέα, στους τομείς του χονδρικού και λιανικού εμπορίου και σε ορισμένους βιομηχανικούς τομείς.

Παρομοίως οι επενδύσεις, οι οποίες αποτελούν κριτήριο για τις αναπτυξιακές προοπτικές, σημειώνουν πτώση μεταξύ 2000 – 2002, τόσο όσον αφορά στο ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο σκέλος τους, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τομείς προτεραιότητας, όπως οι διεθνείς υποδομές δικτύων, οι τομείς της έρευνας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης.

4.2.2 Η δυναμική της εσωτερικής αγοράς

Η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κρίνεται ως βασική προϋπόθεση δημιουργίας ενός ενιαίου ευρωπαϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη και το δυναμισμό των επιχειρήσεων, καθώς και για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Παρά τις αναμφισβήτητες επιτυχίες της τελευταίας δεκαετίας, το συμπέρασμα της Επιτροπής ήταν ότι το δυναμικό της εσωτερικής αγοράς δεν έχει ακόμα αξιοποιηθεί πλήρως, γεγονός που οφείλεται στους εξής λόγους:

- Επιβράδυνση του ρυθμού ολοκλήρωσης των αγορών προϊόντων: Στασιμότητα μεταποιητικού εμπορίου, παύση σύγκλισης τιμών την τελευταία πενταετία, χαμηλό επίπεδο διασυνοριακών επενδύσεων, ύπαρξη τεχνικών εμποδίων που εξακολουθεί να περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία ορισμένων εμπορευμάτων, έλλειψη εμπιστοσύνης καταναλωτών στο ηλεκτρονικό εμπόριο κ.α.
- Κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς, ειδικά στον τομέα των υπηρεσιών και των υποτομέων της διανομής και των λιανικών πωλήσεων: Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν περιορισμούς όσον αφορά στη δυνατότητα εγκατάστασης και παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών, γεγονός που περιορίζει σε μεγάλο βαθμό την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας.
- Μη ολοκλήρωση της αγοράς βιομηχανιών δικτύου: Το φαινόμενο απαντάται κυρίως στις περισσότερες νέες χώρες που προσχώρησαν στην Ένωση, με συνέπεια ο ανταγωνισμός στους τομείς τηλεπικοινωνιών και ενέργειας να είναι ανεπαρκής.
- Αναγκαία μέτρα στρατηγικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα: Το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, η έννομη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και ο καθορισμός ενοποιημένης βάσης για τη φορολόγηση των κερδών, είναι μεταρρυθμίσεις που λείπουν από την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς.

- Υποχώρηση του ποσοστού μεταφοράς στο εσωτερικό των κρατών-μελών των οδηγιών που συνδέονται με την εσωτερική αγορά²⁶.

4.2.3 Βιώσιμη ανάπτυξη

Βασική συνιστώσα της ΣΤΛ, η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ο παράγοντας εκείνος ο οποίος διασφαλίζει διαχρονικά ένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής προστασίας εντός ενός έντονα ισχυρού αναπτυξιακού οικονομικού περιβάλλοντος, το οποίο με τη σειρά του συμβάλει ουσιαστικά στη σταθερή βελτίωση των συνθηκών και της ποιότητας ζωής των Ευρωπαίων. Με άλλα λόγια η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ότι η αντίστοιχη οικονομική ανάπτυξη πρέπει να ενισχύει την κοινωνική πρόοδο και το σεβασμό του περιβάλλοντος και ταυτόχρονα οι δύο αυτοί παράγοντες να υποστηρίζουν τις οικονομικές επιδόσεις.

Διακηρυγμένος στόχος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφορικά με την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, ήταν η καταπολέμηση της φτώχειας έως το 2010. Εξαιτίας όμως της αύξησης της ανεργίας και της ανεπάρκειας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και των συντάξεων, ο κίνδυνος αύξησης της φτώχειας σε αρκετά κράτη-μέλη παραμένει υψηλός. Ενδεικτικά

²⁶ Η Ένωση εξέδωσε πάνω από 70 οδηγίες στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Έως το τέλος του 2003 έπρεπε να έχουν μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών 40 οδηγίες. Το μέσο ποσοστό μεταφοράς των οδηγιών από τα κράτη μέλη ανέρχεται μόνο σε 58,3% για τις εν λόγω 40 οδηγίες, επίδοση που χαρακτηρίζεται εξαιρετικά μέτρια. Η Δανία, η Ισπανία και η Ιταλία έχουν τις καλύτερες επιδόσεις (καθώς έχουν μεταφέρει ποσοστό μεταξύ 85 και 75% των οδηγιών της «Λισσαβώνας»), ενώ η Γαλλία, η Γερμανία και η Ελλάδα παρουσιάζουν τις σημαντικότερες καθυστερήσεις (μεταξύ 42 και 35%). Ο κατάλογος των οδηγιών και ο πίνακας αποτελεσμάτων όσον αφορά τη μεταφορά τους από τα κράτη μέλη διατίθενται στο δικτυακό χώρο: http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_fr.html. [Πηγή Έκθεση Επιτροπής COM (2004) 29τελικό/2].

παραθέτουμε στοιχεία του 2002, που φανερώνουν το 15% (55 εκ.) του ευρωπαϊκού πληθυσμού, αντιμετώπιζαν την απειλή της φτώχειας.

Η κατάσταση στον περιβαλλοντικό τομέα είναι επίσης ανησυχητική, δεδομένων των χαμηλών επιδόσεων των κρατών-μελών. Παρά την αυξημένη περιβαλλοντική συνείδηση σε σχέση με Αμερική και Ασία, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συνειδητοποιήσει σαφέστερα, τον κίνδυνο που συνεπάγεται η επιδίωξη της αλόγιστης ανάπτυξης σε βάρος του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με στοιχεία που παραθέτει η Επιτροπή, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, μειώθηκαν κατά 3,5% στην ΕΕ τη δεκαετία του 90, ποσοστό που αντιπροσωπεύει σχεδόν το ήμισυ του στόχου του 8% που έχει θέσει η Ένωση για τη μείωση των εκπομπών ρύπων για την περίοδο 2008 – 2012. Αυτή η θετική εξέλιξη όμως, αντιστράφηκε το 2002, γεγονός που αποδεικνύεται από το ότι μόνο πέντε κράτη-μέλη βρίσκονταν τότε εντός του καθορισμένου πλαισίου στόχων του Κιότο.

Ολιγωρία εντοπίζεται και στον ενεργειακό τομέα, όπου το μερίδιο των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας παραμένει σημαντικά χαμηλότερο (6%) σε σχέση με το στόχο (12%) για το 2010. Ανησυχία προκαλούν τέλος τάσεις όπως η διάβρωση των εδαφών, η μείωση της βιοποικιλότητας και η υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα και των υδάτων.

4.2.4 Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών

Ολόκληρο το εγχείρημα της ανάπτυξης, οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής, απαιτεί την ύπαρξη και τη διατήρηση ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος, το οποίο μέσω της σταθεροποίησης του πληθωρισμού, της μείωσης του δημοσίου χρέους και της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επενδυτών, θα συμβάλει στην υποστήριξη της ανάπτυξης. Φαινόμενα όπως η δημοσιονομική και φορολογική απειθαρχία που παρατηρείται συχνά σε κράτη-μέλη θα πρέπει να εκλείψουν. Η βιωσιμότητα των εθνικών δημοσίων οικονομικών σε μεσο-μακροπρόθεσμο επίπεδο πρέπει να εξασφαλισθεί αποτελεσματικότερα, ενώ ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην επαναφορά και την συγκράτηση του μέσου επιπέδου δημοσίου χρέους στην Ευρώπη, κοντά στην τιμή αναφοράς του 60% (64,1% ευρωπαϊκός μέσος όρος για το 2003).

4.3 Απολογισμός προόδου

Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής, η συγκριτική ανάλυση της κατάστασης ανά κράτος-μέλος, με βάση τους 14 διαρθρωτικούς δείκτες, επιτρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των χωρών εκείνων που έχουν επιτύχει μέχρι σήμερα καλύτερες συνολικά επιδόσεις (ανεξαρτήτως του σημείου εκκίνησης τους), και των χωρών που υστερούν. Στην πρώτη ομάδα ανήκουν η Δανία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στη δεύτερη ανήκουν η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία και η Πορτογαλία. Χαρακτηριστικό επίσης είναι το αποτέλεσμα που φανερώνει η σύγκριση της

επιτευχθείσας προόδου για την περίοδο από το 1999 και μετά. Μετά από τέσσερα λοιπόν συναπτά έτη εφαρμογής της ΣΤΛ, το Βέλγιο, η Γαλλία και η Ελλάδα έχουν επιτελέσει μάλλον ικανοποιητική πρόοδο, ενώ η Γερμανία, το Λουξεμβούργο, η Αυστρία και η Πορτογαλία, απογοητευτική²⁷. Στο σύνολο των κρατών-μελών εξακολουθούν να υπάρχουν δυσκολίες στην πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της «Ατζέντας», κάτι που συνεπάγεται την επιπλέον καταβολή προσπαθειών εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Με το ζήτημα της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και την πρόοδο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασχολείται τα τελευταία χρόνια και το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum. Μέχρι σήμερα έχουν δημοσιοποιηθεί δύο εκθέσεις του, τα έτη 2002 και 2003, όπου συγκρίνονται οι επιδόσεις των ευρωπαϊκών χωρών σε οκτώ βασικές κατευθύνσεις που αντιστοιχούν σε ισάριθμους στόχους της Λισσαβώνας²⁸.

²⁷ Βλ. Παράρτημα Πίνακας 8.

²⁸ Το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum στην Παγκόσμια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα, συμπεριλαμβάνει και ετήσια έκθεση με τίτλο “The Lisbon Review”, όπου αποτιμάται η απόδοση κάθε κράτους-μέλους σε σχέση με τους στόχους της Λισσαβώνας:

1. Κοινωνία της Πληροφορίας.
2. Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη.
3. Απελευθέρωση της Αγοράς:
 - 3.1. Ενιαία Αγορά.
 - 3.2. Κρατικές Ενισχύσεις.
4. Δίκτυα:
 - 4.1. Επικοινωνίες.
 - 4.2. Υποδομές και Μεταφορές.
5. Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες.
6. Επιχειρηματικό περιβάλλον:
 - 6.1. Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων.
 - 6.2. Ρυθμιστικά εμπόδια.
7. Κοινωνική συνοχή:
 - 7.1. Δια βίου εκπαίδευση.
 - 7.2. Εξσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας.
8. Αειφόρος ανάπτυξη:
 - 8.1. Περιβάλλον.
 - 8.2. Κλιματικές αλλαγές.

Η βαθμολόγηση των κρατών-μελών γίνεται με χρήση κλίμακας από το ένα μέχρι το επτά, ενώ για συγκριτικούς λόγους εξετάζονται και οι περιπτώσεις των ΗΠΑ και των υπό ένταξη, στην ΕΕ, χωρών. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί δύο εκθέσεις. Η πρώτη αφορούσε τα έτη 2002 και 2003 και η δεύτερη το έτος 2004. [Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης, Ειδική Γραμματεία για την Ανταγωνιστικότητα – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας, στόχοι και πορεία επίτευξής τους, σελ 19, Αθήνα Ιανουάριος 2005].

Τα συμπεράσματα της έκθεσης του 2004 δείχνουν ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ παρουσιάζουν μια μικτή εικόνα αναφορικά με τις επιδόσεις τους. Σε όλους σχεδόν τους τομείς τα σκανδιναβικά κράτη έχουν πολύ καλές επιδόσεις με κορυφαία τη Φινλανδία η οποία καταλαμβάνει μια από τις πρώτες θέσεις σε κάθε κατηγορία, ενώ το εντελώς αντίθετο συμβαίνει με τα κράτη της Νότιας Ευρώπης τα οποία σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις, έχοντας ως μόνιμα μέλη στην κατηγορία την Ελλάδα, την Ισπανία, την Ιταλία και την Πορτογαλία. Ο μέσος όρος επίδοσης των νεοεισερχόμενων κρατών-μελών είναι σημαντικά χαμηλότερος, συγκρινόμενος με τον αντίστοιχο μέσο όρο των παλαιότερων 15 χωρών-μελών, ενώ οι καλύτερες, από άποψη επιδόσεων, νέες χώρες είναι η Εσθονία, η Τσεχία, η Σλοβενία και η Ουγγαρία. Σε σχέση με τις ΗΠΑ η ΕΕ υπολείπεται στις επτά από τις οκτώ κατευθύνσεις, υπερτερώντας μόνο στον τομέα της αιφώρου ανάπτυξης²⁹.

Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι για να επιτύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση τους στόχους της Λισσαβώνας, πρέπει να αναληφθεί δράση για την:

- Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας
- Ανάπτυξη μιας ισχυρότερης κοινωνίας της πληροφορίας
- Δημιουργία ενός καλύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος

²⁹ Βλ. Παράρτημα Πίνακας 9.

5. Συμπεράσματα Κεφαλαίου

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάσαμε τη Στρατηγική της Λισσαβώνας, τις γενικές κατευθύνσεις και τους επιμέρους στόχους της, το πρώτο στάδιο των οποίων έπρεπε να υλοποιηθεί μέχρι το 2005, δηλαδή μέχρι το σημείο όπου θα γινόταν η ενδιάμεση επαναθεώρηση της ΣτΛ. Από το 2000 που αυτή τέθηκε σε ισχύ, σημειώθηκε σχετική πρόοδος σε πολλούς τομείς, γεγονός που αποτέλεσε την αφετηρία για την αναγκαία μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης που δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και χαρακτηρίζεται από κοινωνική συνοχή και περιβαλλοντικό σεβασμό. Όμως κατά γενική ομολογία η πρόοδος αυτή δεν υπήρξε αρκετά γρήγορη, ούτε επαρκώς συντονισμένη ώστε να παράγει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Η «Ατζέντα» ήταν με τέτοιο τρόπο δομημένη ώστε να περιλαμβάνει μέτρα και πολιτικές που κάλυπταν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφέροντος. Εσωτερική αγορά, κοινωνία της πληροφορίας, εκπαίδευση, έρευνα και ανάπτυξη, δημόσια οικονομικά κτλ. Τα μέτρα που συμφωνήθηκαν ήταν τόσο νομοθετικού χαρακτήρα, απαιτούσαν δηλαδή τη θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας, όσο και διακυβερνητικής φύσης, που σημαίνει ότι βασιζόνταν στο συντονισμό και στα συγκριτικά πρότυπα μεταξύ των κρατών-μελών³⁰. Σημαντικός παράγοντας επιτυχίας για τη ΣτΛ ήταν η αλληλεξάρτηση των τομέων αυτών, δηλαδή η υλοποίηση του ενός τελούσε σε άμεση συνάρτηση με την επιτυχία του άλλου. Για παράδειγμα, τα βιώσιμα δημόσια οικονομικά συμβάλλουν στην ανάπτυξη, η οποία με τη σειρά της συνεπάγεται τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, κάτι που μεταφράζεται σε μικρότερη ανεργία, δηλαδή χαμηλότερες δαπάνες

³⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <http://www.europarl.eu.int/highlights/el/1001.html>

κοινωνικής ασφάλισης, γεγονός που εν τέλει βελτιώνει τα δημόσια οικονομικά³¹. Όπως θα διαπιστώσουμε και σε επόμενες ενότητες, η συσχέτιση μεταξύ των επιμέρους στοιχείων της Λισσαβώνας και η ταυτόχρονη επιδίωξη όλων των στόχων που αυτή έθεσε ήταν το «κλειδί για την επιτυχία», κάτι που όμως κατά την πρώτη φάση υλοποίησής της δεν φαίνεται να έγινε αντιληπτό από τα κράτη-μέλη, με συνέπεια σήμερα να καλούμαστε να εντείνουμε σημαντικά τις προσπάθειές μας προκειμένου να μπορέσουμε να προλάβουμε την ημερομηνία ορόσημο για την υλοποίηση των στόχων το 2010.

Μέριμνα λοιπόν των αρχηγών των ευρωπαϊκών κρατών και κυβερνήσεων στη Λισσαβώνα, ήταν η δημιουργία ενός οικοδομήματος που θα ενίσχυε κάθε θεμελιακό παράγοντα, στο σύνολο των οποίων η Ένωση στηρίζει τη μελλοντική της ευημερία. Αν και αξιέπαινη ως σύλληψη και πραγματικά μοναδικής σημασίας για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ευρωπαϊών πολιτών, κάτι που εν τέλει είναι ή θα έπρεπε να είναι και το τελικό ζητούμενο κάθε τέτοιας προσπάθειας, φάνηκε στην πράξη ότι το ευρωπαϊκό οικοδόμημα δεν ήταν έτοιμο να ακολουθήσει ένα τέτοιο μονοπάτι. Το γεγονός αυτό φανερώνεται από την, όπως είδαμε, αποτυχία εκπλήρωσης των προκαθορισμένων στόχων, εκ μέρους των κρατών-μελών, η οποία βασίστηκε κυρίως στο μεγάλο τους εύρος, κάτι που μαρτυρά μία υπεραισιοδοξία από την πλευρά των συντακτών της «Ατζέντας» για την τελική της επιτυχία και μία αυξημένη εμπιστοσύνη στις δυνάμεις και στην πολιτική βούληση των κρατών-μελών για πλήρη υλοποίησή της.

³¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <http://www.europarl.eu.int/highlights/el/1001.html>

Συνεπώς, ο σκοπός του να γίνει η ΕΕ η ανταγωνιστικότερη οικονομία στην υφήλιο, παραμένει μία μεγάλη πρόκληση για το άμεσο μέλλον στη διευρυμένη Ευρώπη των 25.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΗΓΕΣ

1. Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας, 23&24 Μαρτίου 2000.
2. Έκθεση Επιτροπής, «Πρώθηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας - Μεταρρυθμίσεις για τη Διευρυμένη Ένωση», COM (2004) 29τελικό/2, 20 Φεβρουαρίου 2004, Βρυξέλλες.
3. Έκθεση Brundtland, Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development – WCED), 1987.
4. Γνώμη της ελληνικής ΟΚΕ, «Η συμβολή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στο ΕΚΜ».
5. Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας Ιούνιος 1999.
6. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΚ), Μάαστριχτ, 7/02/1992.
7. Έκθεση Επιτροπής, «Δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας: κατευθυντήριες γραμμές των δράσεων της Ένωσης στον τομέα της έρευνας (2002-2006)».
8. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ειδική Γραμματεία για την Ανταγωνιστικότητα, «Η Στρατηγική της Λισσαβώνας, στόχοι και πορεία επίτευξής τους», Αθήνα Ιανουάριος 2005.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. www.europarl.eu.int/highlights/el/1001.html.
2. www.wikipedia.com.
3. eEurope 2002 Action Plan.
4. www.europa.eu.int

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ³²

1. Σύνοψη Κεφαλαίου

Η περίοδος μεταξύ του τέλους του 2004 και των πρώτων μηνών του 2005 χαρακτηρίστηκε από **έντονη δραστηριότητα σε κοινοτικό επίπεδο ενόψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας** από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005. Δύο σημαντικά κείμενα έδωσαν την απαραίτητη ώθηση για την επαναπροώθηση της «Ατζέντας»: η **Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου**, υπό τον Wim Kok, **«Η αντιμετώπιση των προκλήσεων – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση»** και η **ανακοίνωση της Επιτροπής «Νέο Ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας»**.

Και τα δύο κείμενα εκκινούν από το συμπέρασμα ότι **η πρόοδος της Ευρώπης, για την περίοδο 2000 – 2004, όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας υπήρξε ανεπαρκής**. Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου αφού επισημάνει τους κύριους λόγους στους οποίους εντοπίζονται τα αίτια για αυτή την ανεπάρκεια, προχωρά στη **διατύπωση μιας σειράς συστάσεων** προς όλους τους αρμοδίους για την «Ατζέντα» φορείς, **βάσει των οποίων θα πρέπει να αναληφθεί δράση, τόσο σε κοινοτικό όσο**

³² Το κεφάλαιο που ακολουθεί έχει βασιστεί στην έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου, υπό τον Wim Kok «Η Αντιμετώπιση των Προκλήσεων – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση», Νοέμβριος 2004 και στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, «Συνεργασία για την Οικονομική Μεγέθυνση και την Απασχόληση – Νέο Ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας», 2 Φεβρουαρίου 2005 και ακολουθεί τις δομές τους. Ως εκ τούτου κρίνεται σκόπιμο να μην αναφέρονται συνεχώς ως βιβλιογραφίες οι παραπάνω πηγές. Οποδήποτε έχει χρησιμοποιηθεί διαφορετική πηγή, θα αναφέρεται ρητά σε υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

και σε εθνικό επίπεδο, ώστε οι συμφωνηθέντες στη Λισσαβώνα στόχοι να μπορέσουν να επιτευχθούν. Αντιστοίχως, η επόμενη χρονικά Έκθεση της Επιτροπής προτείνει ένα **νέο ξεκίνημα** για τη ΣτΛ με επικέντρωση των προσπαθειών σε **δύο κύριους στόχους**: την **οικονομική μεγέθυνση** και την **αύξηση της απασχόλησης**, η επίτευξη των οποίων θα τροφοδοτήσει τις εξελίξεις στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος, όπως στην κοινωνία και στο περιβάλλον.

Αμφότερα τα κείμενα επιδιώκουν την **επανάρξη της Στρατηγικής της Λισσαβώνας**, προσδίδοντας ύψιστη σημασία στην υλοποίηση των σκοπών της, θεωρώντας τους μονόδρομο για το μέλλον της Ευρώπης.

2. Εισαγωγή

Στο προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάσαμε τη ΣΤΛ, όπως καθορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2000 και στη συνέχεια προβήκαμε σε ανασκόπηση του απολογισμού της επιτευχθείσας προόδου όπως καταγράφηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περίοδο από την έναρξη εφαρμογής της έως το έτος 2004. Στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με τις προπαρασκευαστικές ενέργειες που έγιναν για την ανασκόπηση της ΣΤΛ κατά την περίοδο 2004 - 2005. Οι εν λόγω ενέργειες αποτέλεσαν ουσιαστικά τα θεμέλια στα οποία στηρίχθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (Μάρτιος 2005), για να επαναθεωρήσει τη Στρατηγική της Λισσαβώνας και να διακηρύξει την επανενεργοποίησή της.

Για τις ανάγκες της παρούσας ενότητας θα βασιστούμε στην έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου (εφεξής «Ομάδα»), υπό τον Wim Kok, «Η αντιμετώπιση των προκλήσεων – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση» (Νοέμβριος 2004), και στην έκθεση της Επιτροπής «Νέο Ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας» (Φεβρουάριος 2005).

Η Ομάδα προέκυψε κατόπιν εντολής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (Μάρτιος 2004) στην Επιτροπή. Σκοπός της ήταν να προβεί σε ανεξάρτητη ανασκόπηση της ΣΤΛ και να προσδιορίσει συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία στο σύνολό τους θα συνιστούσαν μία ολοκληρωμένη στρατηγική για τις ευρωπαϊκές οικονομίες, προκειμένου οι τελευταίες να επιτύχουν τους σκοπούς και στόχους της Λισσαβώνας. Η Έκθεση της Ομάδας, που δημοσιεύθηκε προς

το τέλος του 2004, παρουσιάζει τις θέσεις της σχετικά με τα αίτια της μερικής εφαρμογής των μέτρων της Λισσαβώνας και εξηγεί τους λόγους για τους οποίους η ΣτΛ εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για το μέλλον της Ευρώπης. Παρουσιάζει επίσης τις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις, οι οποίες καθιστούν την εκπόνηση του όλου εγχειρήματος επιτακτικά αναγκαία. Η Έκθεση στο κυρίως τμήμα της παρουσιάζει τους βασικούς τομείς-στόχους, όπως τέθηκαν από τη Στρατηγική της Λισσαβώνας, ενώ κατόπιν σύντομης ανάλυσης καθενός εξ αυτών, καταλήγει στην πρόταση βασικών συστάσεων.

Το δεύτερο χρονικά κείμενο είναι η Έκθεση που συνέταξε αυτοβούλως η Επιτροπή, η οποία, λαμβάνοντας υπ' όψη την Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου, επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων της ΣτΛ, προτείνοντας ένα νέο ξεκίνημα, το οποίο λόγω της σαφέστερης οριοθέτησης των στόχων θα έχει περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας.

3. Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου «Η αντιμετώπιση των προκλήσεων – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση» (Wim Kok Report)

Η Έκθεση της Ομάδας χωρίζεται βάσει του περιεχομένου της σε δύο τμήματα: Στο πρώτο μέρος επιχειρείται μία σύντομη αναζήτηση των αιτιών μη επίτευξης των στόχων της Ατζέντας της Λισσαβώνας, ενώ κατόπιν θίγεται μία σειρά καίριων ζητημάτων που αφορούν τους ευρύτερους λόγους για τους οποίους η

ΣΤΛ θα πρέπει να συνεχιστεί, η θέση της Ευρώπης στο σύγχρονο παγκόσμιο ανταγωνιστικό στερέωμα, οι εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές που καλείται να διαχειρισθεί, καθώς και οι εσωτερικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται οι βασικές συστάσεις της Ομάδας προς τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, τα κράτη-μέλη και όλους τους ενδιαφερόμενους, για την επιτυχία της ΣΤΛ, φορείς. Σκοπός της Έκθεσης είναι η αναζωπύρωση του ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για την Ατζέντα της Λισσαβώνας και η εκ νέου τροχοδρόμηση των ενεργειών που πρέπει να αναληφθούν, προσπάθεια που όπως θα δούμε σε επόμενες ενότητες στέφθηκε με επιτυχία, τουλάχιστον σε ότι αφορά καταρχήν τα ευρωπαϊκά όργανα.

3.1 Πρώτο μέρος της Έκθεσης – Η αναγκαιότητα της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

Στο πρώτο μέρος εστιάζεται η προσοχή όλων των εμπλεκομένων-ενδιαφερομένων στην ανάγκη συνέχισης της Λισσαβώνας, εφ' όσον θεωρείται και από την Ομάδα, μονόδρομος για το μέλλον της Ευρώπης η αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας, εντός ενός πλαισίου βιώσιμης ανάπτυξης, με ιδιαίτερη προσοχή στο περιβάλλον. Μάλιστα η Έκθεση προχωρά ένα βήμα παραπέρα, τονίζοντας ότι η Λισσαβώνα δεν θα πρέπει να θεωρείται στόχος μίας χρήσης. Δεν θα πρέπει δηλαδή, να σταματήσει η διαδικασία όταν επιτευχθούν οι διακηρυγμένοι στόχοι, αλλά αντιθέτως θα πρέπει αυτή να υπόκειται σε συνεχή ανανέωση, επανεκτίμηση και επαναδέσμευση εκ μέρους των κρατών, προκειμένου να διασφαλισθεί ένα ευρωπαϊκό μέλλον, που θα βασίζεται στην οικονομία υψηλής παραγωγικότητας,

προστιθέμενης αξίας, υψηλής απασχόλησης και οικολογικής αποτελεσματικότητας.

Σημειώνουμε ότι ειδικά αυτό το πρώτο μέρος της Έκθεσης, διαπνέεται από βαθιά ανησυχία για τις συνέπειες αποτυχίας εκπλήρωσης των στόχων της ΣΤΛ, γεγονός που φανερώνει την έντονη ανάγκη επαναπροσδιορισμού και επανενεργοποίησής της. Όπως και η Έκθεση της Επιτροπής για τον απολογισμό της προόδου την περίοδο 2000 – 2004, η Ομάδα εκκινά την Έκθεσή της από τη θέση ότι συνολικά τα αποτελέσματα της επιτευχθείσας προόδου δεν ήταν τα αναμενόμενα. Ορμώμενη από το συγκεκριμένο συμπέρασμα, η Έκθεση θέτει κατ' αρχήν μία σειρά ερωτημάτων, προκειμένου να διαλευκανθεί η αιτία αυτής της κατάστασης.

Τα συγκεκριμένα ερωτήματα αφορούν αφ' ενός τις φιλοδοξίες και τους στόχους που θέτει η Λισσαβώνα και αφ' ετέρου την προθεσμία εκπλήρωσής τους το 2010. Αναφορικά με τις φιλοδοξίες ελέγχεται εάν αυτές είναι λανθασμένες και υπερβολικές. Και στις δύο περιπτώσεις η Έκθεση απαντά κατηγορηματικά αρνητικά με το σκεπτικό ότι πρώτον οι φιλοδοξίες είναι τώρα περισσότερο απαραίτητες από ποτέ, είτε πρόκειται για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού, είτε για την ανάγκη μείωσης της ανεργίας, είτε για τη διαχείριση προβλημάτων ευρύτερης κλίμακας, όπως η αντιμετώπιση των προκλήσεων της διεύρυνσης ή η ένταση του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Δεν θεωρεί λοιπόν η Ομάδα ότι οι στόχοι που τέθηκαν στη Λισσαβώνα υπήρξαν λανθασμένοι, ή ότι δεν ήταν σωστά εστιασμένοι. Ούτε υπερβολικές επίσης βρίσκει αυτές τις φιλοδοξίες, εξηγώντας ότι ακόμη και εάν είχαν επιτευχθεί όλοι οι προκαθορισμένοι στόχοι, η Ευρώπη δεν θα ήταν εξασφαλισμένη, λόγω του

εντεινόμενου παγκόσμιου ανταγωνισμού. Η διαδικασία της Λισσαβώνας πρέπει να είναι μία συνεχής διαδικασία, η οποία θα βοηθήσει την Ευρώπη να βρεί και να διατηρήσει τη θέση της στην παγκόσμια οικονομία, καθώς και να προστατέψει το ιδιαίτερο κοινωνικό της πρότυπο.

Σημειώνουμε στο σημείο αυτό, ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έκθεσή της που θα εξετάσουμε παρακάτω, διαφοροποιείται από τη θέση της Ομάδας, σχετικά με το αν είναι υπερβολικά φιλόδοξοι οι στόχοι της Λισσαβώνας, συγκεκριμενοποιώντας τις προτάσεις της για δράση σε λιγότερους τομείς. Ενώ η Ομάδα κατακρίνει το γεγονός ότι η Στρατηγική της Λισσαβώνας έχει καταστεί υπερβολικά ευρεία, με συνέπεια να μην είναι κατανοητή ως αλληλοσυνδεδεμένη πορεία, στο δεύτερο μέρος της Έκθεσης δεν βλέπουμε συγκεκριμενοποίηση του ενδιαφέροντος σε ειδικότερους τομείς, αλλά συστάσεις που αφορούν κάθε διακηρυγμένο στόχο της Λισσαβώνας. Χωρίς να θέλουμε να υποβιβάσουμε κανέναν από αυτούς, υποστηρίζουμε ότι η εστίαση σε μικρότερο αριθμό στόχων και μέτρων ανά χρονική περίοδο, θα βοηθούσε στην ταχύτερη και πιο ολοκληρωμένη εφαρμογή τους.

Σχετικά με την προθεσμία του 2010 και το εάν αυτή θα πρέπει να παραταθεί, η Έκθεση απαντά και πάλι αρνητικά, με το σκεπτικό ότι εάν ορίζετο μία νέα μεταγενέστερη προθεσμία, θα δινόταν η εντύπωση ότι η κατάσταση δεν είναι τόσο επείγουσα, κάτι το οποίο θα συνιστούσε μεγάλο λάθος. Η αμετάκλητη προθεσμία του 2010 εξακολουθεί να είναι μία απαραίτητη πρόκληση, που ωθεί τα κράτη-μέλη και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, να καταβάλλουν ενισχυμένες προσπάθειες για την ευόδωση του τελικού σκοπού. Θεωρούμε σωστή αυτή την τοποθέτηση, διότι πρέπει να καταστεί συνείδηση σε όλους ο

επείγον χαρακτήρας της αναληφθείσας προσπάθειας, εφ' όσον κατ' αρχήν συμφωνούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι, ότι τόσο τα μέτρα, όσο και ο τελικός σκοπός θα ωφελήσουν ολόκληρη την Ευρώπη και θα εξασφαλίσουν τελικά ένα ανώτερο βιοτικό επίπεδο για τους κατοίκους της.

Εφ' όσον λοιπόν σύμφωνα με την Ομάδα η ίδια η Λισσαβώνα δεν ευθύνεται για την αποτυχία επίτευξης των προκαθορισμένων στόχων, εκτός από το γεγονός ότι έχει καταστεί υπερβολικά ευρεία ώστε να είναι κατανοητή ως ενιαία πορεία, αναζητούνται τα αίτια και σε άλλες κατευθύνσεις. Πράγματι, η Έκθεση εστιάζει την προσοχή της σε εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρέασαν και εξακολουθούν να επηρεάζουν σημαντικά την προσπάθεια που καταβάλλεται από το 2000.

3.1.1 Εξωτερικές Προκλήσεις

Η κατάρρευση της παγκόσμιας «φούσκας των χρηματιστηρίων», που είχε ως επίκεντρο την κατάρρευση των υπερτιμημένων τιμών των μετοχών εταιρειών του Διαδικτύου και των τηλεπικοινωνιών, οι τρομοκρατικές επιθέσεις του 2001 στις ΗΠΑ με ολόκληρη την συνεπαγόμενη ανασφάλεια που δημιουργήθηκε παγκοσμίως, η αύξηση των διμερών έναντι των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών διεθνώς, οι εμπορικές εντάσεις μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ και η αύξηση των τιμών του πετρελαίου, συνιστούν μερικούς από τους κυριότερους εξωτερικούς παράγοντες, οι οποίοι οδήγησαν στην υπονόμευση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων της Ευρώπης,

δυσχεραίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την εκπλήρωση των στόχων της Λισσαβώνας.

Παράλληλα με τα γεγονότα αυτά, η Ευρώπη καλείται να αντιμετωπίσει και μία διπλή πρόκληση από την Ασία και τις ΗΠΑ. Η ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στη δημιουργία ενός νέου πανίσχυρου ανταγωνιστή της Ένωσης, που θα αρχίσει σύντομα να ανταγωνίζεται όχι μόνο σε προϊόντα χαμηλής αξίας αλλά και σε προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Κάτι ανάλογο θα συμβεί και με την Ινδία, η οποία ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών, είναι ο μεγαλύτερος αποδέκτης εξωτερικής ανάθεσης λειτουργιών. Συνεπώς η παρουσία της Ασίας θα γίνεται ολοένα εντονότερη στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα και η Ευρώπη θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθεί αφ' ενός μεν στον ανταγωνισμό, αλλά και να εκμεταλλευτεί τις υπάρχουσες ευκαιρίες που προκύπτουν από την ύπαρξη των νέων εκτεταμένων και αυξανόμενων ασιατικών αγορών.

Σύμφωνα με την Έκθεση, η Ένωση πρέπει να αναπτύξει τον δικό της τομέα εξειδικεύσεων, αριστείας και συγκριτικού πλεονεκτήματος, κάτι που έχει ήδη δρομολογηθεί βάσει της Ατζέντας της Λισσαβώνας, που θα βασίζεται στην κοινωνία της γνώσης. Στη προσπάθειά της αυτή αντιμετωπίζει ήδη την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ, γεγονός που κάνει ακόμα επιτακτικότερη την ανάγκη βελτίωσης των επιδόσεων στην κοινωνία της γνώσης και στην οικονομία, ώστε να μη βρεθεί στη δυσάρεστη θέση να παρακολουθεί απλώς από μακριά τους κύριους ανταγωνιστές της.

3.1.2 Εσωτερικές Προκλήσεις

Ταυτόχρονα με τους προαναφερθέντες ανασταλτικούς εξωτερικούς λόγους μη ικανοποίησης των στόχων της Λισσαβώνας, σημαντικά αίτια εντοπίζονται και σε εσωτερικούς ενδοκοινοτικούς παράγοντες, που πολύ σωστά επισημαίνει η Έκθεση, όπως το γεγονός ότι τα ίδια τα κράτη-μέλη σημείωσαν απογοητευτικές ως επί το πλείστον επιδόσεις κατά την εφαρμογή των στόχων. Οι χαμηλές επιδόσεις οφείλονταν κατά κύριο λόγο στον κακό συντονισμό και κυρίως στην απουσία αποφασιστικής πολιτικής δράσης, γεγονός που μαρτυρά την μη κατανόηση, από πλευράς των κρατών, ούτε των εξωτερικών απειλών και του τρόπου με τον οποίο αυτές μπορούν να επηρεάσουν το βιοτικό επίπεδο της Ευρώπης, ούτε συνεπώς της επείγουσας αναγκαιότητας λήψης συγκεκριμένων μέτρων για την αποφυγή του παραπάνω κινδύνου. Δυστυχώς το φαινόμενο αυτό, αποδεικνύει την βαθιά ευρωπαϊκή κρίση, που έχει τις ρίζες της στην πολυετή διαμάχη μεταξύ εμβάθυνσης και διεύρυνσης. Φαίνεται μέχρι στιγμής ότι ο μεγάλος αριθμός κρατών-μελών που απαρτίζουν την Ένωση κάνει περίπλοκο τον συντονισμό μεταξύ τους, δυσχεραίνοντας τόσο τη λήψη αποφάσεων, λόγω προφανώς των πολλαπλών συμφερόντων που πρέπει να ικανοποιηθούν, όσο και την εκτέλεσή τους, λόγω του διαφορετικού ρυθμού ταχύτητας ή προτεραιοτήτων κάθε ευρωπαϊκής χώρας.

Αναμφίβολα, η διεύρυνση κατέστησε εντονότερα τα προβλήματα συνοχής της ΕΕ και την ανισότητα³³. Η επίτευξη ορισμένων στόχων της Λισσαβώνας,

³³ Ενώ ο πληθυσμός της ΕΕ αυξήθηκε κατά 20%, το συμπληρωματικό ποσό του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ είναι μόνο 5%, υπάρχει δηλαδή μείωση της κατά κεφαλήν παραγωγής κατά 12,5% στην ΕΕ των 25. Επιπλέον τα νέα κράτη-μέλη χαρακτηρίζονται από έντονες περιφερειακές ανισότητες και παρατηρείται συγκέντρωση του πλούτου σε μικρό αριθμό περιφερειών. Ο πληθυσμός που ζει σε περιφέρειες με κατά

συνιστά μεγαλύτερη πρόκληση για την Ευρώπη των 25, παρά για την Ευρώπη των 15³⁴. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν και θετικές πτυχές στο όλο εγχείρημα, όπως η εντονότερη προοπτική για τα νέα κράτη-μέλη να επιτύχουν ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης και παραγωγικότητας, λόγω ακριβώς των επιταγών της Λισσαβώνας, δημιουργώντας έτσι μία δυναμική οικονομική ζώνη στην ανατολική Ευρώπη.

Παράλληλα με τα παραπάνω υπάρχουν και οι δύο δυνάμεις που έχουν ήδη αναφερθεί, η μείωση του ποσοστού γεννήσεων και η αύξηση του ευρωπαϊκού μέσου όρου ζωής, οι οποίες θα προκαλέσουν στο κοντινό μέλλον, σημαντική μεταβολή του μεγέθους και της διάρθρωσης του πληθυσμού της Ευρώπης³⁵. Η Επιτροπή εκτιμά, ότι ο αντίκτυπος των παραπάνω θα είναι η μείωση του ποσοστού ανάπτυξης της ΕΕ από το σημερινό 2-2,25% σε περίπου 1,25% το 2040. Είναι φανερό, ότι μία τέτοια εξέλιξη, μπορεί να αντιμετωπιστεί, δεδομένου ότι ο πληθυσμός θα συνεχίζει να μεταβάλλεται σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα, μόνο με αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης, δυνάμεις οι οποίες θα μπορέσουν να ωθήσουν και πάλι την ανάπτυξη σε ανοδική πορεία.

κεφαλίν παραγωγή μικρότερη από το 75% της ΕΕ αυξήθηκε από 73 εκ σε 123 εκ. [Πηγή: Έκθεση Ομάδας Υψηλού Επιπέδου – (Νοέμβριος 2004)].

³⁴ Π.χ το μέσο ποσοστό απασχόλησης της ΕΕ των 25 μειώθηκε κατά περίπου 1,5% ως συνέπεια της διεύρυνσης. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας για την ΕΕ των 25 είναι 4% έναντι 3,3% για την ΕΕ των 15 [Πηγή: Έκθεση Ομάδας Υψηλού Επιπέδου – (Νοέμβριος 2004)].

³⁵ Κατά το 2050, ο πληθυσμός που είναι σε ηλικία εργασίας (15-64 ετών) προβλέπεται ότι θα είναι κατά 18% μικρότερος από τον αντίστοιχο σημερινό και ο αριθμός των άνω των 65 ετών θα αυξηθεί κατά 60%. Αποτέλεσμα αυτής της τάσης θα είναι ο διπλασιασμός του μέσου ποσοστού συνταξιούχων σε σύγκριση με εκείνους που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας (από 24% σήμερα σε σχεδόν 50% το 2050). Η γήρανση του πληθυσμού θα αυξήσει τη ζήτηση για συντάξεις και υγειονομική περίθαλψη, ενώ θα μειώσει τον αριθμό ατόμων που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας για να παράγουν τον απαραίτητο πλούτο. [Πηγή: Έκθεση Ομάδας Υψηλού Επιπέδου – (Νοέμβριος 2004)].

3.2 Δεύτερο μέρος της Έκθεσης – Οι βασικές συστάσεις της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου

Έχοντας παρουσιάσει τη γενική αντίληψη της Ομάδας για την ΣτΛ, στην ενότητα αυτή θα αναλύσουμε τις συγκεκριμένες προτάσεις που παρουσιάζονται στην Έκθεση, αναφορικά με τους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής, οι οποίοι είναι:

- Κοινωνία της γνώσης.
- Εσωτερική αγορά.
- Επιχειρηματική δραστηριότητα και επιχειρήσεις.
- Αγορά εργασίας.
- Περιβάλλον.

Όπως σωστά τονίζεται στο κείμενο της Έκθεσης, απαιτείται παράλληλη δράση από κάθε κράτος-μέλος σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, προκειμένου να επιτευχθεί η φιλοδοξία της Λισσαβώνας. Αν και αναγνωρίζεται από την Ομάδα το ενδεχόμενο επί μέρους κράτη-μέλη να μπορούν να παρουσιάσουν επιτυχίες μόνο σε ορισμένους από τους τομείς, λόγω του διαφορετικού σημείου εκκίνησης και άλλων λόγων που αναλύθηκαν προηγουμένως, εν τούτοις εφιστάται για άλλη μία φορά η προσοχή όλων στην ανάγκη ανάληψης δράσης, ακόμη και αν δεν παρουσιαστούν οι τελικές επιτυχίες εντός χρονικών πλαισίων. Στο στάδιο αυτό, είναι σημαντικότερο να δρομολογηθεί μία πορεία και να επιδιώκονται συνεχώς όλοι οι στόχοι, προκειμένου να επιτευχθεί η πολυαναμενόμενη αύξηση της παραγωγικότητας και της ανάπτυξης στην Ευρώπη, που με τη σειρά τους θα τροφοδοτήσουν ευνοϊκές εξελίξεις, όπως η αύξηση των επενδύσεων, η μείωση της ανεργίας, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου κ.α.

Στο σημείο αυτό, εμφανίζεται από πλευράς της Ομάδας, μία δεύτερη κριτική στη ΣτΛ, μετά την άποψη ότι η τελευταία υπήρξε πολύ ευρεία από πλευράς στόχων. Παραδεχόμενη λοιπόν η Ομάδα, ότι ορισμένα κράτη δεν θα μπορέσουν να παρουσιάσουν επιτυχίες και στους πέντε τομείς προτεραιότητας, αναγνωρίζει και το υψηλό επίπεδο δυσκολίας των στόχων, οι οποίοι σε συνδυασμό με το εύρος εστίασής τους, καθιστούν το όλο εγχείρημα εξαιρετικά απαιτητικό και δύσκολο στην εφαρμογή του. Ίσως λοιπόν να έπρεπε να προστεθεί στα αίτια αποτυχίας υιοθέτησης του συνόλου των μέτρων της «Ατζέντας» και ο παραπάνω λόγος, παράλληλα με τους υπόλοιπους εξωγενείς και εσωγενείς παράγοντες που παρουσιάσαμε.

3.2.1 Κοινωνία της γνώσης

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, εστίασε την προσοχή του στην ανάγκη να στηρίξει η Ευρώπη ολόκληρο το αναπτυξιακό της οικοδόμημα στη γνώση, προκειμένου να μπορέσει να αναπτύξει καινοτόμους τομείς υψηλής αξίας, οι οποίοι θα είναι αποτέλεσμα έρευνας. Σύμφωνα με σύγχρονα στοιχεία υπάρχει ανάλογη σχέση μεταξύ δαπανών έρευνας και ανάπτυξης και παραγωγικότητας. Όσο υψηλότερες είναι οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, τόσο υψηλότερη είναι και η αύξηση της παραγωγικότητας. Παρά το γεγονός αυτό, η σημασία της έρευνας και ανάπτυξης εξακολουθεί να μη γίνεται κατανοητή, με αποτέλεσμα η πρόοδος των κρατών-μελών σε αυτόν τον μείζονος σημασίας τομέα να είναι ανεπαρκής.

Σημαντικό συστατικό στοιχείο της κοινωνίας της γνώσης παράλληλα με την έρευνα και ανάπτυξη, είναι και οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας, των οποίων η συμβολή στη δημιουργία της οικονομίας και της κοινωνίας των δικτύων και της επανασχεδίασης των επιχειρηματικών διαδικασιών, θα είναι καθοριστική.

Με αυτά τα δεδομένα υπ' όψιν και με το γεγονός ότι οι δύο προαναφερθέντες τομείς της έρευνας και ανάπτυξης και των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας δεν είναι ακόμη τόσο ισχυροί όσο απαιτείται για την πραγματοποίηση του οράματος της Λισσαβώνας, η Έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτό που επείγοντως χρειάζεται είναι η αναγνώριση κατ' αρχήν της σημασίας της κοινωνίας της γνώσης για ένα ευοίωνο ευρωπαϊκό μέλλον και η αποφασιστικότητα για επένδυση στη δημιουργία της. Παράλληλα, προβαίνει σε μία σειρά βασικών συστάσεων προς τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη-μέλη για την επιτυχία του παραπάνω σκοπού.

- Ανάγκη προσέλκυσης περισσότερων κορυφαίων ερευνητών μέσω της αύξησης της ελκυστικότητας της ΕΕ: «Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 θα πρέπει να συμφωνήσει ως προς την κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης για τη μείωση των διοικητικών εμποδίων για την είσοδο στην ΕΕ και τις εσωτερικές μετακινήσεις για τους κορυφαίους επιστήμονες και ερευνητές του κόσμου και τα μέλη των οικογενειών τους. Αυτό το σχέδιο δράσης θα πρέπει να εφαρμοστεί μέχρι την άνοιξη του 2006. Θα πρέπει να καθιερωθούν ταχείες διαδικασίες χορήγησης άδειας εργασίας και άδειας

παραμονής για τους ερευνητές και πρέπει να βελτιωθεί η αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων³⁶».

- Ενίσχυση επιστημονικής αριστείας: «το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει να συμφωνήσουν μέχρι το τέλος του 2005 για τη χρηματοδότηση και το συντονισμό της μακροπρόθεσμης βασικής έρευνας σε ευρωπαϊκό επίπεδο³⁷».
- Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να ενισχύσουν την προσβασιμότητα των ευρυζωνικών επικοινωνιών ώστε να ανέλθουν τουλάχιστον στο 50% μέχρι το 2010.
- Οριστική απόφαση για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας: «Θα πρέπει να επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με αυτή τη νομική διάταξη που έχει θεμελιώδη σημασία, το αργότερο μέχρι το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005. Η συμφωνία πρέπει να διασφαλίζει ότι το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μειώνει πραγματικά την πολυπλοκότητα, τον απαιτούμενο χρόνο και το κόστος της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Για το λόγο αυτό, η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου απευθύνει έκκληση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να επιλύσει το εκκρεμές ζήτημα της γλώσσας³⁸».

³⁶ Βλ. Έκθεση Ομάδας Υψηλού Επιπέδου «Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση», σελ 24.

³⁷ ο.π σελ. 25.

³⁸ ο.π σελ. 26.

3.2.2 Εσωτερική Αγορά

Παράλληλα με την ενίσχυση των επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς³⁹ είναι το κλειδί για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της καινοτομίας. Παρά τη σημαντικότητά της όμως, παρατηρείται στασιμότητα στην ολοκλήρωση ιδιαίτερα της αγοράς υπηρεσιών, ενώ το εμπόριο των μεταποιημένων προϊόντων στο εσωτερικό της ΕΕ μειώνεται από το 2001. Ένας ακόμη δείκτης που φανερώνει την καθυστέρηση ολοκλήρωσης, είναι οι μεγάλες διαφορές που εντοπίζονται στις τιμές ανά την Ευρώπη, ενώ και το γεγονός ότι περισσότερα κεφάλαια εξέρχονται από την Ένωση από όσα εισέρχονται, καταδεικνύει την μείωση της ευρωπαϊκής ελκυστικότητας ως τόπου επενδύσεων. Σύμφωνα με την Έκθεση αιτία για τα φαινόμενα αυτά είναι ότι το πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς θεωρείται παλιά υπόθεση και δεν του αποδίδεται η απαιτούμενη προτεραιότητα. Αυτό συνιστά μοιραίο σφάλμα πολιτικής, διότι υπάρχει προοπτική για περαιτέρω ολοκλήρωση της αγοράς και αύξησης των κερδών για καταναλωτές και επιχειρήσεις. Γι' αυτούς τους λόγους, η Ομάδα προβαίνει στις παρακάτω βασικές συστάσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς:

- Ολοκλήρωση της μεταφοράς της νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο: «Πρέπει από τις αρχές του 2005, η Επιτροπή να παρουσιάσει έναν πλήρη κατάλογο της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά που ακόμη περιμένει τη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο κάθε ενός από τα 25 κράτη μέλη, ο

³⁹ Αν και δύσκολος ο διαχωρισμός των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αγοράς από άλλους παράγοντες, η Επιτροπή εκτιμά ότι μετά από 10 έτη επιτυχούς λειτουργίας της αγοράς, το ευρωπαϊκό ΑεγχΠ είναι κατά 1,8% υψηλότερο από αυτό που υπολογίζεται να ήταν σε αντίθετη περίπτωση και δημιουργήθηκαν 2,5 εκ θέσεις απασχόλησης περισσότερες [Πηγή: SEC (2002) 1417, «Η εσωτερική αγορά – Δέκα έτη χωρίς σύνορα»].

οποίος θα επισυναφθεί στα συμπεράσματα του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Αυτός ο κατάλογος πρέπει να είναι διαχωρισμένος κατά κράτος μέλος, αρχίζοντας με αυτό που έχει τις περισσότερες παραβάσεις. Με βάση αυτόν τον πίνακα αποτελεσμάτων, το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 θα πρέπει να ορίσει μια τελική προθεσμία για την ολοκλήρωση της μεταφοράς της νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο⁴⁰».

- Απομάκρυνση εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών: «Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει να εγκρίνουν νομοθεσία σχετικά με την απομάκρυνση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών έως τα τέλη του 2005. Πρέπει να υπάρξει σαφής δέσμευση εκ μέρους των κρατών μελών ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι εθνικοί κανόνες δεν χρησιμοποιούνται ως πρόφαση για τον περιορισμό ή την παρεμπόδιση της παροχής υπηρεσιών από παρόχους που έχουν την έδρα τους σε άλλα κράτη μέλη. Η Επιτροπή πρέπει να ασχοληθεί με την επιβολή αυτής της απαίτησης κατά προτεραιότητα⁴¹».
- Ολοκλήρωση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: «Το Συμβούλιο πρέπει να εγκρίνει την εναπομένουσα νομοθεσία του Προγράμματος Δράσης Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών πριν από την άνοιξη του 2005. Τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν τα σχετικά μέτρα αυτού του Προγράμματος στην εθνική νομοθεσία πριν από το τέλος του 2005. Η Επιτροπή πρέπει να καταρτίσει στρατηγική για τον περιορισμό των εμποδίων στο διασυνοριακό συμψηφισμό και διακανονισμό πριν από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005. Η Επιτροπή πρέπει επίσης, πριν από το τέλος του 2005, να παρουσιάσει ανάλυση και προτάσεις

⁴⁰ ο.π σελ. 28.

⁴¹ ο.π σελ. 29.

δράσης για τη διευκόλυνση της ολοκλήρωσης των χρηματοοικονομικών αγορών λιανικής⁴²».

3.2.3 Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Επιχειρήσεις

Η κοινωνία της γνώσης και η ενιαία ανοικτή εσωτερική αγορά είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος, το οποίο ευθύνεται για τον σχεδιασμό νέων προϊόντων και υπηρεσιών και την εκμετάλλευση των ευκαιριών που παρέχει η αγορά. Το επιχειρηματικό πνεύμα και κατ' επέκταση οι νέες εταιρείες που δημιουργούνται, αλλά και οι ήδη υπάρχουσες, οι οποίες μετασχηματίζουν τη λειτουργία τους βασιζόμενες πλέον όλο και περισσότερο στις νέες τεχνολογίες και στη γνώση, αποτελούν τις κύριες πηγές ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Το ζήτημα όμως, σύμφωνα με την Έκθεση, είναι ότι η Ευρώπη δεν είναι αρκετά επικεντρωμένη στον επιχειρηματία, δηλαδή δεν είναι αρκετά ελκυστική ως χώρος ανάπτυξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, λόγω των πολυάριθμων εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες.

Τα σημαντικότερα από αυτά είναι το συνολικό βάρος των κανόνων και των κανονισμών που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις, που δεν αφήνουν αρκετό χώρο για την ανάληψη ρίσκου, περιορίζοντας την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Η περιορισμένη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης είναι ένα ακόμη εμπόδιο για την ίδρυση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην Ευρώπη, δεδομένου ότι στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη δανειοδότηση και όχι αρκετά στα επιχειρηματικά κεφάλαια, κάτι που δυσκολεύει ιδιαίτερος τις νεοσυσταθείσες και

⁴² ο.π σελ. 32.

τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να προσελκύσουν επαρκή χρηματοδότηση, αφού στη συνέχεια δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις παροχής εγγυήσεων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Εμπόδιο επίσης αποτελεί ο στιγματισμός του επιχειρηματία σε περίπτωση αποτυχίας, γεγονός που εμποδίζει την προώθηση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Για την αντιμετώπιση κυρίως αυτών των λόγων, η Ομάδα προβαίνει στις ακόλουθες βασικές συστάσεις:

- Μείωση του διοικητικού φόρτου για τις επιχειρήσεις: «Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να εγκρίνουν ένα κοινό ορισμό του διοικητικού φόρτου πριν από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 ή το αργότερο στη διάρκειά του. Η Επιτροπή πρέπει να αξιολογήσει το σωρευτικό διοικητικό φόρτο για τις επιχειρήσεις και να ορίσει ένα στόχο για τη μείωση του φόρτου αυτού. Ομοίως, τα κράτη μέλη πρέπει να πραγματοποιήσουν ανάλυση του εθνικού τους δικαίου και να ορίσουν, με τη σειρά τους, στόχο για τη μείωση του εθνικού διοικητικού φόρτου. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να αναφέρουν έως τον Ιούλιο του 2005 το βαθμό στον οποίο και την χρονική στιγμή κατά την οποία θα μειώσουν τον διοικητικό φόρτο σε κύριους τομείς προτεραιότητας⁴³».
- Μείωση του χρόνου, της προσπάθειας και του κόστους ίδρυσης επιχειρήσεων: «Τα κράτη μέλη πρέπει να μειώσουν δραστικά το χρόνο, τις προσπάθειες και το κόστος της ίδρυσης επιχειρήσεων έως τα τέλη του 2005. Στόχος πρέπει να είναι η σύγκλιση προς τη μέση επίδοση των σημερινών τριών κορυφαίων κρατών μελών. Συνιστάται θερμά η καθιέρωση μιας ενιαίας θυρίδας για την ίδρυση μιας επιχείρησης⁴⁴».

⁴³ ο.π σελ. 34.

⁴⁴ ο.π σελ. 34.

3.2.4 Αγορά Εργασίας

Μία αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, με υψηλό επίπεδο απασχόλησης, είναι ουσιώδης προϋπόθεση για την επίτευξη μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής και εξάλειψης της φτώχειας στην Ευρώπη. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τόσο η παγκοσμιοποίηση, όσο και η δημογραφική γήρανση θα έχουν αυξανόμενες επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και χρήζουν συνεπώς άμεσης αντιμετώπισης. Απαιτείται γι' αυτό τον λόγο, ένα εργατικό δυναμικό υψηλών δεξιοτήτων, καταρτισμένο στη χρησιμοποίηση των νέων γνώσεων, του οποίου το όριο ηλικίας θα είναι αυξημένο, ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της γήρανσης, ομοιογενούς σύνθεσης ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, ενώ φυσικά θα πρέπει να απουσιάζουν από αυτό οποιεσδήποτε εκφάνσεις διακρίσεων, είτε όσον αφορά στις αμοιβές, ή στη φύση της εργασίας, ή οπουδήποτε αλλού.

Εξ' άλλου, η ύπαρξη ενός καλά εκπαιδευμένου, ευπροσάρμοστου στις αλλαγές, εργατικού δυναμικού, είναι ουσιαστικός παράγοντας αύξησης της ευρωπαϊκής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας. Ως εκ τούτου απαιτείται βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη δημιουργία κατ' αρχήν ενός εργατικού δυναμικού προικισμένου με τα χαρακτηριστικά που μόλις περιγράψαμε, καθώς και ευρύτερη εφαρμογή της δια βίου μάθησης, η οποία μετατρέπεται σε αναγκαιότητα, λόγω της συμμετοχής ολοένα και περισσότερων εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας.

Τέλος, απαιτείται ενίσχυση της κινητικότητας των εργαζομένων σε ολόκληρη την Ένωση, ώστε να διευκολύνονται, να αποκομίζουν οφέλη από τις εργασιακές ευκαιρίες σε διαφορετικούς τόπους και να εμπλουτίζεται και να

ανανεώνεται το εργατικό δυναμικό. Με αφορμή τις παραπάνω σκέψεις, η Ομάδα προβαίνει στις ακόλουθες βασικές συστάσεις για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας:

- Αξιολόγηση προόδου απασχόλησης: «Τα κράτη μέλη, σε στενή διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, πρέπει να υποβάλουν έκθεση για την εφαρμογή των συστάσεων της ευρωπαϊκής ειδικής ομάδας για την απασχόληση τις οποίες ενέκριναν το Μάρτιο του 2004, συμπεριλαμβανομένης της επίδοσης της απασχόλησης και της βιωσιμότητας των κοινωνικών συστημάτων, έτσι ώστε το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 να αξιολογήσει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί⁴⁵».
- Έγκριση στρατηγικών δια βίου μάθησης: «Τα κράτη μέλη, σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, πρέπει να εγκρίνουν εθνικές στρατηγικές για τη δια βίου μάθηση έως το 2005, έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν την ταχεία τεχνολογική αλλαγή, να αυξήσουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, να μειώσουν την ανεργία και να παρέχουν στα άτομα τη δυνατότητα να εργάζονται περισσότερα χρόνια⁴⁶».

3.2.5 Περιβάλλον

Το περιβάλλον αντιμετωπίζεται από την Ομάδα ως πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για την Ευρώπη, διότι με κατάλληλο σχεδιασμό των

⁴⁵ ο.π σελ. 39.

⁴⁶ ο.π σελ. 41.

περιβαλλοντικών πολιτικών παρέχονται ευκαιρίες για καινοτομία, δημιουργία νέων αγορών και κυρίως αύξηση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας των πόρων. Εκτός των άλλων, σήμερα επείγει η προστασία του περιβάλλοντος, προκειμένου να αποφεύγονται βλάβες για την υγεία, τη βιοποικιλότητα, την ιδιοκτησία και την οικονομική δραστηριότητα. Η βιώσιμη ανάπτυξη με περιβαλλοντική μέριμνα είναι μονόδρομος για μία Ευρώπη που σέβεται το περιβάλλον, κάτι που αντικατοπτρίζεται στη δέσμευσή της δια μέσου της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, να εντάξει τον σεβασμό και τη προστασία του περιβάλλοντος στο κέντρο της αναπτυξιακής της διαδικασίας.

Η Ευρώπη πρέπει να κερδίσει το πλεονέκτημα των πρωτείων σε αποτελεσματικές, ως προς τη χρησιμοποίηση των πόρων, τεχνολογίες τις οποίες στο άμεσο μέλλον θα χρειαστεί να υιοθετήσουν και άλλες χώρες, λόγω είτε της πίεσης της διεθνούς κοινότητας, είτε εσωτερικών πιέσεων των λαών τους για φιλικότερη συμπεριφορά προς το περιβάλλον, είτε για λόγους αύξησης της ανταγωνιστικότητάς τους. Η προώθηση οικολογικών καινοτομιών αποτελεί πηγή κέρδους, το οποίο συνεπάγεται αύξηση των θέσεων εργασίας και της ανάπτυξης και βεβαίως καταπολέμηση της ρύπανσης και αποτελεσματικότερη διαχείριση πόρων.

Η Ομάδα τονίζει τη σημασία κατάρτισης κανονιστικού πλαισίου που θα επιτρέπει την άμεση και ανεμπόδιστη εφαρμογή των οικολογικών καινοτομιών στις αγορές. Επίσης προτείνει μέτρα για την ελάφρυνση της πίεσης που δέχονται οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των οικολογικών καινοτομιών, λόγω της περιορισμένης πρόσβασής τους στη χρηματοδότηση,

ενώ ωθεί και τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να στηρίξουν την αγορά οικολογικών καινοτομιών, μέσω της αγοράς φιλικότερων προς το περιβάλλον κρατικών προμηθειών.

Για την επιτυχία των παραπάνω και προκειμένου η Ευρώπη να διατηρήσει και να επεκτείνει την πρωτοπορία της σε βασικές οικολογικές αγορές, η Ομάδα καταλήγει στις ακόλουθες βασικές συστάσεις:

- Προώθηση οικολογικών καινοτομιών και επέκταση πρωτοπορίας στις αγορές οικολογικής βιομηχανίας: «Η Επιτροπή, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη πρέπει να προωθήσουν την ανάπτυξη και τη διάδοση οικολογικά αποτελεσματικών καινοτομιών και να επεκτείνουν την υπάρχουσα πρωτοπορία της Ευρώπης σε βασικές αγορές της οικολογικής βιομηχανίας⁴⁷».
- Οικολογικότερες κρατικές προμήθειες: «Οι εθνικές και οι τοπικές αρχές πρέπει να καταρτίσουν σχέδια δράσης για οικολογικότερες κρατικές προμήθειες έως το τέλος του 2005, με επίκεντρο ιδίως τις τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας και τα νέα καύσιμα οχημάτων. Η Επιτροπή πρέπει να διευκολύνει τη διάδοση ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών και των δημόσιων αρχών⁴⁸».

⁴⁷ ο.π σελ. 45.

⁴⁸ ο.π σελ. 45.

3.3 Τελικές παρατηρήσεις – Η σημασία της συνέπειας και της συνεκτικότητας

Η Ομάδα ολοκληρώνοντας την Έκθεση της, στιγματίζει για ακόμη μία φορά την έλλειψη δέσμευσης και πολιτικής βούλησης από πλευράς κρατών-μελών, παράγοντες οι οποίοι φέρουν το μεγαλύτερο βάρος ευθύνης για την μέχρι σήμερα ανεπαρκή πρόοδο. Τονίζει δε ότι οι μεγαλύτερες πρόσφατες επιτυχίες της ΕΕ οφείλονταν στη συνεργασία ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και κρατών-μελών, η οποία προέκυπτε από τη συνειδητοποίηση της σημαντικότητας των αναλαμβανομένων εγχειρημάτων για το μέλλον της Ευρώπης. Η ΣτΛ είναι ένα τέτοιο εγχείρημα και πρέπει συνεπώς έτσι να γίνει αντιληπτό. Η Ομάδα προτείνει την ανάθεση αυτής της αποστολής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005, το οποίο πρέπει να αναζωπυρώσει τη ΣτΛ.

Σημαντικό μειονέκτημα στην πορεία της προόδου της «Ατζέντας» από το 2000 και μετά είναι η έλλειψη συνεκτικότητας και συνέπειας μεταξύ των συμμετεχόντων στη διαδικασία. Όλοι όσοι δηλαδή ενδιαφέρονται για την επιτυχία του σκοπού πρέπει να γνωρίζουν και να συμμερίζονται τον ίδιο στόχο. Όπως είναι προφανές, τα κράτη-μέλη διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στην επίτευξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης, αλλά μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επαρκής σύνδεση με τη διαδικασία, αφού ούτε τα εθνικά κοινοβούλια, τα οποία θα έπρεπε να ερμηνεύουν τη ΣτΛ για το λαό τους προτείνοντας τρόπους υλοποίησης των στόχων, ούτε οι πολίτες δεν έχουν συνδεθεί επαρκώς με αυτήν. Η πίεση επομένως που θα έπρεπε να ασκείται στις κυβερνήσεις για επίτευξη των στόχων είναι μικρότερη του αναμενόμενου. Πίεση η οποία θα έπρεπε να πηγάζει από το γεγονός ότι η ΣτΛ τελικά στοχεύει στη βελτίωση του

βιοτικού επιπέδου του ευρωπαϊού πολίτη. Η έλλειψη της όμως φανερώνει καθαρά, ότι οι λαοί δεν έχουν αντιληφθεί ούτε τους κινδύνους που ελλοχεύουν, ούτε τα προσδοκώμενα οφέλη.

Από τη μεριά των κυβερνήσεων των κρατών-μελών θα έπρεπε επίσης να αναληφθούν σοβαρές δεσμεύσεις για την πραγμάτωση των στόχων, δεδομένου ότι εξακολουθούμε να συζητάμε επί τη βάση της ανάγκης υιοθέτησης της στρατηγικής κατ' αρχήν της Λισσαβώνας και εν συνεχεία των μέτρων που την ακολουθούν. Δεσμευόμενα τα κράτη-μέλη να παρουσιάσουν εθνικό πρόγραμμα δράσης από το 2005 και μετά, το οποίο θα περιλαμβάνει ημερομηνίες και ορόσημα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται να επιτύχουν τους στόχους της Λισσαβώνας, αποκαθίσταται η έλλειψη εθνικής συμμετοχής στη Στρατηγική, εξασφαλίζεται η συνεκτικότητα και η συνέπεια των λαμβανόμενων μέτρων και εμπλέκονται όλοι οι ενδιαφερόμενοι, αφού πλέον θα υπάρχει μία διαφανής και σαφής ανάθεση αρμοδιοτήτων.

Το επόμενο βήμα θα είναι η προώθηση της συνέπειας και της συνεκτικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω της προώθησης στην Επιτροπή των εθνικών σχεδίων δράσης, προκειμένου η τελευταία να διατυπώσει συγκεκριμένες συστάσεις για κάθε σχέδιο χωριστά, ώστε η πρόοδος των κρατών-μελών να ακολουθεί οριοθετημένη πορεία και να βασίζεται στις κοινές ευρωπαϊκές πολιτικές για την οικονομία και την απασχόληση. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να παρουσιάζει από το 2005 και μετά στο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Έκθεση της προόδου των κρατών-μελών στην οποία οι χώρες που σημειώνουν καλές επιδόσεις θα επαινούνται, ενώ θα επικρίνονται εκείνες που έχουν κακές επιδόσεις.

Αυξημένος θα έπρεπε να είναι και ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο θα πρέπει να συστήσει επιτροπή για την παρακολούθηση της εφαρμογής της ΣΤΛ. Τέλος, πρέπει να αναδιαμορφωθεί τόσο ο κοινοτικός προϋπολογισμός με τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζονται οι προτεραιότητες της ανάπτυξης και της απασχόλησης, όσο και η επικοινωνιακή πολιτική της Επιτροπής. Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με τον προϋπολογισμό, πρώτη η Ένωση οφείλει να δείξει την προσήλωσή της στο σκοπό, μέσω δαπανών και την έρευνα και την ανάπτυξη, των υποδομών, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης κλπ., ωθώντας τα κράτη-μέλη να ακολουθήσουν το παράδειγμά της.

4. Η Έκθεση της Επιτροπής «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση – Νέο ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας»

Το δεύτερο σημαντικό έργο στο οποίο στηρίχθηκε το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 για την αναθεώρηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, ήταν η Έκθεση της Επιτροπής με τίτλο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση – Νέο ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας» (Φεβρουάριος 2005). Η εν λόγω Έκθεση προέκυψε μετά την ανασκόπηση της σημειωθείσας προόδου την περίοδο 2000 – 2004 και έλαβε υπ' όψη της τόσο τις συζητήσεις που ακολούθησαν σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων παραγόντων για την επιτυχία της Λισσαβώνας, όσο και το έργο της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου που μόλις

παρουσιάσαμε. Σκοπός της Έκθεσης, σ' αυτό το ενδιάμεσο στάδιο εφαρμογής της ΣΤΛ, είναι να παρουσιάσει τους στόχους στην υλοποίηση των οποίων θα πρέπει εκ νέου να εστιαστούν όλοι οι σχετιζόμενοι με τη Στρατηγική φορείς, ώστε να τεθεί εκ νέου σωστά σε εφαρμογή η «Ατζέντα».

4.1 Γενικές θέσεις της Έκθεσης

Η ευρωπαϊκή δυναμική έχει αποδείξει ότι μπορεί να θέτει υψηλούς στόχους και να τους υλοποιεί. Η ενιαία αγορά, το Ευρώ και η διεύρυνση, είναι αποδείξεις αυτής της αλήθειας. Βασισόμενη σ' αυτό τον δυναμισμό και την αποτελεσματική έως τώρα μέθοδο της κοινής στοχοθεσίας και συνεργασίας όλων για την επίτευξη των στόχων, η Ένωση οδηγήθηκε στην υιοθέτηση μίας στρατηγικής κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, σκοπός της οποίας ήταν να αποτελέσει την ευρωπαϊκή απάντηση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει.

Κοινή παραδοχή όλων σήμερα είναι ότι αυτή η στρατηγική έχει ατονήσει. Αν και ούτε η διάγνωση, ούτε η θεραπεία αμφισβητούνται, είναι γεγονός ότι δεν έχει σημειωθεί επαρκής πρόοδος, συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε τόσο η Επιτροπή με την έκθεσή της για την έως τώρα πρόοδο, όσο και η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου υπό τον Wim Kok.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας πρέπει να ανανεωθεί μέσω μίας ανανεωμένης εταιρικής σχέσης⁴⁹ μεταξύ κρατών-μελών και Ένωσης, εφ' όσον η πολιτική βούληση είναι σε τελευταία ανάλυση ο σημαντικότερος παράγοντας επιτυχίας.

Η εταιρική σχέση που προτείνει η Επιτροπή «θα έχει μία και μοναδική

⁴⁹ «Στρατηγικοί στόχοι 2005 – 2009. Ευρώπη 2010: μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση – Εμπειρία, αλληλεγγύη και ασφάλεια» [COM(2005) 12].

αποστολή: να διευκολύνει και να επιταχύνει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για να δοθεί νέα ώθηση στην μεγέθυνση και την απασχόληση». Βασικοί άξονες της εταιρικής σχέσης θα είναι η κινητοποίηση και η συλλογική προσπάθεια όλων των παραγόντων, η οικειοποίηση των στόχων από το σύνολο των εμπλεκομένων, ώστε να νοιώσουν ότι οι προτεινόμενες πολιτικές τους αφορούν, και η επανεστίαση των προσπαθειών σε ευδιάκριτους στόχους προτεραιότητας.

Η εξεταζόμενη Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής λοιπόν, προτείνει ένα νέο ξεκίνημα για τη ΣτΛ. Επικέντρωση των προσπαθειών σε δύο κύριους στόχους: την επίτευξη ισχυρότερης βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης. Για την επίτευξή τους προτείνονται τρεις συγκεκριμένες δράσεις και μία σειρά συστάσεων για κάθε μία από αυτές. Η Επιτροπή θεωρεί κλειδί για την υλοποίηση των ευρύτερων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών φιλοδοξιών της Ευρώπης, την κατ' αρχής αποτελεσματική απάντηση στην πρόκληση της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης στην Ευρώπη.

Διακρίνουμε ήδη, από τις πρώτες παραγράφους της Έκθεσης μία νέα αντίληψη σχετικά με τη ΣτΛ και τον τρόπο υλοποίησής της. Η νέα προσέγγιση διαχωρίζει ουσιαστικά τους προς επίτευξη στόχους σε δύο κατηγορίες, ιεραρχώντας τους κατά βαθμό προτεραιότητας και αναγκαιότητας επίτευξής τους. Προτάσσοντας τους στόχους της ανάπτυξης και της απασχόλησης, μέσω λιγότερων, όπως θα δούμε παρακάτω, προτεινόμενων επί μέρους τρόπων πραγματοποίησής τους σε σχέση με την αρχική Στρατηγική της Λισσαβώνας, αλλά και με την Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου, επιτυγχάνεται συρρίκνωση και άρα καλύτερη

εστίαση των στόχων. Γίνεται έτσι ευκολότερο για τα κράτη-μέλη να διοχετεύσουν τις ενέργειές τους σε λιγότερους αριθμητικά τομείς, έχοντας βεβαίως μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας. Εξ άλλου, η υλοποίηση των παραπάνω στόχων θα τροφοδοτήσει αυτόματα και τα απαραίτητα μέσα για την επίτευξη των ευρύτερων οικονομικοκοινωνικών και περιβαλλοντικών φιλοδοξιών.

Τονίζουμε ότι αυτή η ιεράρχηση δεν αποδυναμώνει την ανάγκη βελτίωσης των κοινωνικών και περιβαλλοντικών δομών, όπως ορίζει η ΣτΛ, αλλά με την επανεστίαση των προσπαθειών σε περισσότερο ευδιάκριτους στόχους, θα διευκολυνθεί η υλοποίηση των στόχων της ανάπτυξης και της απασχόλησης, ανοίγοντας το δρόμο για την εντονότερη και αποτελεσματικότερη ενασχόληση με τους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος όταν δρομολογηθούν οι ανωτέρω στόχοι.

Προκειμένου να υλοποιηθούν τα προλεχθέντα, θα πρέπει τα κράτη-μέλη να υλοποιήσουν το ταχύτερο δυνατό τις μεταρρυθμίσεις της ΣτΛ που δεν έχουν ακόμη εκτελεσθεί. Εκτός από τις προτεινόμενες δράσεις που θα αναλύσουμε διεξοδικότερα σε παρακάτω ενότητα, η Επιτροπή προβάλλει και την ανάγκη βελτίωσης της διαχείρισης της ΣτΛ. Εντοπίζοντας μία επί πλέον αιτία ανεπαρκούς εφαρμογής της Λισσαβώνας έως τώρα στη σύγκυση μεταξύ αρμοδιοτήτων της Ένωσης και των κρατών-μελών προτείνει ένα πρόγραμμα δράσης, σύμφωνα με το οποίο θα ορίζεται από τα κράτη-μέλη ένας υπεύθυνος για τη ΣτΛ σε κυβερνητικό επίπεδο, ενώ θα απλουστευθεί και η διαδικασία υποβολής εκθέσεων, μέσω της υποβολής μίας ενιαίας έκθεσης της ΣτΛ σε

επίπεδο ΕΕ και μίας σε εθνικό επίπεδο σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε.

4.2 Κύριος άξονας δράσεων υπέρ της μεγέθυνσης και της απασχόλησης

Κεντρικό σημείο της Έκθεσης, είναι η προσδιδόμενη προτεραιότητα στους τομείς της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης. Συγκεκριμένα, διακρίνονται από την Επιτροπή τρεις βασικοί τομείς όπου εφεξής θα πρέπει να εστιασθούν οι δράσεις:

- Να καταστεί η Ευρώπη ελκυστικότερος τόπος επενδύσεων και εργασίας.
- Η γνώση και η καινοτομία να αποτελέσουν βασικούς παράγοντες μεγέθυνσης.
- Να δημιουργηθούν περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης.

Σωστά η Επιτροπή προβαίνει σε προσωρινό περιορισμό των στόχων της ανανεωμένης ΣΤΛ, ώστε οι προτεραιότητες να γίνονται πιο κατανοητές και η ίδια «Ατζέντα» λιγότερο πολύπλοκη και συνεπώς πιο εύκολα εφαρμόσιμη και ειδικά κατανοητή στους πολίτες της Ένωσης, σημείο βασικό, λόγω του ότι τελικά η ΣΤΛ αφορά όχι κάτι απρόσωπο και μακρινό, αλλά τη ζωή και την ευημερία όλων των ανθρώπων που συγκροτούν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

4.2.1 Η Ευρώπη ως ελκυστικότερος τόπος επενδύσεων και εργασίας

Πρώτος βασικός στόχος, σύμφωνα με την Επιτροπή, για τη νέα πορεία της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, η οποία θα πρέπει να εστιάσει κατ' αρχήν στην ώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης, είναι να αυξηθεί η ελκυστικότητα της Ευρώπης, ως τόπου επενδύσεων και εργασίας. Προκειμένου κάτι τέτοιο να γίνει εφικτό, πρέπει τόσο η ΕΕ, όσο και τα κράτη-μέλη να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στους παρακάτω βασικούς άξονες:

- Διεύρυνση σε έκταση και βάθος της εσωτερικής αγοράς: Επείγει η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, στους τομείς των υπηρεσιών, της ενέργειας, των μεταφορών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Χαρακτηριστικό είναι, ότι το σύνολο σχεδόν των θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν στην Ένωση την περίοδο 1997-2002, οφείλεται στον τομέα των υπηρεσιών. Οι τελευταίες αντιπροσωπεύουν πλέον το 70% της προστιθέμενης αξίας στην Ευρώπη, ενώ η ελευθέρωσή τους θα τονώσει την οικονομική μεγέθυνση και θα δημιουργήσει 600.000 νέες θέσεις εργασίας. Σημαντική προϋπόθεση για την επιτυχία αυτού του εγχειρήματος, είναι η άρση των όποιων φραγμών που απομένουν, ώστε να δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες εισόδου στην αγορά, κάτι που θα τονώσει τον ανταγωνισμό και θα προσδώσει νέα δυναμική στις επενδύσεις και την καινοτομία.
- Εξασφάλιση ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών εντός και εκτός Ευρώπης: Η σημασία του ανταγωνισμού για την οικονομική μεγέθυνση, την αύξηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της παραγωγικότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Σύμφωνα με την Επιτροπή, θα πρέπει να

εφαρμόζονται προληπτικά κανόνες ανταγωνισμού, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και να καθιερωθεί λεπτομερής εξέταση των φραγμών του ανταγωνισμού, σε βασικούς τομείς όπως οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και η ενέργεια, προκειμένου να εντοπιστούν οι λόγοι που οι αγορές δεν λειτουργούν πλήρως στους τομείς αυτούς. Επίσης τα κράτη-μέλη θα πρέπει να μειώσουν και να επανακαταλείμουν τις κρατικές ενισχύσεις, ώστε να συμβάλλουν στην κάλυψη αδυναμιών, τομέων με μεγάλες αναπτυξιακές δυνατότητες. Τέλος, ολόκληρη η εμπορική πολιτική της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζει την πρόσβαση των ευρωπαϊκών εταιρειών σε τρίτες αγορές υπό δίκαιες συνθήκες ανταγωνισμού, εφ' όσον αυτές είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική μεγέθυνση.

- Βελτίωση των ευρωπαϊκών και εθνικών ρυθμίσεων: Ένα σωστό ρυθμιστικό πλαίσιο συμβάλλει στον περιορισμό του περιττού κόστους, στην άρση εμποδίων για την καινοτομία, στην ανάπτυξη μίας νομοθεσίας φιλικότερης στον ανταγωνισμό, με συνέπεια τη δημιουργία αποτελεσματικότερων συνθηκών για την οικονομική μεγέθυνση και τη βελτίωση της παραγωγικότητας. Επίσης, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση και ενθάρρυνση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας, η οποία χρειάζεται ένα ευνοϊκό περιβάλλον, εντός του οποίου να μπορεί να αναπτυχθεί. Ο στόχος, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα πρέπει να είναι μία νέα προσέγγιση του ρυθμιστικού πλαισίου που να αποσκοπεί στην άρση επιβαρύνσεων και εμποδίων και στην κατάργηση περιττών βαρών που υπονομεύουν την υλοποίηση της ΣτΛ. Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη-μέλη πρέπει να επιδιώκουν ίδια πρωτοβουλία τη βελτίωση της νομοθεσίας τους, ειδικά σε τομείς όπου παρατηρείται μείωση της

αύξησης της παραγωγικότητας, όπως π.χ. στις υπηρεσίες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Επιτροπή δεσμεύεται να αξιολογεί καλύτερα τις επιπτώσεις των νέων προτάσεων νομοθεσίας / πολιτικής, σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, να χρησιμοποιεί εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για την παροχή συμβουλών σχετικά με την ποσότητα και τη μεθοδολογία αξιολόγησης των επιπτώσεων των νέων προτάσεων και να δρομολογήσει μία σειρά αναλύσεων, με σκοπό να προσδιορίσει τα εμπόδια που συναντούν η μεγέθυνση και η καινοτομία σε βασικούς τομείς. Ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί στα βάρη που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

- **Επέκταση και βελτίωση των ευρωπαϊκών υποδομών:** Η κινητικότητα των ατόμων, των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών σε ολόκληρη την Ευρώπη, διευκολύνεται από την ύπαρξη σύγχρονων υποδομών. Έτσι οι επενδύσεις σε υποδομές, κυρίως μεταφορικές και ενεργειακές, ειδικότερα στα νέα κράτη-μέλη, θα ενθαρρύνουν την οικονομική μεγέθυνση και θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη σύγκλιση σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, ενώ καθίστανται προαπαιτούμενες για την αποκόμιση ωφελειών από μία ανανεωμένη Ατζέντα της Λισσαβώνας.

4.2.2 Η γνώση και η καινοτομία, ως βασικοί παράγοντες ανάπτυξης

Δεύτερος άμεσος στόχος, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα πρέπει να είναι η ενίσχυση της γνώσης, δηλαδή η προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης, της καινοτομίας και της εκπαίδευσης, εφ' όσον μ' αυτό τον τρόπο προωθείται η

αύξηση της παραγωγικότητας. Η Ευρώπη, πρέπει να στοιχηματίσει στη γνώση ως παράγοντα που εξασφαλίζει την ανταγωνιστικότητά της στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, όπου οι «αντίπαλοι» γίνονται ανταγωνιστικοί, λόγω φθηνής εργασίας ή αφθονίας πρωτογενών πόρων. Για την επίτευξη του στόχου απαιτείται:

- Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων σε E&A: Η ΕΕ υστερεί στις επενδύσεις σε E&A έναντι των ΗΠΑ, λόγω κυρίως της ανεπάρκειας των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα σε ΤΠΕ. Πρέπει συνεπώς, από το 2% του ΑεγχΠ που δαπανάται για E&A, να υλοποιηθεί ο στόχος του 3%, κάτι που συνεπάγεται την παροχή κινήτρων στις εταιρείες, ώστε να επενδύσουν σε καινοτομία, αυξημένες δημόσιες δαπάνες, προσέλκυση ερευνητών και αναθεώρηση του υπάρχοντος πλαισίου κρατικών ενισχύσεων για την E&A, ώστε να διευκολυνθεί τόσο η δημόσια χρηματοδότηση γι' αυτόν τον σκοπό, όσο και η πρόσβαση στα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου.
- Διευκόλυνση της καινοτομίας, υιοθέτηση των ΤΠΕ και βιώσιμη χρήση των πόρων: Σημαντική παράμετρος υλοποίησης αυτού του στόχου είναι η ενίσχυση της συμβολής των Πανεπιστημίων στην παραγωγή και τη διάδοση της γνώσης, σε ολόκληρη την Ευρώπη. Πρέπει να αυξηθεί το δυναμικό τους και να βελτιωθεί η ποιότητα της έρευνας, να αναπτυχθούν ισχυρότεροι δεσμοί μεταξύ αυτών και της βιομηχανίας και να βελτιωθεί η συνεργασία τους στους τομείς της έρευνας, της μεταφοράς τεχνογνωσίας στη βιομηχανία και να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικά σε διεθνές επίπεδο. Θα πρέπει επίσης να αυξηθούν οι επενδύσεις στις ΤΠΕ και από τον ιδιωτικό, αλλά και από τον δημόσιο τομέα, εφ' όσον συμβάλλουν κατά το ήμισυ σχεδόν στην αύξηση της παραγωγικότητας στις σύγχρονες

οικονομίες. Τέλος, πρέπει να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που αφορούν το περιβάλλον και τους πόρους, κάτι που εξ' άλλου αποτελεί και κεντρικό θέμα της αειφόρου ανάπτυξης. Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων μπορεί να επιφέρει σημαντική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, ενώ η οικολογική καινοτομία θα αποτελέσει επί πλέον ενισχυτικό παράγοντα ανταγωνιστικότητας, ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης.

- Δημιουργία ισχυρής ευρωπαϊκής βιομηχανικής βάσης: Σημαντικός παράγοντας βελτίωσης και διατήρησης του τεχνολογικού και οικονομικού προβαδίσματος της Ευρώπης, είναι και η ανάπτυξη της βιομηχανίας που θα συνδέεται κυρίως με την ορθή εκμετάλλευση του τεχνολογικού δυναμικού της. Η βιομηχανία πρέπει να αναπτύσσεται ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς, ενώ γενικά θα πρέπει να ενισχυθεί η εταιρική σχέση στο βιομηχανικό τομέα, να υπάρξει δηλαδή καλύτερη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

4.2.3 Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας

Τρίτος βασικός στόχος σύμφωνα με την παρούσα Έκθεση, προκειμένου να μειωθούν οι κίνδυνοι κοινωνικού αποκλεισμού και να διασφαλισθεί η ευημερία των πολιτών, είναι η αύξηση των θέσεων απασχόλησης που θα συνδυάζεται με την δυνατότητα δια βίου κατάρτισης των εργαζομένων. Εξ άλλου, λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της αναμενόμενης μείωσής του τα επόμενα πενήντα χρόνια, καθώς και των ταχέων οικονομικών μεταβολών, η δημιουργία

περισσότερων και ποιοτικά καλύτερων θέσεων εργασίας είναι οικονομική και κοινωνική αναγκαιότητα.

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω τάσεων απαιτείται:

- Προσέλκυση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας: Πρέπει δηλαδή να προσελκυσθούν και να διατηρηθούν στην αγορά εργασίας περισσότερα άτομα, να επανενταχθούν άνεργοι και μη ενεργός πληθυσμός και να ληφθούν μέτρα για τους νέους. Επίσης θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας, ενώ σημαντικό ρόλο θα πρέπει να παίξουν και οι κοινωνικοί εταίροι, οι οποίοι καλούνται να προωθήσουν την ένταξη των ατόμων που έχουν αποκλειστεί από την αγορά εργασίας.
- Βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας των αγορών εργασίας: Το εργατικό δυναμικό και οι επιχειρήσεις πρέπει να μπορούν να προλαμβάνουν, να υποκινούν και να απορροφούν την αλλαγή. Πρέπει δηλαδή να μπορούν να προσαρμόζονται κάθε φορά στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, γι' αυτό σημαντικό ρόλο παίζει και η δια βίου μάθηση, η οποία αναφέρεται παρακάτω. Η Ευρώπη χρειάζεται επίσης μεγαλύτερη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού της, κάτι που θα ολοκληρωθεί με την άρση όλων των περιορισμών για την κινητικότητα των εργαζομένων από τις χώρες που πρόσφατα προσχώρησαν στην Ένωση.
- Επί πλέον επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων: Δεδομένου ότι ένα εξειδικευμένο

εργατικό δυναμικό αποτελεί τον κινητήριο μοχλό που θα εκμεταλλευτεί κατάλληλα τις νέες τεχνολογίες, είναι απαραίτητο για την Ένωση, ένα επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων της, τέτοιο που να εξασφαλίζει τις απαιτούμενες ικανότητές τους. Το επίπεδο εκπαίδευσης στην Ευρώπη, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Επιτροπής δεν είναι αρκετά υψηλό. Απαιτείται έμφαση στην προτεραιότητα της δια βίου εκπαίδευσης, που αποτελεί κυρίως μέριμνα των κρατών-μελών, τα οποία οφείλουν να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους για την εφαρμογή στρατηγικών, δια βίου εκπαίδευσης μέχρι το 2006.

5. Συμπεράσματα 2^{ου} Κεφαλαίου

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάσαμε τους λόγους εκείνους που οδήγησαν στην ενδιάμεση επανεξέταση και εν τέλει επανενεργοποίηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας το 2005. Με τους λόγους – αίτια της ανεπαρκούς πρόοδου που σημειώθηκε στο πρώτο διάστημα εφαρμογής της ασχολήθηκε αρχικά η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου και εν συνεχεία η Επιτροπή. Με εκθέσεις τους αμφότεροι αυτοί οι φορείς συμφώνησαν στο ότι η πρόοδος που σημειώθηκε από το 2000 και μετά, ήταν ανεπαρκής και σε ορισμένες περιπτώσεις απογοητευτική, με αποτέλεσμα να κρίνεται επιτακτικώς αναγκαία η ανανέωσή της, ώστε να ανατραπεί η υφιστάμενη εικόνα κατά το δεύτερο ήμισυ της εφαρμογής της «Ατζέντας».

Σημαντικότερη αιτία για την κατάσταση αυτή, ήταν κατά γενική ομολογία η ελλιπής πολιτική βούληση που επέδειξαν τα κράτη-μέλη της ΕΕ, γεγονός που φανερώνει ότι σε μεγάλο βαθμό, η ανάγκη υιοθέτησης των μέτρων της ΣτΛ, δεν είχε γίνει πλήρως κατανοητή και το όλο εγχείρημα κινδυνεύει τώρα με απαξίωση, λόγω του ότι δεν έχει συνειδητοποιηθεί πλήρως ότι η μελλοντική ευημερία των κρατών εξαρτάται στενά από την επιτυχή υλοποίηση στόχων όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η αύξηση της απασχόλησης, η προστασία του περιβάλλοντος κλπ.

Σκοπός τόσο της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου (ΟΥΕ), όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ήταν η δημιουργία προτάσεων ανάληψης δράσης στους τομείς εκείνους που η επιπλέον προσπάθεια θα συνέβαλλε στην προώθηση των γενικότερων στόχων της ΣτΛ. Στα κείμενα της ΟΥΕ και της Επιτροπής,

διακρίνεται μία διαφορετική αντίληψη, αναφορικά με τις προτεινόμενες δράσεις. Η μεν ΟΥΕ ακολουθεί τη γραμμή της ΣΤΛ του 2000, δηλ. περισσότεροι στόχοι – μικρότερη εστίαση, ενώ η Επιτροπή αντιθέτως προτείνει δραστηριοποίηση σε λιγότερους στόχους, κάτι που λογικά οδηγεί σε μεγαλύτερη εστίαση και συνεπώς περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας.

Ταυτόχρονα με το παραπάνω όμως, παρατηρείται και μια ομοιότητα στις αντιλήψεις των δύο φορέων, αναφορικά και πάλι με τις προτεινόμενες προτεραιότητες. Τόσο η ΟΥΕ, σε μικρότερο βαθμό, όσο και η Επιτροπή ακολουθούν τη στρατηγική της συρρίκνωσης των στόχων. Βλέπουμε ότι από τους τομείς προτεραιότητας που αναγνωρίζει η Ομάδα, λείπει η αμιγώς κοινωνική προτεραιότητα, ενώ από τους αντίστοιχους τομείς που προτείνει η Επιτροπή, απουσιάζει επιπλέον και το περιβάλλον.

Δεδομένου ότι η ΣΤΛ είναι ένα σύνολο αλληλένδετων στόχων, η επιτυχία των οποίων εξαρτάται από την υλοποίηση του κάθε στόχου χωριστά, είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι οποιαδήποτε επικέντρωση της προσπάθειας σε ένα υποσύνολο στόχων δεν πρέπει να έχει μόνιμο, αλλά παροδικό χαρακτήρα π.χ. η επικέντρωση του ενδιαφέροντος κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής στην ανάπτυξη και την απασχόληση, δεν θα πρέπει να σημαίνει ότι εγκαταλείπονται οι υπόλοιποι στόχοι που συγκροτούν την «Ατζέντα», απλώς, σ' αυτό το στάδιο εφαρμογής, κρίνεται σκόπιμο να εστιαστεί η προσπάθεια σ' αυτούς τους δύο τομείς, οι οποίοι με τη σειρά τους θα τροφοδοτήσουν και την υλοποίηση των υπολοίπων.

ΠΗΓΕΣ 2^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Ομάδα Υψηλού Επιπέδου, υπό τον Wim Kok. Έκθεση: «Η Αντιμετώπιση των Προκλήσεων – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση», Νοέμβριος 2004.
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έκθεση προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: «Συνεργασία για την Οικονομική Μεγέθυνση και την Απασχόληση – Νέο Ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας», 2 Φεβρουαρίου 2005.
3. SEC (2002) 1417, «Η εσωτερική αγορά – Δέκα έτη χωρίς σύνορα».
4. Στρατηγικοί στόχοι 2005 – 2009. Ευρώπη 2010: μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση – Εμπειρία, αλληλεγγύη και ασφάλεια» COM(2005)/12.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΑΣ⁵⁰

1. Σύνοψη Κεφαλαίου

Στις 22 και 23 Μαρτίου του 2005, πέντε χρόνια μετά την έναρξη της ΣΤΛ, πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κύριος σκοπός του οποίου ήταν η **επανενεργοποίηση της Στρατηγικής**. Η συνεχιζόμενη στήριξη αυτής της σημαντικής προσπάθειας που αναλήφθηκε το 2000, μαρτυρά την βαθιά πίστη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών-μελών της, ότι η πορεία για την ισχυροποίηση της ΕΕ στο παγκόσμιο οικονομικό στερέωμα και η εσωτερική ποιοτική της βελτίωση, είναι ουσιαστικής σημασίας για το μέλλον ολόκληρης της ΕΕ και πρέπει με κάθε θυσία και μέσο να συνεχιστεί.

Δεδομένου του **μετρίου απολογισμού και της προόδου** που σημειώθηκε στα πρώτα χρόνια εφαρμογής της Στρατηγικής, κρίθηκε απαραίτητη η **επανιεράρχηση των προτεραιοτήτων προς όφελος της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης**.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προφανώς αναγνωρίζοντας την υπερβολική ευρύτητα των στόχων της αρχικής Ατζέντας της Λισσαβώνας, υιοθετώντας

⁵⁰ Το κεφάλαιο που ακολουθεί έχει βασιστεί στα «Συμπεράσματα της Προεδρίας», Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, 22&23 Μαρτίου 2005 και ακολουθεί τη δομή του. Ως εκ τούτου κρίνεται σκόπιμο να μην αναφέρεται συνεχώς ως βιβλιογραφία η παραπάνω πηγή. Οποδήποτε έχει χρησιμοποιηθεί διαφορετική πηγή, θα αναφέρεται ρητά σε υποσημείωση στην ίδια σελίδα.

συνεπώς τη θέση βασικών ευρωπαϊκών φορέων περί του ότι αυτή η ευρύτητα υπήρξε ένας από τους υπεύθυνους παράγοντες καθυστέρησης της επίτευξης των διακηρυγμένων στόχων, όρισε **τρεις κύριους άξονες επανενεργοποίησης**, οι οποίοι με τη σειρά τους διακρίνονται σε ολιγάριθμους αυτή τη φορά επιμέρους στόχους:

1. Γνώση και Καινοτομία

2.Επενδύσεις και Εργασία

3.Οικονομική Αύξηση και Απασχόληση

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

2. Εισαγωγή

Το Μάρτιο του 2005 οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεδρίασαν στις Βρυξέλλες, στα πλαίσια του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Μεταξύ των θεμάτων που περιλάμβανε η ατζέντα τους, κύρια θέση κατείχε η Στρατηγική της Λισσαβώνας και ειδικότερα η ενδιάμεση επανεξέτασή της, εφ' όσον τη χρονιά εκείνη ολοκληρωνόταν το πρώτο μισό στάδιο εφαρμογής της. Πέντε λοιπόν χρόνια μετά τη δρομολόγηση της ΣτΛ, σύμφωνα με το εν λόγω Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όπως νωρίτερα είχε ήδη γίνει και από την Ομάδα Υψηλού Επιπέδου αλλά και από την Επιτροπή, ο απολογισμός της προόδου χαρακτηρίστηκε μέτριος, παρά τα αναμφισβήτητα θετικά βήματα που σημειώθηκαν κατά τομείς.

Δεδομένων των προκλήσεων που επείγουν να αντιμετωπιστούν, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, κήρυξε την επανενεργοποίηση της ΣτΛ, βάσει της επανιεράρχησης των προτεραιοτήτων. Στα προηγούμενα κεφάλαια παρατηρήσαμε, ότι τόσο η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου, όσο και κυρίως η Επιτροπή, προέβησαν και εκείνες σε προτεινόμενη επανιεράρχηση των στόχων της Λισσαβώνας, προς όφελος της οικονομικής αύξησης και της απασχόλησης, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και το περιβάλλον. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, υιοθετώντας κατά βάση τη θέση αυτή⁵¹, ανακοίνωσε τους κύριους άξονες της επανενεργοποίησης, όπου και θα πρέπει να δοθεί το κυρίως βάρος των ενεργειών όλων των εμπλεκόμενων στη διαδικασία, μέχρι τουλάχιστον το 2010. Οι άξονες αυτοί είναι:

⁵¹ «Προς τούτο είναι απαραίτητο να επανενεργοποιηθεί χωρίς χρονοτριβή η στρατηγική της Λισσαβώνας και να γίνει επανιεράρχηση των προτεραιοτήτων προς όφελος της οικονομικής αύξησης και της απασχόλησης» [Πηγή: Συμπεράσματα της Προεδρίας – Βρυξέλλες, 22 και 23 Μαρτίου 2005, Σελ. 2].

- Γνώση και καινοτομία
- Επενδύσεις και εργασία
- Οικονομική αύξηση και απασχόληση

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε όλους τους αρμόδιους και ενδιαφερόμενους φορείς να κινητοποιηθούν. Εθνικά και κοινοτικά μέσα, κυβερνήσεις, κοινοβούλια, περιφερειακά και τοπικά όργανα, κοινωνικοί εταίροι και κοινωνία των πολιτών, πρέπει ως εκ τούτου να οικειωθούν τη ΣΤΛ και να εκδηλώσουν ενεργό συμμετοχή στην υλοποίηση των στόχων της.

3. Οι άξονες της επανενεργοποίησης

3.1 Γνώση και καινοτομία

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δίνει κορυφαία σημασία στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου γνώσης, ο οποίος πρέπει ιδανικά να επιτελεί τρεις κύριες λειτουργίες: Να επιτρέπει στις επιχειρήσεις να δημιουργούν νέους παράγοντες ανταγωνισμού, στους καταναλωτές να επωφελούνται από νέα αγαθά και υπηρεσίες και στους εργαζόμενους να αποκτούν νέες δεξιότητες. Πρέπει συνεπώς, να αναπτυχθούν οι παράγοντες εκείνοι που επιτρέπουν τη μετατροπή της γνώσης σε προστιθέμενη αξία και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης, δηλαδή η έρευνα, η εκπαίδευση και η καινοτομία.

Πιο συγκεκριμένα, στον τομέα της E&A, διατηρείται ο στόχος της αύξησης του ποσοστού επενδύσεων στο 3%, με σωστή όμως κατανομή μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων⁵², ενώ για ακόμη μία φορά τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της ευρωπαϊκής ελκυστικότητας για τους ερευνητές, κάτι που θα επιτευχθεί με τη βελτίωση των όρων κινητικότητας και άσκησης της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πιστεύει ότι σημαντική θα είναι και η δημιουργία Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, με κύριο σκοπό την παροχή υποστήριξης στην έρευνα.

Στον τομέα της καινοτομίας, τα κράτη-μέλη καλούνται να αναπτύξουν τις πολιτικές τους αναλόγως των ιδιομορφιών τους, με βάση όμως τους ακόλουθους αντικειμενικούς σκοπούς: Καθιέρωση μηχανισμών στήριξης των καινοτόμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και των νεοσύστατων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, προώθηση της διεξαγωγής κοινής έρευνας από επιχειρήσεις και πανεπιστήμια, βελτίωση της πρόσβασης σε επιχειρηματικά κεφάλαια, στροφή των δημοσίων συμβάσεων προς καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων για την καινοτομία σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Παράλληλα, έμφαση δίνεται στον βιομηχανικό τομέα, του οποίου τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα θα πρέπει να ενισχυθούν, κυρίως μέσω τεχνολογικών πρωτοβουλιών που θα βασίζονται στη σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ενώ μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί για τη συμπληρωματικότητα της αναλαμβανόμενης δράσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁵² «Θα πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένα ενδιάμεσα ποσοστά στο εθνικό επίπεδο. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί συν τοις άλλοις με την παροχή φορολογικών κινήτρων στις ιδιωτικές επενδύσεις, με μια καλύτερη πολλαπλασιαστική επενέργεια των δημόσιων επενδύσεων και με τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των ερευνητικών ιδρυμάτων των πανεπιστημίων» [Πηγή: Συμπεράσματα της Προεδρίας – Βρυξέλλες, 22 και 23 Μαρτίου 2005, Σελ. 3].

Επίσης, η ανάπτυξη μίας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που θα στηρίζεται στη γενικευμένη χρησιμοποίηση των ΤΠΕ από τις δημόσιες υπηρεσίες, τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση της νέας Ευρώπης. Η πρωτοβουλία i2010⁵³ κρίνεται σημαντική παράμετρος υλοποίησης αυτού του στόχου.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναφέρεται και υπενθυμίζει την περιβαλλοντική πολιτική ως σημαντικό παράγοντα οικονομικής αύξησης, ενίσχυσης της απασχόλησης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής, αποτελέσματα που επιτυγχάνονται ιδίως χάρη στην ανάπτυξη και τη χρησιμοποίηση οικολογικών καινοτομιών και τεχνολογιών και στη βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων. Για τους λόγους αυτούς, προτρέπει στην προώθηση των οικολογικών-περιβαλλοντικών καινοτομιών / τεχνολογιών, πρωτίστως στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Τα κράτη-μέλη και η Επιτροπή, καλούνται επείγοντως να θέσουν σε εφαρμογή το σχέδιο δράσης υπέρ των οικολογικών τεχνολογιών, ενώ επιβεβαιώνεται η σπουδαιότητα του στόχου να τεθεί τέρμα στην απώλεια της βιολογικής ποικιλομορφίας μέχρι το 2010. Τέλος, η ΕΤΕπ πρέπει να συμβάλει στην ευρεία προσπάθεια ενίσχυσης της γνώσης και της καινοτομίας, δια μέσου της επέκτασης της χρηματοδότησής της σε σχέδια E&A.

⁵³ i2010 - A European Information Society for growth and employment. Βλ. IP/05/643, 1/Ιουνίου/2005, Βρυξέλλες.

3.2 Επενδύσεις και εργασία

Δεύτερος άξονας επανενεργοποίησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας είναι το δίπτυχο επενδύσεις-εργασία. Η ενθάρρυνση των επενδύσεων και η δημιουργία ελκυστικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους, αποτελούν προτεραιότητα για την ΕΕ, η οποία οφείλει να ολοκληρώσει τόσο την εσωτερική της αγορά, όσο και να υιοθετήσει ένα ευνοϊκότερο ρυθμιστικό πλαίσιο προς τις επιχειρήσεις, που με τη σειρά τους θα πρέπει να αναπτύξουν κοινωνική υπευθυνότητα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη-μέλη να ολοκληρώσουν το ταχύτερο δυνατό τη μεταφορά των σχετικών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, ενώ στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, προσδιορίζει τους παρακάτω τομείς προτεραιότητας: Η ολοκλήρωση της αγοράς των υπηρεσιών αναδεικνύεται και στο κείμενο αυτό ως όρος απαραίτητος προκειμένου να προαχθούν η ανάπτυξη και η απασχόληση και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα. Τα κράτη-μέλη καλούνται να μειώσουν το γενικό επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων, κίνηση η οποία θα πρέπει να συνδυαστεί με αναδιάρθρωση των ενισχύσεων προς στήριξη ενεργειών που προωθούν την έρευνα, την καινοτομία και την αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ειδικά για το σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτρέπει την ΕΤΕπ να συμβάλει ενεργότερα στη χρηματοδότηση των καινοτόμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Οι περιφερειακές ενισχύσεις θα πρέπει να στοχεύουν στη μείωση των ανισοτήτων, σύμφωνα με τους στόχους της Λισσαβώνας.

Η βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου ακολουθεί στη λίστα προτεραιοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να εξετάσουν

μία κοινή μεθοδολογία στάθμισης των διοικητικών επιβαρύνσεων και να καταλήξουν σε συμφωνία πριν το τέλος του 2005, ενώ ενέργειες θα πρέπει να αναληφθούν από τα παραπάνω όργανα στους τομείς της ανάλυσης αντικτύπου και της απλούστευσης των νέων νομοθετικών προτάσεων.

Τέλος, η επέκταση των δικτύων υψηλών ταχυτήτων πρέπει να προωθηθεί το ταχύτερο δυνατό, εφ' όσον συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης, καθώς και γενικότερα οι επενδύσεις σε υποδομές ώστε να ευνοηθεί η σύγκλιση σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

3.3 Οικονομική αύξηση και απασχόληση

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο βασίζεται στην επιδίωξη για πλήρη απασχόληση και διαρκή προσπάθεια για μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Στόχος της ΕΕ συνεπώς, είναι η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης, κάτι που θα επιτευχθεί και μέσω της παράτασης της διάρκειας της επαγγελματικής ζωής, και η μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, προκειμένου να διατηρηθεί κατ' αρχήν το σημερινό επίπεδο (κοινωνικής προστασίας). Οι τρόποι χρηματοδότησης των μέσων και των πολιτικών που απαιτούνται για αυτή την προσπάθεια, ανατίθενται στην Επιτροπή, η οποία θα πρέπει να εξετάσει το ζήτημα και να υποβάλλει σχετική έκθεση εντός του φθινοπώρου του 2005.

Παράλληλα με τις γενικές αυτές κατευθύνσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συγκεκριμενοποιεί τις ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν, αναφέροντας ότι

για την υποστήριξη της ευρύτερης πολιτικής της κοινωνικής συνοχής, πρέπει η εργασία να γίνει πραγματική επιλογή για όλους και να βελτιωθούν οι δυνατότητες προσαρμογής των εργαζομένων σε αυτή, να γίνουν επιπλέον επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, να επέλθει ισότητα ευκαιριών και να προαχθεί η κοινωνική ενσωμάτωση.

Για την επιτυχία των ανωτέρω απαιτούνται κάποιοι επιπλέον παράγοντες, όπως η αύξηση της οικονομικής ελκυστικότητας της εργασίας, μέτρα για την καλύτερη συμφιλίωση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή, στρατηγικές για επαγγελματικά δραστήριους ηλικιωμένους και μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση.

Όλα τα παραπάνω βασίζονται φυσικά στο ανθρώπινο κεφάλαιο, το οποίο αναγνωρίζεται και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως το ουσιαστικότερο στοιχείο του ευρωπαϊκού ενεργητικού. Για την καλύτερη αξιοποίησή του απαιτείται ανύψωση του γενικού επιπέδου εκπαίδευσης με τον παράλληλο περιορισμό των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, ενώ η δια βίου μάθηση, που θα πρέπει να προσφέρεται σε κάθε σχολείο, νοικοκυριό και επιχείρηση, αναδεικνύεται σε βασικό παράγοντα επίτευξης των στόχων της Λισσαβώνας.

Κλείνοντας την ενότητα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εστιάζει το ενδιαφέρον του στην ανάγκη δυναμικότερης δημογραφικής ανάπτυξης, καλύτερης κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης και αποτελεσματικότερης αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, όροι απαραίτητοι για μια διαρκή και βιώσιμη οικονομική αύξηση.

4. Συμπεράσματα 3^{ου} Κεφαλαίου

Η ευρύτητα των στόχων της αρχικής Στρατηγικής της Λισσαβώνας και η ως εκ τούτου μέτρια πρόοδος που επιτελέσθηκε κατά το πρώτο στάδιο εφαρμογής της, οδήγησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στην επανιεράρχηση και τον περιορισμό των στόχων προς όφελος της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης, γεγονός που αντανακλάται και στον οικονομικό χαρακτήρα που φαίνεται ότι διαπνέει τους υπόλοιπους στόχους που συγκροτούν τη νέα στρατηγική. Ενώ λοιπόν και στο παρόν κείμενο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου γίνεται αναφορά στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνισταμένες τις ΣΤΛ και στην ανάγκη βελτίωσής τους, το ίδιο το κείμενο τοποθετεί σε δευτερεύουσα θέση αυτούς τους δύο παράγοντες αφού κατ' αρχήν τους εμφανίζει ως υποστόχους άλλων προτεραιοτήτων. Σημειώνουμε επίσης ότι η επιδίωξη της υλοποίησης τόσο των κοινωνικών, όσο και των περιβαλλοντικών στόχων συνδέεται κατά τέτοιο τρόπο με τον οικονομικό προσανατολισμό που δίνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη νέα ΣΤΛ, ώστε να εμφανίζονται οι εν λόγω παράγοντες ως μέσα-εργαλεία για την επίτευξη ενός μεγαλύτερου οικονομικού σκοπού. Το γεγονός αυτό φανερώνει επίσης την σαφή συρρίκνωση και επανιεράρχηση των στόχων προς όφελος της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Το κείμενο των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι ειδικότερο και γενικότερο ταυτόχρονα σε σχέση με την αρχική «Ατζέντα», από την άποψη ότι επικεντρώνεται σε λιγότερους αριθμητικά στόχους αφ' ενός, κάτι που φανερώνει την ειδική του φύση, ενώ αφ' ετέρου οι τρόποι υλοποίησης των

περιορισμένων αυτών στόχων δεν αναλύονται σε τόσο σαφή και λεπτομερή μέτρα, όπως συνέβη με το κείμενο της ΣτΛ του 2000.

Οι δύο παράγοντες αυτοί, ενδέχεται να επηρεάσουν θετικά την διαδικασία υλοποίησης της ΣτΛ, διότι πρώτον αφήνεται μεγαλύτερη ευχέρεια στα κράτη-μέλη να επιλέξουν τους τρόπους με τους οποίους θα επιτύχουν τα ζητούμενα και δεύτερον, η εστίαση σε λιγότερους αριθμητικά στόχους, αποτελεί θετικό βήμα για την υλοποίηση της ΣτΛ, εφόσον τα κράτη-μέλη καλούνται πλέον να συγκεντρώσουν και να οργανώσουν τις δυνάμεις τους για την υλοποίηση σαφέστερων στόχων, στοιχείο που φυσιολογικά θα ευνοήσει την πρόοδο στην υλοποίησή τους.

Τέλος, θα πρέπει να επισημάνουμε τον κίνδυνο παρατεταμένης εστίασης των ενεργειών στους παραπάνω στόχους λόγω των πιθανών θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων που θα έχει αυτή η προσπάθεια, κάτι που βεβαίως θα έχει ως αποτέλεσμα να μην προωθηθούν επαρκώς οι υπόλοιπες προτεραιότητες που έχει θέσει η «Ατζέντα», όπως η κοινωνική συνοχή και το περιβάλλον. Θυμίζουμε, ότι η Στρατηγική της Λισσαβώνας αποτελείται από ένα σύνολο στόχων, βασικός παράγοντας υλοποίησης των οποίων είναι η παράλληλη προώθησή τους. Αφού λοιπόν η ΣτΛ είναι ένα σύνολο αλληλένδετων στοιχείων, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την ισόρροπη επίτευξή τους, ώστε να μην φτάσουμε σε σημείο να βιώσουμε το δυσάρεστο συμβάν της μη υλοποίησης στόχων που αφορούν άμεσα στη βελτίωση της ζωής του ευρωπαϊού πολίτη.

ΠΗΓΕΣ 3^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών, 22&23 Μαρτίου 2005.
2. i2010 - A European Information Society for growth and employment. IP/05/643, 1/Ιουνίου/2005, Βρυξέλλες.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

1. Σύνοψη Κεφαλαίου

Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός αποτελεί πάγια στρατηγική της χώρας μας ιδιαίτερα κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, από τότε που έγινε πλήρες μέλος της Ένωσης. Έχοντας συμμετάσχει επιτυχώς σε κάθε μεγάλη κοινοτική δραστηριότητα, η Ελλάδα έλαβε ενεργό ρόλο στη χάραξη της Στρατηγικής της Λισσαβώνας και στη μετέπειτα εφαρμογή της.

Κατά το πρώτο ήμισυ της εφαρμογής της «Ατζέντας», *δεν σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος από ελληνικής πλευράς*, με αποτέλεσμα *η χώρα μας να υπολείπεται σε όλους σχεδόν τους τομείς προτεραιότητας*, έναντι μεγάλου αριθμού κρατών-μελών της ΕΕ.

Συνέπεια του γεγονότος αυτού, ήταν η πρόσφατη εκπόνηση του **Εθνικού Προγράμματος Μεταρρύθμισης για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση**, για την περίοδο 2005 – 2008, το οποίο δεσμεύει τη χώρα μας έναντι των υπολοίπων κρατών-μελών, καθώς και των αρμοδίων ευρωπαϊκών οργάνων, για την υλοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνονται σ' αυτό. Το εν λόγω πρόγραμμα, εμπεριέχει τις ενέργειες, τα μέτρα και τις πολιτικές, στις οποίες η Ελλάδα θα πρέπει να προβεί, προκειμένου να ικανοποιήσει τους νέους στόχους

⁵⁴ Το κεφάλαιο που ακολουθεί έχει βασιστεί εξολοκλήρου στα παρακάτω επίσημα κείμενα: στην Έκθεση του Υπουργείου Ανάπτυξης: «Στρατηγική της Λισσαβώνας – Στόχοι και πορεία επίτευξής τους», Αθήνα, Ιανουάριος 2005 και στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005 – 2008, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Αθήνα, 17 Μαρτίου 2005.

που έθεσε η αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Το αποτέλεσμα της προσπάθειας μένει να αποδειχτεί.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

2. Εισαγωγή

Η Ελλάδα ανήκει στην ομάδα των 15 παλαιότερων κρατών-μελών της ΕΕ και από το 1981 και μετά, όταν και έγινε πλήρες μέλος της τότε ΕΟΚ, έχει συνδέσει άρρηκτα την πορεία πλεύσης της με την Ευρώπη. Η χώρα μας, χώρα αμιγώς ευρωπαϊκού προσανατολισμού, συμμετείχε σε κάθε σημαντική κοινοτική διαδικασία, όπως στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, την ένταξη στην ΟΝΕ, την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, την ψήφιση του ευρωσυντάγματος κλπ και με τη στάση της έχει αποδείξει ότι η επιλογή ενσωμάτωσης στην και σύμπλευσης με την Ένωση, αποτελεί στρατηγική πολιτική επιλογή της.

Δεδομένης της μακράς επιτυχούς συνεργασίας με τα ευρωπαϊκά πράγματα, η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να μην ακολουθήσει το μονοπάτι που άνοιξε η υιοθέτηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας το 2000. Ως πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κλήθηκε να συμμετάσχει στην υλοποίηση του στρατηγικού πλέον στόχου της Ευρώπης, για μια ανταγωνιστική οικονομία βασισμένη στη γνώση, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης, αειφόρο ανάπτυξη και σεβασμό στο περιβάλλον, όπως αυτός τέθηκε στην «Ατζέντα».

Η Ένωση αποτελεί σήμερα μια από τις σημαντικότερες δυνάμεις του πλανήτη μας και ως εκ τούτου καλείται να χαράξει και να υλοποιήσει εκείνες τις στρατηγικές που θα της επιτρέψουν να αξιοποιήσει πλήρως και αποδοτικά τις δυνατότητές της, επιτρέποντας της να ανταγωνιστεί με επιτυχία σε παγκόσμιο επίπεδο τις άλλες μεγάλες δυνάμεις, αλλά και να εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη διαβίωσή της. Προκειμένου όμως να πετύχει κάτι τέτοιο,

επιβάλλεται η υιοθέτηση των πολιτικών εκείνων που θα εξομαλύνουν τις ετερογένειες στους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των κρατών-μελών της και θα προωθήσουν τη σύγκληση και την ισόρροπη ανάπτυξή τους. Συνεπώς το κυρίως βάρος της υλοποίησης της ΣΤΛ, σε τελευταία ανάλυση, πέφτει στις πλάτες των κρατών-μελών, τα οποία εν τέλει θα απολαύσουν τα αγαθά που θα προκύψουν από αυτή τη μακρά διαδρομή.

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε την ελληνική περίπτωση, δηλαδή την πορεία της Ελλάδας αναφορικά με την υλοποίηση της ΣΤΛ, την υφιστάμενη κατάσταση και τα μέχρι τώρα βήματα προόδου που έχουν συντελεστεί, καθώς και τις βασικές προτεραιότητες της χώρας μας τουλάχιστον μέχρι το 2010.

3. Η Ελληνική περίπτωση

3.1 Η Ελληνική πορεία μετά τη Λισσαβώνα (2000 – 2004)

Όπως έχει γίνει ήδη γνωστό, το 2000 οι ηγέτες των 15 τότε κρατών-μελών της Ένωσης, αποφάσισαν να προωθήσουν τις ενέργειες εκείνες που απαιτούνταν για να γίνει η ΕΕ η ανταγωνιστικότερη οικονομία παγκοσμίως, στηριζόμενη στη γνώση και ικανή να συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και σεβασμό στο περιβάλλον.

Η ενδιάμεση επανεξέταση της ΣΤΛ, που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2005 στις Βρυξέλλες, αποκάλυψε ότι οι συνολικές επιδόσεις των κρατών-μελών αναφορικά με την επίτευξη των διακηρυγμένων στόχων της Λισσαβώνας, ήταν

απογοητευτικές και οφείλονταν κατά κύριο λόγο στην έλλειψη πολιτικής βούλησης, στο μεγάλο εύρος των στόχων της «Ατζέντας» και στον ανεπαρκή συντονισμό των αρμοδίων, για την εφαρμογή τους, οργάνων.

Ουραγός στην πορεία αυτή βρέθηκε δυστυχώς η Ελλάδα, αφού υπολείπεται κατά πολύ του ευρωπαϊκού μέσου όρου των 15, σε όλους τους τομείς προτεραιότητας⁵⁵, ενώ χαρακτηριστικό είναι ότι ο μέσος όρος των τριών καλύτερων νέων χωρών της τελευταίας διεύρυνσης είναι υψηλότερος των τεσσάρων χειρότερων κρατών της ΕΕ των 15. Σε συγκεκριμένους ιδιαίτερα τομείς η ελληνική υστέρηση⁵⁶ είναι ιδιαίτερα σημαντική και πρέπει να προκαλεί έντονη ανησυχία. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι σε ό,τι έχει να κάνει με την Κοινωνία της Πληροφορίας η επίδοση της Ελλάδας είναι κατά 31,45% χαμηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Σύμφωνα και με την Επιτροπή⁵⁷, οι σημαντικότερες ελλείψεις της Ελλάδας στο διάστημα 2000 – 2004 ήταν το υψηλό και βραδέως μειούμενο δημόσιο χρέος, η υψηλή ανεργία και ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης γυναικών στην ΕΕ, το μεγάλο έλλειμμα μεταφοράς των κοινοτικών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, η καθυστέρηση του ανταγωνισμού στον τομέα της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών και οι καθυστερήσεις των μεταρρυθμίσεων στο ασφαλιστικό και στη συνταξιοδότηση.

Παρά βέβαια τα μελανά σημεία στην εφαρμογή των μέτρων της «Ατζέντας» κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου σημειώθηκαν και ορισμένα θετικά βήματα, όπως η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, η βελτίωση των επιχειρηματικών επενδύσεων με παράλληλη προώθηση των ΤΠΕ και των δαπανών για Ε&Α, καθώς και η αύξηση των κινήτρων για εργασία παράλληλα

⁵⁵ Βλ. Παράρτημα Πίνακας 10.

⁵⁶ Βλ. Παράρτημα Πίνακας 11.

⁵⁷ Βλ. Παράρτημα Πίνακας 8..

με τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των νέων. Οι θετικές αυτές εξελίξεις, κάθε άλλο παρά να μας εφησυχάζουν πρέπει, εφόσον η συμμετοχή μας στην ευρωπαϊκή οικογένεια πρέπει να σημαίνει μια συνεχή προσπάθεια για βελτίωση. Η ΣτΛ, είναι ένα φαινόμενο δυναμικό και όχι στατικό και αφού η χώρα μας θέλει να συμμετέχει ενεργά, οφείλει να αλλάξει ριζικά παγιωμένες δομές και ατελέσφορους τρόπους σκέψης και δράσης και να προσαρμοστεί στη σύγχρονη ευρωπαϊκή τροχιά.

Αποτίμηση της έως τώρα ελληνικής προσπάθειας έχει κάνει και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ), ο οποίος ειδικά για το σκοπό αυτό, έχει συστήσει ένα «Παρατηρητήριο για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας» σκοπός του οποίου είναι, πρώτον να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον ελληνικό χώρο και δεύτερον να επισημαίνει και να συστήνει στις κυβερνήσεις τρόπους δράσης και προτεραιότητες που θα επισπεύσουν την εφαρμογή των στόχων της «Ατζέντας». Κατά τη διάρκεια ζωής του Παρατηρητηρίου έχουν εκδοθεί δύο εκθέσεις αναφορικά με την εφαρμογή της ΣτΛ στην Ελλάδα. Η πρώτη, η οποία παρουσιάστηκε τον Φεβρουάριο του 2003, κάνει αποτίμηση της προόδου της Ελλάδας μέχρι και το 2002, ενώ η δεύτερη, που δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβρη του 2003, αναφέρεται στις προτεραιότητες που θα έπρεπε να έχει θέσει η Ελλάδα για το 2004.

Πιο συγκεκριμένα και αναφορικά με την πρώτη Έκθεση, η αξιολόγηση της προόδου της χώρας μας ανά βασικό στόχο της ΣτΛ, μπορεί να συνοψιστεί στα ακόλουθα:

- Άνοιγμα αγοράς:

- Σημαντική πρόοδος στον τομέα των τηλεπικοινωνιών με το άνοιγμα της αγοράς κινητής τηλεφωνίας. Περιορισμένος ανταγωνισμός.
- Ουσιαστικά εμπόδια και καθυστερήσεις στο πλήρες άνοιγμα της αγοράς ενέργειας παρά την επίσημη απελευθέρωσή της. Συνεχιζόμενη κρατική στήριξη στην Ολυμπιακή Αεροπορία. Υψηλό κόστος δραστηριοποίησης στο σιδηροδρομικό τομέα.
- Διευκόλυνση πρόσβασης των ΜΜΕ επιχειρήσεων στις ηλεκτρονικές αγορές και ενθάρρυνση της χρήσης νέων πληροφοριακών συστημάτων από αυτές.
- Δημιουργία συστήματος δημοσίων προμηθειών από το Υπουργείο Ανάπτυξης.
- Χαμηλό επίπεδο ολοκλήρωσης της αγοράς παροχής υπηρεσιών.
- Χρηματοδότηση:
 - Αύξηση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα.
 - Νέα νομοθεσία σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Κώδικας Συμπεριφοράς για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο εταιρείες.
 - Ίδρυση του Ταμείου Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας για τη συγχρηματοδότηση αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού κινδύνου με στόχο καινοτόμες ΜΜΕ.
- Φόροι και δημόσιο έλλειμμα:
 - Υψηλό έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού. Αύξηση δημοσίων επενδύσεων. Ανάγκη αναδιάρθρωσης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

- Μείωση της φορολόγησης των επιχειρήσεων, η οποία όμως παραμένει από τις υψηλότερες στην ΕΕ.
- Ανάγκη μείωσης των κρατικών παρεμβάσεων και της γραφειοκρατίας.
- Σχετική αύξηση της προσφοράς εργατικού δυναμικού και των κινήτρων απασχόλησης.

- Καινοτομία:
 - Χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται για Ε&Α ιδιαίτερα από τον ιδιωτικό τομέα. Ευνοϊκή ρύθμιση που επιτρέπει την κατά 50% έκπτωση των ιδιωτικών δαπανών για Ε&Α από τα φορολογητέα κέρδη.
 - Απουσία συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων.
 - Ύπαρξη δράσεων για απασχόληση καθηγητών Πανεπιστημίου και ερευνητών σε επιχειρήσεις.
 - Αύξηση ποσοστού νοικοκυριών και επιχειρήσεων με πρόσβαση στο Διαδίκτυο.
 - Πρόοδος στον τομέα της νομικής κατοχύρωσης της πνευματικής ιδιοκτησίας.

- Αγορά εργασίας:
 - Χαμηλό ποσοστό απασχόλησης και υψηλό ποσοστό ανεργίας σε σύγκριση με το μέσο ευρωπαϊκό όρο. Απασχόληση 55,4% έναντι 63,9%, ανεργία 10,5% έναντι 7,4%.
 - Ανεπάρκεια των προγραμμάτων κατάρτισης των ανέργων. Ασθενής προσπάθεια για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων.

- Απουσία προγραμμάτων τόνωσης της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών.

- Κοινωνική προστασία:

- Ελλιπείς μεταρρυθμίσεις του ασφαλιστικού συστήματος.

- Απουσία συστηματικής δράσης για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών με άλλες ευρωπαϊκές χώρες σχετικά με την κοινωνική προστασία.

- Εκπαίδευση και κατάρτιση:

- Δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση και κατάρτιση στο 3,5% του ΑΕΠ.

- Πλήρης εξοπλισμός των σχολείων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και έναρξη της διαδικασίας επαναπροσδιορισμού των στόχων του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες ανάγκες.

- Η στέρηση στην κινητικότητα των νέων, των εκπαιδευτικών και των ερευνητών με την αγορά εργασίας.

- Ανεπάρκεια προγραμμάτων κατάρτισης για ανέργους.

Στη δεύτερη έκθεση του Παρατηρητηρίου επισημαίνονται οι ελληνικές προτεραιότητες για το 2004. Αυτές διακρίνονται σε πέντε βασικούς τομείς:

1. **Επιχειρηματικότητα:** Σύμφωνα με τον ΣΕΒ, η ανάγκη τόνωσης της επιχειρηματικότητας είναι μείζονος σημασίας, γι' αυτό το λόγο προτείνεται η καλλιέργεια της επιχειρηματικής νοοτροπίας, δια μέσου της εισαγωγής της επιχειρηματικότητας ως μαθήματος στα σχολεία και της ευρύτερης προβολής της στην κοινωνία. Αναγνωρίζοντας τον σημαντικό

ρόλο που η επιχείρηση παίζει τόσο στην απασχόληση, όσο και γενικότερα στην οικονομική αύξηση, προτείνεται η μείωση της γραφειοκρατίας και η μείωση του φορολογικού βάρους, ώστε οι υπάρχουσες επιχειρήσεις να μπορούν να λειτουργήσουν με μεγαλύτερη ευελιξία και άνεση και να τονωθεί φυσικά το ρεύμα των επενδύσεων, εντός του ελληνικού οικονομικού χώρου. Επίσης, στο πνεύμα των μέτρων της Λισσαβώνας τονίζεται η ανάγκη μείωσης των δημοσίων ελλειμμάτων, η παροχή κινήτρων στους εργαζομένους για αύξηση της διάρκειας παραμονής τους στην εργασία, καθώς και μεταρρυθμίσεις των συστημάτων ασφάλισης και δημόσιας υγείας.

2. **Καινοτομία:** Οι επενδύσεις στη καινοτομία και στην E&A αποτελούν βασική προτεραιότητα της «Ατζέντας» και δεδομένου ότι στην Ελλάδα το ποσοστό του ΑΕΠ που αφιερώνεται στην E&A είναι ιδιαίτερα χαμηλό (0,67% έναντι 1,98% στην ΕΕ των δεκαπέντε) κρίνεται απαραίτητη η ενθάρρυνση της καινοτομίας. Κάτι τέτοιο θα γίνει μέσω της προσπάθειας προσέλκυσης από άλλες χώρες επιστημόνων και ερευνητών, κυρίως ομογενών, της αποτελεσματικότερης προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και της αύξησης των επενδύσεων στον τομέα της έρευνας, ώστε να αναβαθμιστούν οι σχετικές υποδομές και να βελτιωθεί η μετατροπή της έρευνας σε αποτελέσματα δια μέσου της καλύτερης και εντονότερης συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων. Προτείνεται επίσης η αύξηση της χρήσης των νέων ΤΠΕ στις δημόσιες υπηρεσίες, στις ΜΜΕ και σε κάθε δραστηριότητα που σχετίζεται με την E&A.

3. **Απασχόληση:** Ουσιαστική προτεραιότητα της ΣτΛ, η απασχόληση στη χώρα μας σημειώνει απογοητευτικές επιδόσεις με το συνολικό ποσοστό της να βρίσκεται στην Ελλάδα στο 56,9% το 2003, έναντι του στόχου του 70% για το σύνολο του πληθυσμού στο τέλος της προθεσμίας. Για την τόνωσή της και την επίτευξη του παραπάνω στόχου, κρίνονται αναγκαία τα ακόλουθα μέτρα: η μείωση του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας, μέσω της μείωσης των εργοδοτικών εισφορών και της φορολογίας εισοδήματος, η προώθηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, μέσω της ρύθμισης της νομοθεσίας σχετικά με τις υπερωρίες και το χρόνο εργασίας. Επίσης προτείνεται να επιδιωχθεί ένα υψηλότερο επίπεδο στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, το οποίο θα οδηγήσει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.

4. **Εσωτερική αγορά:** Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς απαιτεί ορισμένες ακόμα μεταρρυθμίσεις, οι οποίες σύμφωνα με τον ΣΕΒ θα πρέπει να εστιάζονται στην προώθηση της αποτελεσματικότητας των βιομηχανιών δικτύου (μεταφορές, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες). Κάτι τέτοιο θα γίνει μέσω της ορθής ενσωμάτωσης των κοινοτικών οδηγιών στην εθνική νομοθεσία, της διασφάλισης της διαφάνειας και του πλήρους ανταγωνισμού στο σύστημα κρατικών προμηθειών, κ.α.

5. **Περιβάλλον:** Η πρόταση του ΣΕΒ για το περιβάλλον έχει να κάνει με την κατάλληλη διαμόρφωση των περιβαλλοντικών στρατηγικών, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των δημοσίων αρχών, καθώς και στην ανάγκη πραγματοποίησης εκτιμήσεων και τον

αντίκτυπο κάθε επιλεγόμενης περιβαλλοντικής πολιτικής, ώστε να επιλέγεται κάθε φορά η πλέον αποδοτική.

Σημειώνουμε κλείνοντας την ενότητα αυτή ότι οι θέσεις του ΣΕΒ δεν συνιστούν επίσημη στρατηγική επιλογή της χώρας, αλλά αποτελούν ένα υποκειμενικό, πλην διόλου ευκαταφρόνητης σημαντικότητας σύνολο προτάσεων, που θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι οι προτάσεις αυτές δεν έχουν μοναδικό σκοπό την ενίσχυση μονάχα του βιομηχανικού κλάδου.

3.2 Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005 – 2008

Στα πλαίσια της πρόσφατης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, η χώρα μας, όπως και τα άλλα κράτη-μέλη της Ένωσης, ανέλαβε την υποχρέωση να εκπονήσει και να παρουσιάσει στην Επιτροπή το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) της για το χρονικό διάστημα 2005 – 2008. Το Πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει τις ενέργειες εκείνες που έχουν προγραμματιστεί, ορισμένες εκ των οποίων έχουν ήδη δρομολογηθεί, σε εθνικό επίπεδο, για την εν λόγω περίοδο. Η αναγκαιότητα που επέβαλε την πρακτική αυτή, εστιάζεται στη διαπιστωμένη ανεπαρκή πρόοδο που σημειώθηκε κατά το πρώτο ήμισυ εφαρμογής της ΣτΛ. Το σκεπτικό ήταν ότι η καταγραφή των προς επίτευξη στόχων και η ως εκ τούτου δέσμευση των κρατών-μελών, δια μέσου των εν λόγω προγραμμάτων για την υλοποίησή τους, θα συνέβαλλε καταλυτικά στο να μπει η ΣτΛ επί τέλους σε τροχιά εναρμονισμένης εφαρμογής. Η εκπλήρωση της προσπάθειας μένει να αποδειχτεί.

Το ελληνικό ΕΠΜ εκπονήθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, (η διαμόρφωσή του ξεκίνησε το Μάρτιο του 2005 και η υποβολή του στην Ένωση έγινε στις 17/10/2005) αλλά ήταν και αποτέλεσμα ευρύτερης συνεργασίας ποικίλων φορέων, αφού κατά τη διαμόρφωσή του συμμετείχαν οι Κοινωνικοί Εταίροι, οι Περιφέρειες, καθώς και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Στόχος του προγράμματος είναι να παρουσιάσει σε ένα ενιαίο κείμενο τις μεταρρυθμίσεις που σχεδιάζει να υλοποιήσει η Κυβέρνηση τα επόμενα 3 χρόνια, στους τομείς των δημοσίων οικονομικών, των διαρθρωτικών αλλαγών, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών το ΕΠΜ στηρίχτηκε σε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης, κύριοι άξονες του οποίου είναι η ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία, η ανταγωνιστικότητα και η εξωστρέφεια. Βασικοί παράγοντες που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση των παραπάνω, είναι η αύξηση της παραγωγικότητας, η συγκράτηση του πληθωρισμού και η τόνωση της απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, οι προτεραιότητες για την περίοδο 2005 – 2008 είναι:

1. **Η αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και η εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών:** Άμεσος στόχος είναι η μείωση του ελλείμματος κάτω από το 3% του ΑΕΠ, όπως ορίζει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, μέχρι το τέλος του 2006 (από 6,6% το 2004 σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, 26/9/2005). Η δημοσιονομική προσαρμογή βασίζεται στο δίπτυχο συγκράτηση δαπανών-αύξηση εσόδων, κάτι που θα επιτευχθεί με την περιστολή της δημόσιας σπατάλης και την διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Σύμφωνα με το προσχέδιο του προϋπολογισμού για

το 2006, το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης για το χρόνο αυτό, μετά την επιτυχή υλοποίηση της παραπάνω πολιτικής αναμένεται να διαμορφωθεί στο 2,8%, κάτω δηλαδή από την τιμή αναφοράς του Συμφώνου Σταθερότητας.

Για τη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών και της αποτελεσματικότερης κατανομής των πόρων, έχουν δρομολογηθεί και διαρθρωτικές παρεμβάσεις που αφορούν το πλαίσιο λειτουργίας των ΔΕΚΟ, τη φορολογία των ακινήτων, την αξιοποίηση της ακίνητης δημόσιας περιουσίας κ.α. Αντίστοιχα μέτρα έχουν ληφθεί και προγραμματίζεται να ληφθούν, τα οποία θα συμβάλλουν στη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Ενδεικτικά αναφέρουμε την εξαγγελία διενέργειας εθνικού διαλόγου για το ασφαλιστικό, τις προσπάθειες για την αύξηση των ποσοστών συμμετοχής στην αγορά εργασίας και των ποσοστών απασχόλησης, την ενεργοποίηση του πλαισίου συμπράξεων ιδιωτικού – δημόσιου τομέα κ.α.⁵⁸

2. Η αύξηση της παραγωγικότητας: Η εν λόγω αύξηση θα προέλθει διαμέσου της επιτυχούς αντιμετώπισης των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης. Βασική προτεραιότητα της Κυβέρνησης, αναφορικά με τη λειτουργία των αγορών είναι το περαιτέρω άνοιγμά τους, καθώς και η αύξηση του ανταγωνισμού, με ιδιαίτερο στόχο την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων, την τόνωση

⁵⁸ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των εν ισχύει και των προγραμματιζόμενων διαρθρωτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων που επηρεάζουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 5-7.

της απασχόλησης, τη συγκράτηση των τιμών και τη βελτίωση των παρεχόμενων στον καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών. Παράλληλα με τις κινήσεις αυτές, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται και στον τομέα της γνώσης. Η Κοινωνία της Γνώσης, η οποία αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του οικοδομήματος της Λισσαβώνας, καταλαμβάνει κύρια θέση και στο ΕΠΜ. Εκπαίδευση, έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία, είναι βασικά στοιχεία της Οικονομίας της Γνώσης και καθοριστικοί παράγοντες, τόσο για την αύξηση της παραγωγικότητας, όσο και για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας στην χώρα μας.

Πιο συγκεκριμένα, έχουν προβλεφθεί δράσεις στους τομείς της E&A, της καινοτομίας, του ανθρώπινου κεφαλαίου, της εκπαίδευσης και των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

- E&A – Καινοτομία⁵⁹: Η προτεραιότητα σ' αυτόν τον τομέα είναι η κάλυψη του ελλείμματος σε έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία που παρατηρείται συγκριτικά με τις άλλες χώρες – μέλη της ΕΕ και η σύνδεσή του με την παραγωγική διαδικασία. Μέχρι το 2010 έχει τεθεί ως στόχος η αύξηση των δαπανών για την έρευνα από το 0,65% στο 1,50% του ΑΕΠ με τη συμβολή και του ιδιωτικού τομέα.
- Επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο⁶⁰: Σημαντικός παράγοντας για κάθε απόπειρα βελτίωσης και προόδου, το ανθρώπινο δυναμικό πρέπει να ενισχυθεί. Στόχος ως εκ τούτου είναι η αύξηση της δημόσιας δαπάνης για εκπαίδευση στο 5% του ΑΕΠ

⁵⁹ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των εν ισχύει και των προγραμματιζόμενων μεταρρυθμίσεων που σκοπό έχουν να προωθήσουν την Κοινωνία της Γνώσης, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 23-25.

⁶⁰ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των κύριων δράσεων στον τομέα αυτό, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 25-26.

μέχρι το 2008, κίνηση η οποία πρέπει να συνδυαστεί με τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος που θα επιτευχθεί μέσω της αποκέντρωσης, της μείωσης της γραφειοκρατίας και της εφαρμογής της αξιολόγησης σε όλα τα επίπεδα.

- Εκπαίδευση και ΤΠΕ: Οι δράσεις σ' αυτόν τον τομέα αφορούν τους στόχους της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη χρήση αυτών των τεχνολογιών. Προωθείται παράλληλα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ενώ ήδη δημιουργούνται οι κατάλληλες υποδομές σε επίπεδο μηχανημάτων και λογισμικού, ώστε οι εκπαιδευτικές μονάδες να μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της Κοινωνίας της Γνώσης και της Πληροφορίας. Σημειώνεται, ότι μέχρι σήμερα έχει εξοπλιστεί πλήρως το 47% των δημόσιων σχολείων και το 81% των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ η ολοκλήρωση των δράσεων αυτών αναμένεται να επιτευχθεί μέχρι το τέλος του 2006.

3. Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος: Μία τέτοια βελτίωση θα προέλθει από την ενίσχυση του ανταγωνισμού, το άνοιγμα των αγορών, την αύξηση της εξωστρέφειας και την προσέλκυση επενδυτικών δραστηριοτήτων. Παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης των τελευταίων ετών, οι οποίοι βασίστηκαν κυρίως στα μεγάλα έργα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τις εισροές κοινοτικών κονδυλίων και την

πιστωτική επέκταση, λόγω ακριβώς του γεγονότος ότι αυτό το αναπτυξιακό μοντέλο δεν στηριζόταν σε στέρεες δομές που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη, έφτασε σε αδιέξοδο. Οι κύριες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας αντανακλώνονται στους χαμηλούς ρυθμούς ίδρυσης νέων επιχειρήσεων και στους πολύ χαμηλούς ρυθμούς προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Η κατάσταση αυτή είναι εξαιρετικά δυσμενής για τη χώρα μας και πρέπει να αντιμετωπιστεί με μέτρα μόνιμου χαρακτήρα, σκοπός των οποίων θα είναι η ουσιαστική ενίσχυση των δομών που στηρίζουν ολόκληρο το οικοδόμημα της αγοράς και όχι η προσωρινή ανακούφιση που εκ των πραγμάτων στοχεύει στην υιοθέτηση περιστασιακών λύσεων που αποδεικνύονται μακροπρόθεσμα ανεπαρκείς για τη χώρα.

Πιο συγκεκριμένα, η Κυβέρνηση εστιάζει τη προσοχή της στις διαρθρωτικές αλλαγές που θα πρέπει να γίνουν στις αγορές προϊόντων, ώστε τελικά να ενισχυθεί η παραγωγικότητα. Ο συγκεκριμένος τομέας αναλύεται με τη σειρά του στις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για:

- Τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και κατ'επέκταση για την ενίσχυση των ΜΜΕ, της βιομηχανίας και του τουρισμού. Σημαντικές πρωτοβουλίες είναι: η φορολογική μεταρρύθμιση, η σταδιακή μείωση των φορολογικών συντελεστών

των επιχειρήσεων κατά 1/3, ο νέος επενδυτικός νόμος, ο νόμος για τις συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα, κ.α.⁶¹

- Το άνοιγμα των αγορών και την ενίσχυση του ανταγωνισμού, με στόχο την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων, την τόνωση της απασχόλησης, τη συγκράτηση των τιμών και τη βελτίωση των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Με τις δράσεις σε αυτό τον τομέα, προωθείται η ενίσχυση της λειτουργίας της αγοράς σε παραδοσιακά κλειστούς κλάδους όπως της ενέργειας, των ταχυδρομείων, των μεταφορών κτλ, ενώ παράλληλα υλοποιείται η νέα γενιά αποκρατικοποιήσεων με στόχο πάντα την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την περαιτέρω απελευθέρωση των αγορών⁶².
- Την εξωστρέφεια, δηλαδή την εξασφάλιση από μέρους του Ελληνικού κράτους των προϋποθέσεων εκείνων που θα βοηθήσουν τις ελληνικές επιχειρήσεις να είναι ανταγωνιστικές στο νέο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον⁶³.
- Την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς, κάτι που αναφέρεται στην ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης των κοινοτικών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο.

⁶¹ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των εν ισχύει και των προγραμματιζόμενων μέτρων και μεταρρυθμίσεων που επηρεάζουν τους σημαντικούς για την ελληνική ανάπτυξη τομείς, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 8-15.

⁶² Για αναλυτικότερη παρουσίαση των μεταρρυθμίσεων σκοπό έχουν να προωθήσουν το άνοιγμα των αγορών και να ενισχύσουν επιπλέον τον ανταγωνισμό, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 15-21.

⁶³ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των δράσεων για την εξωστρέφεια, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 21-22.

4. **Η αύξηση της απασχόλησης:** Στόχος που συμπεριλαμβάνεται στην κεντρική διατύπωση της ΣτΛ, η αύξηση της απασχόλησης συμπληρώνει και ολοκληρώνει την ομάδα προτεραιοτήτων της ελληνικής πολιτικής για την περίοδο 2005 – 2008. Σε συνδυασμό με τη μείωση της ανεργίας και την αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης, επιτυγχάνεται η εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας, σταθεροποιείται το οικονομικό περιβάλλον, ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και μειώνονται οι κίνδυνοι κοινωνικού αποκλεισμού.

Πριν προχωρήσουμε στα μέτρα και στις πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί και προτείνονται για την υλοποίηση του γενικού στόχου της αύξησης της απασχόλησης, θα πρέπει να αναφέρουμε τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς, σχετικά με την απασχόληση, ώστε αργότερα να γίνουν πιο κατανοητά τα προς εφαρμογή μέτρα.

Η ελληνική οικονομία λοιπόν, ενώ χαρακτηρίζεται από ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης της τάξης του 4,7% το 2004, ρυθμούς πραγματικά υψηλούς, τα τελευταία χρόνια υπήρχε αναντιστοιχία αυτής της ανάπτυξης με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η πρόκληση συνεπώς που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει η Ελλάδα, είναι η διατήρηση και η περαιτέρω ενίσχυση της αναπτυξιακής πορείας της, στο σύνολο της οικονομίας, η οποία όμως θα πρέπει να οδηγήσει και στη δημιουργία επαρκούς αριθμού θέσεων απασχόλησης.

Η ελληνική αγορά χαρακτηρίζεται ακόμη από σχετικά χαμηλά επίπεδα απασχόλησης για το σύνολο του πληθυσμού σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, κάτι που εν πολλοίς οφείλεται και στα χαμηλά επίπεδα συμμετοχής των γυναικών, ενώ τα ποσοστά ανεργίας έχουν διατηρηθεί σε υψηλά επίπεδα για σειρά ετών.

Στόχος των μέτρων και των πολιτικών υπέρ της απασχόλησης είναι η υψηλότερη ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αγορά εργασίας και η επίτευξη υψηλότερων ποσοστών απασχόλησης με τη συνεπαγόμενη πτώση των ποσοστών ανεργίας. Για την τόνωση της απασχόλησης λαμβάνεται μία δέσμη μέτρων επενδυτικών, φορολογικών και διαρθρωτικών, που σκοπό έχουν τη δημιουργία κινήτρων επένδυσης, η οποία με τη σειρά της θα δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης, την προώθηση της, μερικής και άλλων ευέλικτων μορφών, απασχόλησης, την ενίσχυση της ευελιξίας κίνησης στην αγορά εργασίας, την περαιτέρω θεσμική κατοχύρωση της πλήρους και μερικής απασχόλησης, στον Δημόσιο τομέα, γυναικών και ατόμων ευπαθών ομάδων, την αύξηση της απασχόλησης γυναικών και νέων, την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων για ανέργους, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την ενίσχυση γεωγραφικής – επαγγελματικής κινητικότητας, τις εξελίξεις στους μισθούς, την προώθηση του Νόμου για την Δια Βίου μάθηση, την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, τη σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας κ.α.⁶⁴

⁶⁴ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των μέτρων και πολιτικών για την ενίσχυση της απασχόλησης, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 48-53.

Επίκεντρο της στρατηγικής του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, είναι η ταυτόχρονη ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας, της ποιότητας και της καινοτομίας, με την κινητοποίηση του συνόλου του οικονομικού και ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, ώστε να δημιουργηθούν περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης προσβάσιμες σε όλους και να αναπτυχθούν όλες οι περιοχές της χώρας.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, το Υπουργείο, σε συνεργασία με τους Κοινωνικούς Εταίρους, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς, επικεντρώνει τη δράση του στους ακόλουθους τομείς:

- Δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης: Διατήρηση υπαρχόντων θέσεων, δημιουργία νέων θέσεων, μείωση του ποσοστού ανεργίας.
- Βελτίωση της εργασίας, της ποιότητας και της παραγωγικότητας: Ικανοποίηση από την εργασία, ευκαιρίες για κατάρτιση και δια βίου μάθηση, υγιεινή, ισότητα των φύλων, πρόσβαση στην εργασία κ.α.
- Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και του εργατικού δυναμικού στις μεταβαλλόμενες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού και των τεχνολογικών – παραγωγικών εξελίξεων: Ενίσχυση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, μεγαλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, βελτίωση των

δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας όλων των κοινωνικών ομάδων κ.α.

- Ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε αυτήν: Μείωση χάσματος στις αμοιβές, άρση εμποδίων στην επαγγελματική εξέλιξη, μέτρα συμφιλίωσης επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων κ.α.
- Μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και βελτίωση της κοινωνικής συνοχής: Βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, προστασία όσων κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό και βελτίωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Παράλληλα με τις δράσεις και τις πολιτικές αυτές που αφορούν τις κύριες προτεραιότητες της χώρας μας για την περίοδο 2005 – 2008, το ΕΠΜ περιλαμβάνει και τις μεταρρυθμίσεις που θα διέπουν τους τομείς των αγορών κεφαλαίου, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής και της πολυσυζητημένης επανίδρυσης της Δημόσιας Διοίκησης.

1. **Αγορές Κεφαλαίου:** Βασικό ρόλο διαδραματίζει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της οποίας βασικός στόχος είναι η εδραίωση μιας δυναμικής χρηματιστηριακής αγοράς στην Ελλάδα, η αποτελεσματικότερη κατανομή κεφαλαίων σε όλη τη χώρα, η παροχή

ικανοποιητικής ρευστότητας και η περαιτέρω ενσωμάτωση της ελληνικής χρηματιστηριακής αγοράς στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, κ.α.⁶⁵

2. **Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη:** Βασικός στόχος είναι η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για βιώσιμη ανάπτυξη με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και μείωση της ρύπανσης. Σημαντικά βήματα για την υλοποίηση αυτού του στόχου παρέχει ο νέος επενδυτικός νόμος, τα νέα μέτρα για την εξοικονόμηση ενέργειας (μείωση της κατανάλωσης της ενέργειας κατά 11%-12% μέχρι το 2008 σύμφωνα με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης), η προσπάθεια για τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων, η διεύθυνση των βιοκαυσίμων στην ελληνική αγορά, κ.α.⁶⁶

3. **Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή:** Τα τελευταία χρόνια η ελληνική πραγματικότητα βιώνει το παράδοξο των υψηλών αναπτυξιακών ρυθμών με την παράλληλη αύξηση της φτώχειας και της ενίσχυσης των κοινωνικών ανισοτήτων, κάτι που φανερώνει ότι οι καρποί της ανάπτυξης δεν διαχέονται ούτε σε ολόκληρη τη χώρα, ούτε σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Για την ενίσχυση της περιφερειακής συνοχής παρέχονται επενδυτικά κίνητρα και πάλι μέσω του νέου επενδυτικού νόμου, για την παραμεθόριο, σχεδιάζονται δράσεις για την ανάπτυξη της υπαίθρου, βελτιώνεται η σύνδεση της περιφέρειας με τα μεγάλα αστικά κέντρα διαμέσου της αναβάθμισης των μεταφορικών υποδομών, αναβαθμίζεται το δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών, κ.α. Αναφορικά δε

⁶⁵ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των μέτρων και πολιτικών για την ενίσχυση της αγοράς κεφαλαίου, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 26-28.

⁶⁶ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των μέτρων και πολιτικών για την ενίσχυση της απασχόλησης, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 20005 – 2008 σελ. 28-32.

με την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, προωθείται η θέσπιση Συμβουλίου για την Κοινωνική Προστασία, ενισχύονται οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες με οικονομική στήριξη, προωθούνται συστήματα για την ανίχνευση μαθητών με ειδικά μαθησιακά προβλήματα, κ.α.⁶⁷

4. **Επανάδρυση της Δημόσιας Διοίκησης:** Σκοπός της Κυβέρνησης αναφορικά με την ανασυγκρότηση της Δημόσιας Διοίκησης που αποτελεί και στρατηγική επιλογή της είναι, η βελτίωση της παραγωγικότητας και ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών, η καθιέρωση συστήματος αξιολόγησης των επιπτώσεων των νέων νόμων στην ανταγωνιστικότητα, η άρση διοικητικών εμποδίων, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η περαιτέρω εκπαίδευση και δια βίου μάθηση των δημοσίων υπαλλήλων, η μετατροπή των ΚΕΠ σε κέντρα ολοκληρωμένων συναλλαγών, κ.α.⁶⁸

3.3 Η συμβολή του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Γ΄ ΚΠΣ, 2000 – 2006) και του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ, 2007 – 2013) στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης (ΕΠΜ, 2005 – 2008)

Όλες οι ανωτέρω προτεραιότητες του ΕΠΜ 2005 – 2008, καθώς και οι επιμέρους συνιστώσες τους, προωθούνται σε σημαντικό βαθμό από το Γ΄ΚΠΣ (2000 – 2006) και από το ΕΣΠΑ (2007 – 2013). Η συμβολή τους θα αφορά ειδικότερα στην αύξηση της παραγωγικότητας, στη βελτίωση του

⁶⁷ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των μέτρων και πολιτικών για την ενίσχυση της περιφερειακής και κοινωνικής συνοχής, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 2005 – 2008 σελ. 32-36.

⁶⁸ Για αναλυτικότερη παρουσίαση των μέτρων και πολιτικών για την επανάδρυση της Δημόσιας Διοίκησης, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο επίσημο κείμενο του ΕΠΜ 2005 – 2008 σελ. 36-39.

επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην αύξηση της απασχόλησης. Το ΕΠΜ (2005 – 2008) καλύπτει τα τελευταία έτη εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ (2000 – 2006) και τα δύο πρώτα έτη της προγραμματικής περιόδου των Διαρθρωτικών Ταμείων. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία το Γ' ΚΠΣ αποτελεί το σημαντικότερο μέσο για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, αφού το ποσοστό των πόρων από τα Διαρθρωτικά ταμεία που κατευθύνεται σε δράσεις που συμβάλλουν άμεσα στην υλοποίηση της ΣΤΛ, εκτιμάται σε ποσοστό της τάξης του 39%.

Αναφορικά με την περίοδο 2007 – 2013 στρατηγικές πολιτικές ανάπτυξης της Ελλάδας, στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, κυριαρχεί η πεποίθηση ότι δεν υπάρχουν ούτε μεμονωμένοι παράγοντες που μπορούν να πυροδοτήσουν την ανάπτυξη στη χώρα μας, ούτε ένα μοναδικό εμπόδιο που την εμποδίζει, αλλά αντίθετα η ανάπτυξη θα προέλθει από ένα σύνολο δράσεων που θα συμβάλει στη δημιουργία ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα θα ενισχύει την ιδιωτική πρωτοβουλία και την ανάληψη πρωτοβουλιών γενικότερα σε μικροοικονομικό επίπεδο.

Με βάση τα παραπάνω, η στρατηγική του ΕΣΠΑ πρέπει να στοχεύει στην ενίσχυση της ανάπτυξης, της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και στην προώθηση της πραγματικής σύγκλισης με τις πιο αναπτυγμένες οικονομίες της Ε.Ε. Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν επτά στρατηγικοί άξονες ανάπτυξης για το ΕΣΠΑ, δηλαδή επτά τομείς όπου θα εστιαστεί η δράση για το χρονικό διάστημα 2007 – 2013, οι οποίοι αναφέρονται και στον τρόπο που συμβάλλουν στην υλοποίηση των τριών βασικών προτεραιοτήτων της αναθεωρημένης Ατζέντας

της Λισσαβώνας (Επενδύσεις και Εργασία, Γνώση και Καινοτομία, Απασχόληση):

1^{ος} Άξονας - Περιφερειακή Ανάπτυξη.

2^{ος} Άξονας - Επιχειρηματικότητα και Εξωστρέφεια.

3^{ος} Άξονας - Ενίσχυση Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος.

4^{ος} Άξονας - Ψηφιακή Σύγκλιση – Αναδιάρθρωση της Δημόσιας Διοίκησης.

5^{ος} Άξονας - Αειφόρος Ανάπτυξη.

6^{ος} Άξονας - Ανθρώπινο Δυναμικό.

7^{ος} Άξονας - Διακρατική, Διασυνοριακή, Διαπεριφερειακή Συνεργασία.

4. Συμπεράσματα 4^{ου} Κεφαλαίου

Η πρώτη περίοδος εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισσαβώνας από τη χώρα μας δεν απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Μάλιστα βρεθήκαμε στο δυσάρεστο σημείο να καταλαμβάνουμε μια από τις δυο τελευταίες θέσεις σε κάθε έναν από τους τομείς προτεραιότητας της «Ατζέντας», τουλάχιστον μεταξύ των 15 παλαιότερων κρατών-μελών της Ένωσης, κάτι που σίγουρα θα πρέπει να αποτελεί παράγοντα σημαντικού προβληματισμού για όλους τους αρμόδιους φορείς, υπό την ευθύνη των οποίων βρισκόταν η εφαρμογή της ΣΤΛ. Στη Λισσαβώνα συμφωνήθηκε η χάραξη μιας πορείας για τη διασφάλιση του μέλλοντος της Ευρώπης και εν τέλει ενός καλού επιπέδου ζωής των πολιτών της. Εφόσον σήμερα, πέντε χρόνια μετά τη δρομολόγηση της ΣΤΛ, κατά γενική ομολογία ούτε η διάγνωση για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, ούτε η θεραπεία αμφισβητούνται, είναι παράλογο για τη χώρα μας να μην καταβάλλει εντονότερες προσπάθειες υλοποίησης των στόχων.

Τα βήματα προόδου που σημειώθηκαν από το 2000, έτος έναρξης της ΣΤΛ, μέχρι το 2005 όταν και έγινε η επαναθεώρησή της ήταν ανεπαρκή, γεγονός που οφείλεται σε μια σειρά εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων που έχουμε ήδη αναλύσει σε προηγούμενο κεφάλαιο. Συγκεκριμένα για την Ελλάδα μπορούμε να αναφέρουμε ότι τόσο το πλήθος προτεραιοτήτων που έθεσε η ΣΤΛ, όσο και η υπερβολική φιλοδοξία πολλών από τους στόχους της, λειτούργησε ανασταλτικά στο να βρεί αυτή απρόσκοπτη εφαρμογή. Επιπλέον, για μια χώρα που έχει να επιδείξει αστάθεια στη διατήρηση συγκεκριμένων πολιτικών διαχρονικά (βλ. παιδεία), ήταν περίπου βέβαιο ότι η υλοποίηση μιας τέτοιας πολυσύνθετης προσπάθειας, η οποία συνεπάγεται δομικές αλλαγές, θα

ήταν εξαιρετικά δύσκολη. Παράλληλα με αυτό το γεγονός πρέπει να αποδοθούν ευθύνες και στις κυβερνήσεις που δεν κατέβαλλαν την απαιτούμενη προσπάθεια για την μερική έστω εφαρμογή των στόχων της «Ατζέντας», αντί του να βιώνουμε σήμερα το θλιβερό γεγονός της ολοκληρωτικής απόδοσης ευθυνών στην πολυπλοκότητα της ΣτΛ. Σε τελική ανάλυση η Ελλάδα συμμετείχε στο Συμβούλιο των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της Λισσαβώνας και είχε λόγο στη διαμόρφωση της «Ατζέντας».

Παρά τα μελανά αυτά σημεία κατά την πρώτη περίοδο εφαρμογής των μέτρων της «Ατζέντας», η δεύτερη περίοδος που συνέπεσε με την αναθεώρηση της ΣτΛ, βρήκε τη χώρα μας εμφανώς περισσότερο πρόθυμη να κινηθεί στον άξονα εφαρμογής της Στρατηγικής. Βασικός λόγος για αυτό δεν είναι άλλος από την απλούστευση της «Ατζέντας», και την παράλληλα μεγαλύτερη εστίασή της σε λιγότερους στόχους, οι οποίοι πλέον γίνονται πιο ευδιάκριτοι έτσι ώστε να διευκολύνεται κατά πολύ η υλοποίησή τους. Εξαιρετικά θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των στόχων της Στρατηγικής θεωρούμε επίσης την υποχρέωση των κρατών-μελών της Ένωσης, μεταξύ των οποίων και της χώρας μας, να συντάξουν και να καταθέσουν στην Επιτροπή το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισής τους, που δεν είναι τίποτα άλλο από μια λίστα με αυτά που κάθε χώρα δεσμεύεται να κάνει στο επόμενο χρονικό διάστημα ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της Λισσαβώνας. Το ΕΠΜ βάζει τη χώρα μας σε συγκεκριμένη τροχιά, εφόσον παρακολουθείται η εθνική πρόοδος σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανά τακτά χρονικά διαστήματα και ευχή όλων μας είναι να μη μείνει κενό γράμμα με συνέπεια να βρεθούμε και πάλι το 2010 στην ατιμωτική θέση να «απολαμβάνουμε» την ουρά στους σχετικούς πίνακες της Επιτροπής, που παρουσιάζουν την επιτελεσθείσα κατά περίπτωση πρόοδο.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας χαράχθηκε με ένα γνώμονα κατά νου. Να μπορέσει η Ευρώπη και οι λαοί της να εξασφαλίσουν ένα καλό μέλλον. Δεν πρέπει συνεπώς να είναι μια διαδικασία η οποία ακολουθείται εξαναγκαστικώς. Δεν είναι καν μια στείρα διαδικασία η οποία ακολουθείται, αλλά ευελπιστεί να γίνει μια νέα πραγματικότητα. Είναι κάτι για το οποίο η κάθε χώρα και ο κάθε πολίτης ξεχωριστά θα πρέπει να αναλαμβάνει δράση, να ηγείται της προσπάθειας βελτίωσης της ζωής στις κοινωνίες που συμμετέχει, εάν θέλει να απενίξει το μέλλον χωρίς φόβο. Για να γίνει κάτι τέτοιο βέβαια, απαιτείται γνώση, ενημέρωση και προβληματισμός όλων μας, ώστε να είμαστε σε θέση να καταλάβουμε το πρόβλημα, να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε τους προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισής του και να συμμετέχουμε ενεργά.

Η Ελλάδα, χώρα με μακρά ιστορία, πολιτισμό και παράδοση, χώρα διαποτισμένη από φιλελεύθερο πνεύμα και δημοκρατικές αρχές και αξίες, παράλληλα με την όποια δραστηριότητά της για την επίτευξη των στόχων της «Ατζέντας», πρέπει να βρίσκεται στην πρωτοπορία της ευρωπαϊκής προσπάθειας για εμπλουτισμό των στόχων με μέτρα που προωθούν την κοινωνική συνοχή και συντελούν στη δημιουργία περισσότερο ανθρώπινων κοινωνιών και όχι κοινωνιών όπου η οικονομική ανάπτυξη είναι η μοναδική επιδίωξη. Ο άνθρωπος για να ευτυχήσει χρειάζεται πολλά περισσότερα εκτός από μια θέση εργασίας. Παράλληλα λοιπόν με την οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση της απασχόλησης, παράγοντες των οποίων η σημασία δεν αμφισβητείται, απαιτείται και ανάπτυξη της καλλιέργειας του ανθρώπου, εξάπλωση της κουλτούρας, διάδοση της παιδείας και εν τέλει δημιουργία

κοινωνιών με περισσότερη ευαισθησία στον άνθρωπο. Πιστεύουμε ότι η Ελλάδα μπορεί να συμβάλει ενεργά σε αυτό.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΗΓΕΣ 4^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Έκθεση: «Στρατηγική της Λισσαβώνας – Στόχοι και πορεία επίτευξής τους», του Υπουργείου Ανάπτυξης, Αθήνα, Ιανουάριος 2005.
2. Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005 – 2008, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Αθήνα, 17 Μαρτίου 2005.

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας 2000 και η αντίστοιχη αναθεωρημένη Στρατηγική του 2005, ήρθαν για να θέσουν ένα νέο στρατηγικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την τρέχουσα δεκαετία. Το ζητούμενο ήταν να γίνει η ευρωπαϊκή οικονομία η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της υφηλίου, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και προστασία του περιβάλλοντος.

Ένας τέτοιος στόχος δεν θα μπορούσε παρά να χαίρει εκτίμησης και υποστήριξης από όλους τους εμπλεκόμενους, στη διαδικασία της Λισσαβώνας φορείς, εφόσον τελικό αποτέλεσμα, τουλάχιστον σύμφωνα με τις επίσημες θέσεις των ευρωπαϊκών οργάνων, θα είναι η ριζική βελτίωση κάθε σημαντικής πτυχής της ζωής και του τρόπου λειτουργίας των ευρωπαϊκών κοινωνιών, είτε αυτές είναι οικονομικής φύσης, είτε κοινωνικής, περιβαλλοντικής, είτε ένας συνδυασμός όλων αυτών που βέβαια είναι και το ζητούμενο.

Πράγματι η Στρατηγική της Λισσαβώνας είναι ένα δυναμικό και πολυδιάστατο σύνολο αλληλοσυσχετιζόμενων στόχων, των οποίων η επιτυχία εξαρτάται από την παράλληλη προώθηση τους. Δεν είναι στόχος μιας χρήσης ο οποίος θα αγνοηθεί μετά την ημερομηνία ορόσημο του 2010, αλλά θα πρέπει οι γενικοί σκοποί του να επιδιώκονται διαρκώς, δεδομένου του μονίμως μεταβαλλόμενου παγκοσμίου περιβάλλοντος και των απειλών που μπορεί να απορρέουν από αυτό. Η Λισσαβώνα είναι μια συνεχιζόμενη διαδικασία που αποσκοπεί στη

διασφάλιση του μέλλοντος της Ευρώπης και το μέλλον αυτό δεν είναι ένα σταθερό σημείο κάπου μακριά από εμάς, αλλά είναι κάτι που βιώνουμε και θα βιώνουμε ημέρα με την ημέρα. Είναι συνεπώς ευκαιρία και υποχρέωσή μας να αναλάβουμε συλλογική δράση προκειμένου να εξασφαλίσουμε ένα βιώσιμο μέλλον για όλους τους ευρωπαίους, για αυτούς που είναι και για αυτούς που θα έρθουν. Η Ατζέντα της Λισσαβώνας είναι μια τέτοια προσπάθεια, με τα θετικά και τα αρνητικά της, συνολικά όμως είναι μια αξιόλογη ενέργεια με απώτερο σκοπό την προστασία και βελτίωση της ζωής μας και ως εκ τούτου πρέπει να τύχει περισσότερης υποστήριξης από όλους, τους λιγότερο ή περισσότερο, αρμοδίους.

Τα πρώτα πέντε χρόνια πρακτικής εφαρμογής της ΣΤΛ απέδειξαν δυστυχώς ότι τα υποσχόμενα αποτελέσματα και η διεθνής πίεση ως απόρροια του εντεινόμενου παγκοσμίου ανταγωνισμού, δεν ήταν ικανά να οδηγήσουν στις απαιτούμενες ενέργειες τόσο από την πλευρά των κρατών-μελών, όσο και εκ μέρους όλων των υπολοίπων αρμόδιων φορέων, για την υλοποίηση των μέτρων και των πολιτικών που συμφωνήθηκαν στη Λισσαβώνα, ώστε να μπορούμε σήμερα να απολαμβάνουμε ορισμένα από τα οφέλη που θα μπορούσε να έχει επιφέρει η εφαρμογή τους.

Οι λόγοι για το φαινόμενο αυτό αναζητήθηκαν και εξηγήθηκαν επαρκώς τόσο από την Επιτροπή όσο και από την Ομάδα Υψηλού Επιπέδου που δημιουργήθηκε και για αυτό τον σκοπό. Ανακεφαλαιώνοντας θυμίζουμε ότι καταρχήν η υπερβολική φιλοδοξία των εμπνευστών της «Ατζέντας» του 2000 για την επιτυχία του μεγάλου αυτού ευρωπαϊκού στρατηγικού στόχου, οδήγησε στην υιοθέτηση μιας πληθώρας μέτρων, των οποίων ο αριθμητικός και μόνον

όγκος αποτέλεσε τροχοπέδη στην εφαρμογή τους. Επίσης η ταυτόχρονη υιοθέτηση τόσο ευρέων στόχων φανερώνει μια επιπλέον μη ρεαλιστική εμπιστοσύνη στις ικανότητες των κρατών-μελών για εφαρμογή όλου αυτού του πακέτου και τήρηση των σχετικών χρονοδιαγραμμάτων, γεγονός που βέβαια διαψεύστηκε στην πορεία με μάλλον άσχημο τρόπο, αφού το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγκάστηκε να αναθεωρήσει και να επανιεραρχήσει τις προτεραιότητες της Ένωσης προβαίνοντας σε συρρίκνωση των στόχων της ΣΤΛ με την αναθεώρησή της το 2005.

Παράλληλα με τους λόγους αυτούς που οφείλονται σε κακό ενδεχομένως σχεδιασμό από κοινοτικής πλευράς, σοβαρό μερίδιο ευθύνης για το φτωχό και μέτριο απολογισμό της επιτελεσθίσας προόδου, φέρουν και τα ίδια τα κράτη-μέλη των οποίων η πολιτική επιλογή ή αδυναμία σε ορισμένες περιπτώσεις ουσιαστικά περιόρισε ή και σταμάτησε τις απαραίτητες ενέργειες, η υλοποίηση των οποίων θα οδηγούσε στην επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων. Η αιτία για το γεγονός αυτό θα πρέπει ίσως να αναζητηθεί στο γεγονός ότι δεν έχει γίνει απολύτως σαφές ότι η επιτυχία της ΣΤΛ θα ωφελήσει όλα τα κράτη-μέλη κάτι το οποίο θα συμβεί εάν αυτή γίνει αντιληπτή ως αλληλοσυνδεδεμένη πορεία, πολύ δε περισσότερο εάν οι Ευρωπαίοι λειτουργήσουν ενωμένα. Ίσως το μεγάλο πρόβλημα να έγκειται στο ότι δεν έχει γίνει κοινή συνείδηση η αναγκαιότητα πραγματικής ένωσης των κρατών-μελών. Αυτά, φαίνεται προς το παρόν ότι λειτουργούν περισσότερο στα πλαίσια μιας διακυβερνητικής συνεργασίας, λιγότερο η περισσότερο ενισχυμένης κατά περίπτωση, όπου προέχει η επιδίωξη του εθνικού συμφέροντος. Δεν υπάρχει ακόμη ταύτιση συμφερόντων ώστε τα κράτη να λειτουργήσουν στα πλαίσια αμοιβαίως επωφελών δράσεων.

Ως εκ τούτου η θέση του Robert Schuman⁶⁹ περί δημιουργίας αλληλεγγύης και ταύτισης των εθνικών συμφερόντων ως βασικού παράγοντα επιτυχίας κάθε μεγάλης ευρωπαϊκής προσπάθειας, παραμένει πάντοτε επίκαιρη.

Τέλος σημαντικό ρόλο στη μειωμένη αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή των μέτρων της «Ατζέντας» διαδραμάτισαν και εξωτερικοί παράγοντες που σχετίζονται με την σχετικά ασταθή κατάσταση που δημιουργήθηκε με αφορμή την 11^η Σεπτεμβρίου, την άνοδο των τιμών του πετρελαίου, το κύμα φοβίας που εξαπλώθηκε στον πλανήτη, αλλά και με την εντυπωσιακή άνοδο των ασιατικών οικονομιών, γεγονός που επηρέασε καθοριστικά στην υιοθέτηση του νέου στρατηγικού στόχου της Ένωσης που ονομάζουμε Στρατηγική της Λισσαβώνας.

Για όλους αυτούς τους λόγους κρίθηκε απαραίτητη όπως είδαμε η αναθεώρηση της «Ατζέντας». Ουσιαστικό σημείο της αναθεώρησης ήταν: πρώτον η μείωση των προς επίτευξη στόχων, κίνηση ορθή εφόσον η εμπειρία είχε ήδη διδάξει ότι η προηγούμενη ευρεία στοχοθεσία δεν απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα και επομένως μια σαφέστερη στοχοθέτηση σωστά κρίθηκε απαραίτητη, και δεύτερον το γεγονός ότι αφέθηκε στα κράτη-μέλη περιθώριο για μεγαλύτερη ευελιξία στους τρόπους επίτευξης των στόχων, αν και τώρα τα κράτη-μέλη καλούνται εκ των προτέρων να δηλώσουν με ποιό τρόπο θα υλοποιήσουν τα μέτρα που εμπεριέχει η «Ατζέντα», βάσει των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρύθμισης που υποβάλλουν στην Επιτροπή. Η κατάθεση των προγραμμάτων αυτών συνεπάγεται τον έλεγχο των κρατών-μελών, σε ετήσια βάση, εκ μέρους των ευρωπαϊκών οργάνων, καθώς και την κοινοποίηση των

⁶⁹ Π. Κανελλόπουλος, «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ.2-3.

αποτελεσμάτων στα υπόλοιπα κράτη-μέλη, ώστε να είναι φανερή η σημειωθείσα κάθε φορά πρόοδος καθενός εξ' αυτών.

Δεδομένης της εμπειρίας των πρώτων πέντε ετών μερικής έστω εφαρμογής των μέτρων της ΣΤΛ, γίνεται αν μη τι άλλο φανερό ότι επειδή κάποιες μεταρρυθμίσεις έχουν ήδη δρομολογηθεί και ελπίζουμε ότι έχει συνειδητοποιηθεί περισσότερο η αναγκαιότητα «θωράκισης» της Ένωσης από τις εξωτερικές απειλές, αλλά και η βελτίωση του επιπέδου ζωής του ευρωπαϊού πολίτη, το επόμενο διάστημα εφαρμογής της «Ατζέντας» μέχρι το 2010 θα επιφέρει αποτελέσματα θετικότερα σε σχέση με ό,τι είδαμε μέχρι σήμερα.

Ένα σημαντικό θέμα που οφείλουμε να επισημάνουμε και έχει σχέση με την σαφέστερη στοχοθέτηση στην οποία μόλις αναφερθήκαμε, είναι το τι συνεπάγεται η ξεκάθαρη μείωση ή καλύτερα εστίαση σε δύο από τους αρχικούς στόχους της Λισσαβώνας, στην οποία προέβη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών το 2005. Πιο συγκεκριμένα το εν λόγω Συμβούλιο αποφάσισε τη εστίαση των προσπαθειών, χωρίς να αναφέρεται χρονοδιάγραμμα, στις εξής δύο προτεραιότητες: στην οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση της απασχόλησης, ενώ ό,τι έχει να κάνει με κοινωνική συνοχή και προστασία, καθώς και περιβάλλον φαίνεται να περνάει, προσωρινά ελπίζουμε σε δεύτερη μοίρα. Αν και πιστεύουμε ότι μια δυνατή, υγιής, ανταγωνιστική οικονομία που λειτουργεί με τους νόμους της αγοράς είναι ζωτικός παράγοντας λειτουργίας εντός ενός παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος, και παράλληλα ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης είναι βασικό στοιχείο κοινωνικής ευημερίας, εν τούτοις οφείλουμε να τονίσουμε ότι αμφότερα πρέπει να είναι εντεταγμένα σε ένα πλαίσιο όπου θα προστατεύεται και θα προάγεται η κοινωνική ευημερία,

συνοχή και προστασία. Η έμφαση στους τομείς της οικονομίας και της απασχόλησης όσο απαραίτητη και αν είναι, γεγονός που δεν αμφισβητείται, πρέπει να ισχύσει για ένα χρονικό διάστημα τέτοιο που να δώσει την απαραίτητη ώθηση για το νέο ξεκίνημα για το οποίο γίνεται όλη αυτή η προσπάθεια. Επ' ουδενί όμως ζητήματα που αφορούν τουλάχιστον εξίσου τις μεγάλες μάζες των ευρωπαϊών πολιτών δεν θα πρέπει να παγιωθούν στις συνειδήσεις των κέντρων αποφάσεων ως προτεραιότητες β' διαλογής, αλλά θα πρέπει σε εύλογο χρονικό διάστημα να προωθηθούν με τη μέριμνα και την προσοχή που τους ταιριάζει. Ας μην ξεχνάμε ότι είναι στοιχείο του ευρωπαϊκού πολιτισμού και στοιχείο αξιοπρεπούς ζωής η οικοδόμηση ενός κράτους πρόνοιας, όπου η οικονομική προκοπή συνυπάρχει με την κοινωνική ευημερία και το κράτος δίκαιου και δεν θυσιάζονται οι ανθρώπινες αξίες στο βωμό του άκρατου κέρδους.

Ορμώμενοι από την παραπάνω θέση περί αρμονικής συνύπαρξης των οικονομικών επιδιώξεων και των κοινωνικών αξιώσεων θα θέλαμε να εκφράσουμε και ορισμένες επιπλέον ανησυχίες πάνω στο ευρύ ζήτημα του κατά πόσο προωθείται ή θα έπρεπε να προωθείται η έννοια της κοινωνικής προστασίας διαμέσου της δέσμης μέτρων της Λισσαβώνας και αυτό διότι όπως αναφέρθηκε παραπάνω με τη νέα αναθεωρημένη ΣτΛ έχει δοθεί περισσότερο βάρος στην οικονομική ανάπτυξη και συνεπώς ελλοχεύει ο κίνδυνος απαξίωσης της κοινωνικής παραμέτρου.

Έχοντας πρωτίστως κατά νου ότι το όλο εγχείρημα που καλείται Στρατηγική της Λισσαβώνας, διαμέσου του διακηρυγμένου στρατηγικού στόχου της ενδυνάμωσης της ευρωπαϊκής οικονομίας, υπηρετεί και συμβάλει όπως και

κάθε ανάλογη ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στην εκπλήρωση της αποστολής της Κοινότητας, συμπεραίνουμε ότι η επιδίωξη της βελτίωσης των οικονομικών αποτελεσμάτων και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας πρέπει να τελούν σε άμεση συνάρτηση και αρμονία με ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 ΣΕΚ⁷⁰. Ενώ βεβαίως δεν έχει περάσει απαρατήρητο το γεγονός ότι ειδικά στα συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας το 2000, αλλά και λιγότερο σε αυτά των Βρυξελλών του 2005, γίνεται μνεία στον «εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου με επένδυση στον άνθρωπο και οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας», εν τούτοις λόγω της ιδιαίτερης έμφασης που δίδεται στην οικονομική ανάπτυξη, σχηματίζεται η αίσθηση ότι αφενός η μνεία αυτή δεν έχει τύχει, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, της αρμόζουσας, στην πράξη, προσοχής και αφετέρου ότι οι προτάσεις της Στρατηγικής της Λισσαβώνας γίνονται κυρίως με γνώμονα το συμφέρον των επιχειρήσεων και λιγότερο αυτό των ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Είναι χαρακτηριστικό του ευρωπαϊκού μας πολιτισμού, η επιδίωξη της σύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας με το κράτος δικαίου⁷¹. Σε αυτό τον άξονα οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού αποβλέπουν αφενός στη δημιουργία κοινωνιών με καλύτερες δομές, όπου θα επιτυγχάνονται καλύτερα αποτελέσματα και οι πάσης φύσεως μηχανισμοί θα λειτουργούν με μεγαλύτερη συνέπεια και ρυθμό. Η μεγέθυνση του οικονομικού αποτελέσματος και η πλήρης απασχόληση συνηγορούν σε αυτό. Αφετέρου όμως, οι ευρωπαϊκές

⁷⁰ Ειδικότερα η Κοινότητα έχει ως αποστολή: 1. να προάγει στο σύνολο της Κοινότητας την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων... 2. ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας κτλ. [Πηγή: Π. Κανελλόπουλος, «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»/ Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ.60]

⁷¹ Πηγή: www.ecclesia.gr, Επιστολή: “Ο Αρχιεπίσκοπος υπερασπίζεται την κοινωνική συνοχή της Ευρώπης», σελ. 2.

προσπάθειες για βελτίωση πρέπει να στοχεύουν ακόμη μακρύτερα. Πρέπει να στοχεύουν στη δημιουργία κοινωνιών όπου θα υπάρχει ποιότητα, πνευματικότητα, συνοχή, αλληλεγγύη και ενότητα, όπου ο πολίτης παράλληλα με την τεχνική του κατάρτιση θα διέπεται από ηθικές αξίες και υψηλά ιδανικά και όπου εν τέλει οι έχοντες θα αναλαμβάνουν ουσιαστικό ρόλο στην κοινωνική προσφορά, ώστε να μπορούμε να υπερηφανευόμαστε για τη δημιουργία κοινωνιών κατανόησης, βοήθειας και αλληλεγγύης στους μη προνομιούχους.

Η οικονομική ανάπτυξη είναι βεβαίως ένας θεμελιώδης παράγοντας για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, εφόσον δημιουργεί περισσότερες θέσεις απασχόλησης, που με τη σειρά τους ανακουφίζουν τον άνθρωπο από το βάρος και την αγωνία της επιβίωσης, δεδομένου ότι χάρη στην εργασία αποκομίζονται τα προς το ζην. Η προκύπτουσα ευημερία που προέρχεται όμως από μια τέτοια ανάπτυξη δεν μπορεί να μείνει αδιαχείριστη. Θεωρούμε ότι χρειάζονται επιπλέον μέτρα για το πώς θα αντιληφθεί, θα αξιολογηθεί και θα αξιοποιηθεί η ευημερία που προκύπτει από μια οικονομικώς ανεπτυγμένη και πλήρως, ει δυνατόν, απασχολούμενη κοινωνία. Μια κοινωνία καταρτισμένη στη χρήση της νέας τεχνολογίας, εκπαιδευμένη από την άποψη των ειδικών απαιτούμενων γνώσεων.

Συζητάμε λοιπόν για τους τρόπους εκείνους, διαμέσου των οποίων ο ευρωπαίος πολίτης θα εξοπλιστεί με τα κατάλληλα προσόντα που θα του επιτρέψουν να απολαύσει δημιουργικά τα παραπάνω οφέλη. Θα πρέπει συνεπώς να αναζητηθούν οι μέθοδοι εκείνες βάσει των οποίων θα εμφυσηθούν στον άνθρωπο οι αξίες, τα ιδανικά, οι ιδέες και η καλλιέργεια που διέπει τον κοινό ευρωπαϊκό πολιτισμό. Ο απώτερος στόχος αυτής της ευρωπαϊκής

προσπάθειας που είναι η διασφάλιση του μέλλοντος των λαών της Ευρώπης, πρέπει να συνδυαστεί λοιπόν, όχι με τη δημιουργία «ρομποτικών» κοινωνιών που θα αναπτύσσονται μονάχα για να παράγουν, αλλά κοινωνιών τέτοιων που να δικαιολογούν και να υπερηφανεύονται για τον χαρακτηρισμό «ανθρώπινος».

Δυστυχώς στη Στρατηγική της Λισσαβώνας δεν γίνεται μνεία στην προσπάθεια οικοδόμησης ευτυχισμένων κοινωνιών και δημιουργίας ευτυχισμένων ανθρώπων. Τα σχεδιαζόμενα εκπαιδευτικά συστήματα προωθούν την ανάγκη δημιουργίας καταρτισμένου εργατικού δυναμικού, χωρίς να γίνεται ουδείς λόγος για τις λοιπές ποιότητες όπως η ελεύθερη σκέψη, η ανεξαρτησία, η υπερηφάνεια, τα ιδανικά και η ηθική, των οποίων η ταυτόχρονη παρουσία συμπληρώνει και ολοκληρώνει την ανθρώπινη συγκρότηση. Δεν γίνεται επίσης ουσιαστικός λόγος για τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων απέναντι στο κοινωνικό σύνολο, συνεπεία του οποίου είναι να χρησιμοποιείται η περιβόητη κοινωνική υπευθυνότητα τους, ως στρατηγική μάρκετινγκ και εταιρικής προβολής. Τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων, με τρανταχτότερο παράδειγμα την καταστρατήγηση του ωραρίου στον ιδιωτικό τομέα, επίσης δεν προστατεύονται από μέτρα της ΣτΛ. Επιπλέον, ενώ είναι ευρέως αναγνωρισμένο το δημογραφικό πρόβλημα της Ευρώπης, δεν συμπεριλαμβάνονται μέτρα στην «Ατζέντα» για την ενθάρρυνση της αύξησης των γεννήσεων. Τέλος δημιουργείται και πάλι η εντύπωση ότι τα μέτρα για την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος συμπεριλαμβάνονται στη ΣτΛ περισσότερο για τη δημιουργία θετικών εντυπώσεων, παρά για ουσιαστικούς λόγους αν και στο σημείο αυτό οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στην πρωτοπορία του αγώνα για την προστασία του

περιβάλλοντος, απλώς οι ευρωπαίοι πολίτες θα ήθελαν εντονότερη συμμετοχή σε αυτόν τον αγώνα.

Πρέπει να αποφύγουμε όσο είναι καιρός την όποια υποψία παγίωσης μονοδιάστατων δράσεων που ενισχύουν το άκρατο κέρδος και να εμπλουτίσουμε τις ενέργειές μας με μέτρα που να διασφαλίζουν καταρχήν ένα ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής προστασίας, απαραίτητο εάν θέλουμε να συζητάμε για μια πραγματική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου μας, η οποία προχωρά πολύ μακρύτερα από την εξασφάλιση τροφής, στέγασης και μιας αξιοπρεπούς εργασίας, και κατ' επέκταση εφοδιάζουν τον πολίτη με τις ποιότητες εκείνες που θα του επιτρέψουν να ζήσει μια ζωή με ουσία και νόημα. Για τους λόγους αυτούς θεωρούμε ότι η Στρατηγική της Λισσαβώνας έπρεπε να εστιάσει εντονότερα σε τρόπους δράσης που θα συνέβαλλαν περισσότερο στην αναδιαμόρφωση των ευρωπαϊκών κοινωνιών με ζητούμενο ένα περισσότερο ανθρώπινο πρόσωπο.

Αναφορικά με την Ελλάδα αξίζει να επισημάνουμε ότι παρά τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της, δυστυχώς η χώρα μας μετά από έξι χρόνια εφαρμογής της ΣτΛ βρίσκεται σταθερά σε μια από τις τελευταίες θέσεις σε όλες τις κατηγορίες ενδιαφέροντος. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι σύμφωνα με την τελευταία κατάταξη του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ ως προς την πραγματοποίηση των απαιτούμενων διαρθρωτικών αλλαγών για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας, η Ελλάδα ξεπέρασε μόνο την Σλοβακία και την Πολωνία. Συγκεκριμένα η χώρα μας βαθμολογήθηκε μόλις με 4 (σε κλίμακα του 10), επίδοσή που την κατέταξε στην τελευταία θέση μεταξύ των κρατών-μελών

της ΕΕ των «15» και στην 22η θέση της ΕΕ των «25» όσον αφορά την πορεία υλοποίησης των απαραίτητων οικονομικών μεταρρυθμίσεων.

Κατά γενική ομολογία για να πλησιάσει η Ελλάδα τους στόχους της Λισσαβώνας, πρέπει να πετύχει να αυξήσει την παραγωγικότητα, τις επενδύσεις, την απασχόληση και να στηρίξει τους μικρομεσαίους, που είναι τα μεγαλύτερα θύματα της έντασης του διεθνούς ανταγωνισμού.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι λόγω της σοβαρότητας και της σημαντικότητας, για την πορεία της ζωής των ευρωπαϊκών κοινωνιών, των θεμάτων που περιλαμβάνει η Ατζέντα της Λισσαβώνας, είναι βασικό ζήτημα η ενημέρωση όλων των ευρωπαϊκών πολιτών ώστε να γίνει κατανοητός ο επείγων χαρακτήρας του εγχειρήματος και να υπάρχει η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη συναίνεση και γόνιμος προβληματισμός. Η ενημέρωση των πολιτών σε ζητήματα τέτοιου μεγέθους είναι απαραίτητη αρχή, εάν πραγματικά θέλουμε να συζητάμε για κοινωνίες σκεπτόμενων πολιτών και όχι για κοινωνίες χειραγωγούμενων καταναλωτικών μαζών. Ειδικά στη χώρα μας λίγη συζήτηση και ενημέρωση έχει γίνει για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας και είναι πραγματικά λυπηρό να συμβαίνουν τέτοιας εμβέλειας εξελίξεις γύρω μας και να μη συμμετέχουμε ενεργά. Είναι κρίμα για την Ελλάδα, μια χώρα που έχει μάθει να αγωνίζεται, μια χώρα με τεράστιας σημασίας ιστορία και παγκόσμια προσφορά, να μην προσφέρει ότι μπορεί σε αυτές τις κρίσιμες στιγμές της ευρωπαϊκής ιστορίας. Εξάλλου η ενημέρωση των πολιτών θα δώσει έναυσμα για διάλογο, προβληματισμό, νέες ιδέες κτλ. και ίσως αποτελέσει με τη σειρά της πηγή εμπλουτισμού και αναμόρφωσης των μέτρων της «Ατζέντας» προς όφελος των θεμάτων που έχουν μείνει πίσω στην προώθησή τους. Η κοινωνική

συναίνεση είναι εκ των ων ουκ άνευ για την επιτυχή εφαρμογή της ΣΤΛ και σε τελική ανάλυση είναι υποχρέωσή μας να λάβουμε υπεύθυνη θέση για την πορεία και εξέλιξη της ίδιας μας της ζωής.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας είναι μια συλλογική ευρωπαϊκή προσπάθεια που αποβλέπει στη διασφάλιση ενός ποιοτικού μέλλοντος για όλους τους ευρωπαίους. Οι αλλαγές που έχουν προγραμματιστεί, έχουν άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των ατόμων και πρέπει συνεπώς αυτή να εξηγηθεί και να γίνει κατανοητή από κάθε ευρωπαίο ώστε όλοι να συνδράμουμε στην υλοποίησή της. Η πορεία αυτή δεν ήταν, ούτε θα είναι εύκολη. Οι κίνδυνοι αποτυχίας, ή μερικής εφαρμογής του εγχειρήματος είναι ορατοί και προέρχονται, όπως έδειξε η εμπειρία τόσο από το εσωτερικό της Ένωσης, όσο και από το παγκόσμιο περιβάλλον. Ειδικά ο εντεινόμενος ανταγωνισμός από τις ασιατικές χώρες που πολλές φορές είναι αθέμιτος, ασκεί πιέσεις στην ΕΕ η οποία πρέπει επείγοντως να αντιδράσει για να προστατέψει τόσο τους δικούς της πολίτες, όσο και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια γενικότερα. Για παράδειγμα, οι υπερβολικά χαμηλοί μισθοί στις χώρες που προαναφέραμε, οδηγούν τις ευρωπαϊκές και όχι μόνο, επιχειρήσεις στην εγκατάστασή τους στα εδάφη τους, με συνέπειες που όλοι αναλογιζόμαστε. Αυτό το φαινόμενο δεν πρέπει να συνεχιστεί. Η ΕΕ πρέπει να πιέσει και να ζητήσει ένα minimum μισθών και παροχών σε παγκόσμιο επίπεδο, τέτοιο που να καλύπτει καταρχήν την ανάγκη για μια αξιοπρεπή ζωή. Επίσης να «πολεμήσει» στα διεθνή fora το άθλιο φαινόμενο της παιδικής εργασίας που παρατηρείται έντονα στον ασιατικό και αφρικανικό κόσμο. Με αυτούς τους τρόπους θα επιτύχει και μέρος της αποστολής της που είναι «να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στη διεθνή σκηνή», προασπίζοντας δικαιώματα ανθρώπων που χρήζουν βοήθειας και

προστασίας και επιπλέον θα προασπίσει τα συμφέροντα των δικών της πολιτών, αφού μια θέσπιση ορίου κατώτατου μισθού παγκοσμίως θα αποτρέψει πολλές επιχειρήσεις να φύγουν από τα ευρωπαϊκά εδάφη.

Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, η αύξηση της απασχόλησης, ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και το περιβάλλον είναι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν. Πρέπει να υλοποιηθούν συνολικά, καθώς και στην επικράτεια κάθε κράτους-μέλους της Ένωσης. Η υλοποίησή τους όμως πρέπει να γίνει εντός ενός ανθρωποκεντρικού πλαισίου που θα διέπεται από τις αρχές του ευρωπαϊκού πολιτισμού, ήτοι δημοκρατία, κράτος δικαίου, ελευθερία, και σεβασμός στον άνθρωπο. Ως ευρωπαίοι αποφασίσαμε να αναλάβουμε μια πρωτοβουλία για τη βελτίωση της ζωής μας και την εξασφάλιση ενός καλού μέλλοντος. Η Στρατηγική της Λισσαβώνας μπορεί να μας το προσφέρει αυτό. Είναι στο χέρι όλων μας να το υλοποιήσουμε, αρκεί να απαλλαγούμε από σκέψεις ατομιστικές και να σκεφθούμε συλλογικά, όπως ακριβώς οι «Πατέρες» της Ένωσης θα ήθελαν.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση: «Δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας - κατευθυντήριες γραμμές των δράσεων της Ένωσης στον τομέα της έρευνας (2002-2006)».
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση: «Προώθηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας - Μεταρρυθμίσεις για τη Διευρυμένη Ένωση», COM (2004) 29τελικό/2, 20 Φεβρουαρίου 2004, Βρυξέλλες.
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έκθεση: «Συνεργασία για την Οικονομική Μεγέθυνση και την Απασχόληση – Νέο Ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισσαβώνας», 2 Φεβρουαρίου 2005.
4. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών: Συμπεράσματα της Προεδρίας, 22&23 Μαρτίου 2005.
5. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας: Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ιούνιος 1999.
6. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας: Συμπεράσματα της Προεδρίας, 23&24 Μαρτίου 2000.

7. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (ΟΚΕ) Γνώμη: «Η συμβολή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο (ΕΚΜ)».
8. Ομάδα Υψηλού Επιπέδου, υπό τον Wim Kok. Έκθεση: «Η Αντιμετώπιση των Προκλήσεων – Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση», Νοέμβριος 2004.
9. Π. Κανελλόπουλος, Άρθρο: «Η Στρατηγική της Λισσαβώνας και ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου».
10. Π. Κανελλόπουλος, «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Αθήνα – Κομοτηνή 2003.
11. Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development – WCED), Έκθεση Brundtland 1987.
12. Στρατηγικοί στόχοι 2005 – 2009. Ευρώπη 2010: μια εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση – Εμπειρία, αλληλεγγύη και ασφάλεια» COM(2005)/12.
13. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΚ), Μάαστριχτ, 7/02/1992.

14. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ειδική Γραμματεία για την Ανταγωνιστικότητα, «Η Στρατηγική της Λισσαβώνας, στόχοι και πορεία επίτευξής τους», Αθήνα Ιανουάριος 2005.
15. Υπουργείο Ανάπτυξης, Έκθεση: «Στρατηγική της Λισσαβώνας – Στόχοι και πορεία επίτευξής τους», Αθήνα, Ιανουάριος 2005.
16. Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005 – 2008, Αθήνα, 17 Μαρτίου 2005.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

1. eEurope 2002 Action Plan.
2. i2010 - A European Information Society for growth and employment. IP/05/643, 1/Ιουνίου/2005, Βρυξέλλες.
3. SEC (2002) 1417, «Η εσωτερική αγορά – Δέκα έτη χωρίς σύνορα».

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:

1. www.ecclesia.gr, Επιστολή: “Ο Αρχιεπίσκοπος υπερασπίζεται την κοινωνική συνοχή της Ευρώπης».

2. www.europa.eu.int.
3. www.europarl.eu.int/highlights/el/1001.html.
4. www.wikipedia.com.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι της Λισσαβώνας και η συμπλήρωσή τους από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Φέιρα, της Νίκαιας, της Στοκχόλμης, του Γκέτεμποργκ και του Λάακεν:

Ø Ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία βασιζόμενη στη γνώση

Κοινωνία της πληροφορίας:

- Έγκριση νομοθεσίας, από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για e-commerce μέχρι τέλος 2000.
- Ολοκληρωμένες & φιλελευθεροποιημένες αγορές τηλεπικοινωνιών μέχρι τέλη 2001.
- Ουσιαστική μείωση δαπανών χρήσης Διαδικτύου (χωριστή χρέωση για τοπικό βρόχο) - Επαναλαμβάνεται στη Φέιρα.
- Πρόσβαση σχολείων στο Διαδίκτυο μέχρι τα τέλη 2001 και εξοικείωση διδακτικού προσωπικού μέχρι 2002.
- Ηλεκτρονική πρόσβαση σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες μέχρι 2003.
- (Φέιρα) Υιοθέτηση προγράμματος δράσης "eEurope" και υλοποίησή του έως το 2002.
- (Στοκχόλμη) Έγκριση μέτρων για τις τηλεπικοινωνίες εντός του 2001.
- (Στοκχόλμη) Δημιουργία πολιτικού πλαισίου για την υποστήριξη συστημάτων κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενιάς .

- (Στοκχόλμη) Νομοθεσία για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και εφαρμογή ΦΠΑ στο ηλεκτρονικό εμπόριο και ηλεκτρονική τιμολόγηση μέχρι τέλους 2001.
- (Στοκχόλμη) Συνολική στρατηγική για την ασφάλεια των τηλεπικοινωνιών θα υποβληθεί στο Γκέτεμποργκ .
- (Γκέτεμποργκ) Σημειώνεται η πρόοδος στο θέμα των τηλεπικοινωνιών και τονίζεται ότι η σχετική δέσμη μέτρων πρέπει να υιοθετηθεί πριν το τέλος του 2001.

Ευρωπαϊκός χώρος έρευνας και καινοτομίας:

- Ανάπτυξη μηχανισμών για εθελοντική δικτύωση προγραμμάτων έρευνας.
- Βελτίωση οικονομικού περιβάλλοντος για νεοσύστατες επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας .
- Δείκτες αξιολόγησης και ευρωπαϊκός πίνακας επιδόσεων στην καινοτομία μέχρι τον Ιούνιο 2001.
- Διευρωπαϊκό δίκτυο που θα συνδέει ερευνητικά ιδρύματα, πανεπιστήμια κλπ.
- Άρση εμποδίων κινητικότητας ερευνητών και προσέλκυσή τους στην Ευρώπη.
- Κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μέχρι τέλος 2001.
- (Φέιρα) Εγκαθίδρυση "Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας". Διασύνδεση και με ερευνητικά κέντρα ΗΠΑ.
- (Λάακεν) Όσον αφορά το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που θα έπρεπε να υφίσταται στο τέλος του 2001, ανάθεση στο Συμβούλιο "Εσωτερική

Αγορά" (που συνεδρίασε στις 20.12.2001) της προσπάθειας επίτευξης συμφωνίας για ένα μέσο ευέλικτο και κατά το δυνατόν λιγότερο δαπανηρό.

- (Λάακεν) Εκφράζεται ικανοποίηση για τη θέσπιση εκ μέρους του Συμβουλίου κοινής θέσης για το 6ο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης που αποβλέπει στην ενίσχυση του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας.
- (Λάακεν) Επιβεβαίωση της στρατηγικής σημασίας του προγράμματος GALILEO. Έκφραση ικανοποίησης για την απόφαση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος να το χρηματοδοτήσει με ποσό έως 550 εκατ. ευρώ. Καλείται το Συμβούλιο να λάβει απόφαση για τη χρηματοδότηση της αναπτυξιακής φάσης του προγράμματος μέχρι το Μάρτιο 2002 και να θεσπίσει κανονισμό μέχρι τον Ιούνιο 2002.

Περιβάλλον ίδρυσης και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων, κυρίως μικρομεσαίων (ΜΜΕ):

- Σύγκριση, μέχρι Ιούνιο 2000, χρονικού διαστήματος που απαιτείται για την ίδρυση επιχείρησης στα Κ-Μ.
- Πολυετές Πρόγραμμα υπέρ των Επιχειρήσεων και του επιχειρηματικού πνεύματος 2001-2005.
- Ευρωπαϊκός Χάρτης ΜΜΕ μέχρι Ιούνιο 2001.
- Επισκόπηση μέσων ενίσχυσης ΜΜΕ από ΕΤΕ και Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.
- (Φέιρα) Πλήρης εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη ΜΜΕ στα πλαίσια του υπό εκπόνηση σφαιρικού πλαισίου πολιτικής για τις επιχειρήσεις.

Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς:

- Στρατηγική εξάλειψης φραγμών στην παροχή υπηρεσιών.
- Φιλελευθεροποίηση σε τομείς όπως αέριο, ηλεκτρισμός, ταχυδρομικές υπηρεσίες και μεταφορές καθώς και τη διαχείριση και χρήση του εναέριου χώρου. Αξιολόγηση προόδου μέχρι την άνοιξη 2002.
- Κρατικές προμήθειες προσιτές προς τις ΜΜΕ και ενημέρωση κανόνων περί κρατικών προμηθειών, σε ισχύ από 2002.
- Διενέργεια κρατικών προμηθειών on line από το 2003.
- Προαγωγή ανταγωνισμού και προώθηση οριζοντίων θεμάτων (απασχόληση, κατάρτιση, έρευνα, περιβάλλον) και όχι συγκεκριμένων επιχειρήσεων, ή κλάδων της οικονομίας.
- (Φείρα) Υποβολή έκθεσης ως Μάρτιο 2001 για την εξέλιξη αγορών ενέργειας σύμφωνα με τη ΣΤΛ.
- (Φείρα) Συνέχιση εργασιών για τη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού ουρανού. (Γκέτεμποργκ) Διεξάγονται επαφές μεταξύ των Κ-Μ για το ζήτημα της εδαφικής του εφαρμογής. Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει λεπτομερείς προτάσεις για υλοποίηση ως το 2004.
- (Στοκχόλμη) Παρακινούνται τα Κ-Μ να αποδώσουν υψηλή προτεραιότητα στη μεταφορά των οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο. Ενδιάμεσος στόχος: 98,5% μέχρι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βαρκελώνης.
- (Στοκχόλμη) Υποβολή το 2002 πρότασης Επιτροπής για την άρση εμποδίων στην εσωτερική αγορά υπηρεσιών.
- (Στοκχόλμη) Υποβολή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης έκθεσης της Επιτροπής για τα αποτελέσματα της απελευθέρωσης αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας.

- (Στοκχόλμη) Υποβολή μέχρι Ιούνιο 2001 πρότασης αναθεώρησης του χρόνου χρήσης των αερολιμένων.
- (Στοκχόλμη) Υποβολή μέχρι το Δεκέμβριο 2001 δέσμης μέτρων για το άνοιγμα εθνικών αγορών σιδηροδρομικών μεταφορών.
- (Στοκχόλμη) Έκδοση οδηγίας μέχρι τέλος 2001 για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες.
- (Στοκχόλμη) Στρατηγική της Επιτροπής, μέχρι τέλους 2001, για την απλούστευση και ποιότητα των ρυθμίσεων.
- (Στοκχόλμη) Θέσπιση κανόνων για τις κρατικές προμήθειες μέχρι το τέλος του 2001.
- (Στοκχόλμη) Μείωση των κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με το ΑΕΠ, μέχρι το 2003.
- (Λάακεν) Σημειώνεται η επίτευξη συμφωνιών σχετικά με την ευρωπαϊκή εταιρεία, την απελευθέρωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη δέσμη οδηγιών για τις τηλεπικοινωνίες.

Αποτελεσματικές, ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές:

- Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης Προγράμματος Δράσης Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών ως το 2005.
- Υλοποίηση του Προγράμματος Δράσης Επιχειρηματικών Κεφαλαίων μέχρι 2003.
- Κλείσιμο του θέματος εκκρεμούς δέσμης φορολογικών μέτρων (σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι).
- (Στοκχόλμη) Αποτελεσματικότερη ρύθμιση αγοράς αξιών.

- (Στοκχόλμη) Πλήρης εφαρμογή, μέχρι το 2005, του Προγράμματος Δράσης Χρηματοπιστωτικών Αξιών.
- (Στοκχόλμη) Υποστήριξη στόχου εύρυθμης αγοράς κεφαλαίων μέχρι το 2003 μέσω της εφαρμογής του Προγράμματος Δράσης Επισφαλών Κεφαλαίων.

Συντονισμός μακροοικονομικών πολιτικών:

- Ελάφρυνση φορολογικής πίεσης επί της εργασίας, κυρίως της ανειδίκευτης.
- Μεγαλύτερο βάρος στις δαπάνες για σώρευση υλικού και ανθρωπίνου κεφαλαίου και υποστήριξη έρευνας και καινοτομίας.
- Εξασφάλιση βιωσιμότητας δημόσιων οικονομικών.
- (Νίκαια) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επιλέξει (πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης) από κατάλογο διαρθρωτικών δεικτών που κατήρτισε η Επιτροπή και το Συμβούλιο.
- (Γκέτεμποργκ) Σημειώνεται πρόοδος όσον αφορά στη δέσμη φορολογικών μέτρων. Το Συμβούλιο θα πρέπει να ενημερώνει τακτικά σχετικά με την πρόοδο των εργασιών.

Ø Εκσυγχρονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου με επένδυση στον άνθρωπο και οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας

Εκπαίδευση και Κατάρτιση:

- Αύξηση ετήσιας κατά κεφαλήν επένδυσης σε ανθρώπινο δυναμικό.

- Υποδιπλασιασμός, μέχρι 2010, αριθμού νέων 18-24 ετών που δεν μετέχουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Νέες βασικές δεξιότητες (ξένες γλώσσες, τεχνολογική αντίληψη, επιχειρηματικό πνεύμα).
- Προώθηση κινητικότητας σπουδαστών (χρήση προγραμμάτων Σωκράτης, Leonardo, Νεολαία).
- Κοινή ευρωπαϊκή μορφή βιογραφικών σημειωμάτων που θα χρησιμοποιείται εθελοντικά.
- (Νίκαια) Έγκριση ψηφίσματος σχετικά με σχέδιο δράσης για την κινητικότητα. Καλούνται τα Κ-Μ να θέσουν σε εφαρμογή τα 42 μέτρα για την αύξηση και τον εκδημοκρατισμό κινητικότητας στην Ευρώπη. Αξιολόγηση προόδου ανά διετία.
- (Στοκχόλμη) Έγκριση σύστασης περί της κινητικότητας των σπουδαστών μέχρι Ιούνιο 2001 και εθνικά προγράμματα δράσης για την κινητικότητα.
- (Στοκχόλμη) Μελέτη σκοπιμότητας, κατάρτισης ιστοσελίδας που θα παρέχει πανευρωπαϊκή βάση δεδομένων για θέσεις εργασίας.
- (Στοκχόλμη) Υποβολή από την Επιτροπή Σχεδίου Δράσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης για το άνοιγμα ευρωπαϊκών αγορών εργασίας και ελαστικό καθεστώς αναγνώρισης προσόντων. Συγκρότηση από την Επιτροπή ομάδας δράσης υψηλού επιπέδου για την κινητικότητα.
- (Στοκχόλμη) Υποβολή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βαρκελώνης έκθεσης με πρόγραμμα εργασιών για την παρακολούθηση των στόχων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Περισσότερες & Καλύτερες Θέσεις Εργασίας στην Ευρώπη - Ανάπτυξη ενεργητικής πολιτικής για την Απασχόληση:

- Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων για βελτίωση απασχόλησης και δεξιοτήτων.
- Προώθηση της ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους για 1) ευέλικτη διαχείριση χρόνου εργασίας, 2) εκ περιτροπής απασχόληση και 3) ευρωπαϊκό έπαθλο για προοδευτικές επιχειρήσεις.
- Αύξηση απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών.
- Ίσες ευκαιρίες στα δύο φύλα.
- (Στοκχόλμη) Ενδιάμεσοι στόχοι απασχόλησης: μέχρι Ιανουάριο 2005 67% συνολικά και το 57% για τις γυναίκες. Εθνικά σχέδια δράσης των Κ-Μ.
- (Στοκχόλμη) Ως το 2010 απασχόληση του 50% των πιο ηλικιωμένων (55-64 ετών).
- (Στοκχόλμη) Κατάρτιση από Συμβούλιο και Επιτροπή κοινής έκθεσης περί των τρόπων παράτασης του εργατικού βίου και υποβολή της στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης.
- (Στοκχόλμη) Ως το 2002 κατάρτιση από Συμβούλιο και Επιτροπή δεικτών σχετικά με την παροχή μέριμνας για τα παιδιά και άλλα εξαρτώμενα άτομα.
- (Στοκχόλμη) Η βελτίωση της ποιότητας εργασίας θα πρέπει να αποτελεί γενικό στόχο στις κατευθυντήριες γραμμές του 2002.
- (Στοκχόλμη) Κατάρτιση δεικτών από το Συμβούλιο και την Επιτροπή για την ποιότητα στην εργασία και βελτίωση των ποσοτικών δεικτών και υποβολή τους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν.
- (Στοκχόλμη) Ολοκλήρωση μέχρι το τέλος του 2001, από Συμβούλιο και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της ενημέρωσης της νομοθεσίας για την ίση μεταχείριση των δύο φύλων και κατάρτιση σχετικών δεικτών από το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

- (Γκέτεμποργκ) Εκπόνηση έκθεσης προόδου από το Συμβούλιο (μετά από ανοικτή μέθοδο συντονισμού και βάσει κοινής έκθεσης Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας και Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής) για το θέμα των συντάξεων και υποβολή της στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν στα πλαίσια προετοιμασίας της Βαρκελώνης.
- (Γκέτεμποργκ) Εκπόνηση προκαταρκτικής έκθεσης για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βαρκελώνης σχετικά με τους προσανατολισμούς στον τομέα υγειονομικής περίθαλψης και μέριμνας για τους ηλικιωμένους.
- (Λάακεν) Σημειώνεται η θέσπιση σειράς οικονομικών και κοινωνικών διαρθρωτικών δεικτών για την ποιότητα της απασχόλησης.

Εκσυγχρονισμός Κοινωνικής Προστασίας:

- Προώθηση από το Συμβούλιο συνεργασίας μεταξύ Κ-Μ βάσει δικτύων πληροφοριών.
- Εκπόνηση μελέτης για τη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών συστημάτων ως το 2020.
- (Φέιρα) Έμφαση στη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών συστημάτων με βελτίωση στην πρόγνωση μελλοντικών τάσεων και απόκτηση γνώση των προσφάτων εθνικών στρατηγικών μεταρρύθμισης των συνταξιοδοτικών συστημάτων.
- (Στοκχόλμη) Παρουσίαση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ μελέτης για τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων.
- (Στοκχόλμη) Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ποιότητα και βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων υπό το φως δημογραφικών μεταβολών

και κατάρτιση έκθεσης για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης.
Υποβολή έκθεσης προόδου το Δεκέμβριο 2001.

- (Στοκχόλμη) Συμφωνία μέχρι τέλους 2001 επί των παραμέτρων του κανονισμού 1408/71 για τον συντονισμό συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.
- (Λάακεν) Καλείται το Συμβούλιο να προετοιμάσει έκθεση σχετικά με την υγειονομική περίθαλψη και την μέριμνα προς τους ηλικιωμένους βάσει ανακοίνωσης της Επιτροπής, με ιδιαίτερη προσοχή στις επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στα συστήματα υγείας των Κρατών Μελών. Θα πρέπει να ακολουθηθεί η ίδια προσέγγιση που ακολουθήθηκε στη σύνταξη έκθεσης για τη βιωσιμότητα και επάρκεια των συνταξιοδοτικών συστημάτων.
- (Λάακεν) Σημειώνεται η πολιτική συμφωνία για την επέκταση του συντονισμού συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για τους πολίτες τρίτων χωρών και καλείται το Συμβούλιο να θεσπίσει τις απαραίτητες διατάξεις.
- (Λάακεν) Σημειώνεται με ικανοποίηση η πολιτική συμφωνία Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις οδηγίες "ενημέρωση / διαβούλευση με τους εργαζομένους" και "προστασία εργαζομένων σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη".
- (Λάακεν) Καλείται η Επιτροπή να υποβάλει έγγραφο προβληματισμό σχετικά με τη δημιουργία μηχανισμών εκούσιας διαμεσολάβησης για την πρόληψη και επίλυση κοινωνικών συγκρούσεων που εκτείνονται πέραν των εθνικών ορίων.
- (Λάακεν) Καλείται η Επιτροπή να ορίσει σχέδιο πολιτικής για τις κρατικές ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφελείας.
- (Λάακεν) Σημειώνεται με ενδιαφέρον ο κατάλογος δεικτών σχετικά με τις μισθολογικές ανισότητες ανδρών και γυναικών.

Προαγωγή Κοινωνικής Ένταξης:

- Καλύτερη κατανόηση κοινωνικού αποκλεισμού μέσω διαλόγου και χρήσης κοινών δεικτών.
- Προαγωγή της κοινωνικής ένταξης με παράλληλη δράση των Διαρθρωτικών Ταμείων σε κοινοτικό επίπεδο.
- Ανάπτυξη από το Συμβούλιο και την Επιτροπή δράσεων προτεραιότητας για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους.
- (Φέιρα) Πλαίσιο ενδεδειγμένων στόχων και δεικτών για την καταπολέμηση του αποκλεισμού.
- (Νίκαια) Υποβολή μέχρι Ιούνιο 2001 εθνικών διετών προγραμμάτων δράσης και καθορισμός δεικτών για αξιολόγηση προόδου.
- (Στοκχόλμη) Συμφωνία μεταξύ Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί προγράμματος για την κοινωνική ένταξη εντός 2001 και παρακολούθηση της σχετικής δράσης βάσει συμπεφωνημένων δεικτών μέχρι το τέλος 2001.
- (Λάακεν) Σημειώνεται η θέσπιση δεικτών για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.

Πληθωρισμός

[Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής στο Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΓΔΤΚ)]

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ (25 χώρες)	3.4 ^(ε)	2.8 ^(ε)	3.0 ^(ε)	3.1 ^(ε)	2.6 ^(ε)	2.1 ^(ε)	1.6 ^(ε)	2.4	2.5	2.1	1.9	2.1
ΕΕ (15 χώρες)	3.4 ^(ε)	2.8 ^(ε)	2.8 ^(ε)	2.4 ^(ε)	1.7 ^(ε)	1.3	1.2	1.9	2.2	2.1	2.0	2.0
Βέλγιο	2.5 ^(ε)	2.4 ^(ε)	1.3 ^(ε)	1.8	1.5	0.9	1.1	2.7	2.4	1.6	1.5	1.9
Δημ. Τσεχίας	:	:	:	9.1	8.0	9.7	1.8	3.9	4.5	1.4	-0.1	2.6
Δανία	0.9 ^(ε)	1.8 ^(ε)	2.0 ^(ε)	2.1	1.9	1.3	2.1	2.7	2.3	2.4	2.0	0.9
Γερμανία	:	:	:	1.2	1.5	0.6	0.6	1.4	1.9	1.3	1.0	1.8
Εσθονία	:	:	:	19.8	9.3	8.8	3.1	3.9	5.6	3.6	1.4	3.0
Ελλάδα	:	:	:	7.9	5.4	4.5	2.1	2.9	3.7	3.9	3.4	3.0
Ισπανία	4.9 ^(ε)	4.6 ^(ε)	4.6 ^(ε)	3.6	1.9	1.8	2.2	3.5	2.8	3.6	3.1	3.1
Γαλλία	2.2 ^(ε)	1.7 ^(ε)	1.8 ^(ε)	2.1	1.3	0.7	0.6	1.8	1.8	1.9	2.2	2.3
Ιρλανδία	:	:	:	2.2 ^(ε)	1.2 ^(ε)	2.1	2.5	5.3	4.0	4.7	4.0	2.3
Ιταλία	4.5 ^(ε)	4.2 ^(ε)	5.4 ^(ε)	4.0	1.9	2.0	1.7	2.6	2.3	2.6	2.8	2.3
Κύπρος	:	:	:	:	3.3	2.3	1.1	4.9	2.0	2.8	4.0	1.9
Λετονία	:	:	:	:	8.1	4.3	2.1	2.6	2.5	2.0	2.9	6.2
Λιθουανία	:	:	:	24.7	8.8	5.0	0.7	0.9	1.3	0.4	-1.1	1.1
Λουξεμβούργο	:	:	:	1.2	1.4	1.0	1.0	3.8	2.4	2.1	2.5	3.2
Ουγγαρία	:	:	:	23.5	18.5	14.2	10.0	10.0	9.1	5.2	4.7	6.8
Μάλτα	:	:	:	:	3.9	3.7	2.3	3.0	2.5	2.6	1.9	2.7
Κάτω Χώρες	1.6	2.1	1.4	1.4	1.9	1.8	2.0	2.3	5.1	3.9	2.2	1.4
Αυστρία	3.2	2.7	1.6	1.8	1.2	0.8	0.5	2.0	2.3	1.7	1.3	2.0
Πολωνία	:	:	:	:	15.0 ^(ε)	11.8 ^(ε)	7.2 ^(ε)	10.1	5.3	1.9	0.7	3.6
Πορτογαλία	5.9 ^(ε)	5.0 ^(ε)	4.0 ^(ε)	2.9	1.9	2.2	2.2	2.8	4.4	3.7	3.3	2.5
Σλοβενία	:	:	:	9.9	8.3	7.9	6.1	8.9	8.6	7.5	5.7	3.6
Σλοβακία	:	:	:	5.8	6.0	6.7	10.4	12.2	7.2	3.5	8.5	7.4
Φινλανδία	3.3 ^(ε)	1.6 ^(ε)	0.4 ^(ε)	1.1	1.2	1.4	1.3	3.0	2.7	2.0	1.3	0.1
Σουηδία	4.8 ^(ε)	2.9 ^(ε)	2.7 ^(ε)	0.8	1.8	1.0	0.6	1.3	2.7	2.0	2.3	1.0
Ηνωμένο Βασίλειο	2.5 ^(ε)	2.0 ^(ε)	2.7 ^(ε)	2.5	1.8	1.6	1.3	0.8	1.2	1.3	1.4	1.3
Βουλγαρία	:	:	:	:	:	18.7	2.6	10.3	7.4	5.8	2.3	6.1
Ρουμανία	:	:	:	38.8	154.9	59.1	45.8	45.7	34.5	22.5	15.3	11.9
Ισλανδία	:	:	:	2.2	1.8	1.3	2.1	4.4	6.6	5.3	1.4	2.3
Νορβηγία	:	:	:	0.7	2.6	2.0	2.1	3.0	2.7	0.8	2.0	0.6

(:) Μη διαθέσιμα στοιχεία

(ε) Εκτίμηση

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.

Δημόσιο χρέος ως ποσοστό επί του ΑΕΠ

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ (25 χώρες)	:	:	:	:	:	67.5	66.7	62.9	62.2	61.7	63.3	63.8
ΕΕ (15 χώρες)	:	66.4	70.8	72.6	71.0	68.9	67.9	64.1	63.3	62.7	64.3	64.7
Βέλγιο	137.9	135.9	134.0	130.2	124.8	119.6	114.8	109.1	108.0	105.4	100.0	95.6
Δημ. Τσεχίας	:	:	:	:	12.2	12.9	13.4	18.2	27.2	30.7	38.3	37.4
Δανία	81.1	77.4	73.2	69.7	65.7	61.2	57.7	52.3	47.8	47.2	44.7	42.7
Γερμανία	46.9	49.3	57.0	59.8	61.0	60.9	61.2	60.2	59.4	60.9	64.2	66.0
Εσθονία	:	:	:	:	6.4	5.6	6.0	4.7	4.4	5.3	5.3	4.9
Ελλάδα	110.1	107.9	108.7	111.3	108.2	105.8	105.2	114.0	114.8	112.2	109.3	110.5
Ισπανία	58.4	61.1	63.9	68.1	66.6	64.6	63.1	61.1	57.8	55.0	51.4	48.9
Γαλλία	45.3	48.4	54.6	57.1	59.3	59.5	58.5	56.8	57.0	59.0	63.9	65.6
Ιρλανδία	95.1	89.6	81.8	73.3	64.5	53.8	48.6	38.3	35.8	32.6	32.0	29.9
Ιταλία	118.7	124.8	124.3	123.1	120.5	116.7	115.5	111.2	110.7	108.0	106.3	105.8
Κύπρος	:	:	:	:	:	61.6	62.0	61.6	61.9	65.2	69.8	71.9
Λετονία	:	:	:	:	:	9.8	12.6	12.9	14.9	14.1	14.4	14.4
Λιθουανία	:	:	:	:	15.2	16.5	23.0	23.8	22.9	22.4	21.4	19.7
Λουξεμβούργο	6.8	6.3	6.7	7.2	6.8	6.3	5.9	5.5	7.2	7.5	7.1	7.5
Ουγγαρία	:	:	:	:	64.2	61.9	61.2	55.4	52.2	55.5	56.9	57.6
Μάλτα	:	:	:	:	51.5	64.9	56.8	56.4	62.4	62.7	71.8	75.0
Κάτω Χώρες	79.3	76.4	77.2	75.2	69.9	66.8	63.1	55.9	52.9	52.6	54.3	55.7
Αυστρία	60.5	63.4	67.9	67.6	63.8	64.2	66.5	67.0	67.1	66.7	65.4	65.2
Πολωνία	:	:	:	:	44.0	39.1	40.3	36.8	36.7	41.2	45.4	43.6
Πορτογαλία	59.1	62.1	64.3	62.9	59.1	55.0	54.3	53.3	55.9	58.5	60.1	61.9
Σλοβενία	:	:	:	:	:	23.6	24.9	27.4	28.1	29.5	29.4	29.4
Σλοβακία	:	:	:	30.6	33.1	34.0	47.2	49.9	48.7	43.3	42.6	43.6
Φινλανδία	55.9	58.0	57.1	57.1	54.1	48.6	47.0	44.6	43.8	42.5	45.3	45.1
Σουηδία	:	73.9	73.7	73.5	70.6	68.1	62.7	52.8	54.3	52.4	52.0	51.2
Ηνωμένο Βασίλειο	45.4	48.6	51.8	52.3	50.8	47.7	45.1	42.0	38.8	38.3	39.7	41.6

(:) Μη διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.

Ανεργία

(Συνολικά ποσοστά % ανέργων επί του εργατικού δυναμικού)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ (25 χώρες)	:	:	:	:	:	9.5	9.1	8.6	8.4	8.7	9.0	9.0
ΕΕ (15 χώρες)	10.0	10.4	10.0	10.1	9.8	9.3	8.5	7.6	7.2	7.6	8.0	8.1
Ευρωζώνη	10.1	10.8	10.5	10.7	10.6	10.0	9.1	8.1	7.9	8.3	8.7	8.9
Ευρωζώνη (12 χώρες)	10.1	10.7	10.5	10.7	10.6	10.1	9.2	8.2	7.9	8.3	8.7	8.9
Βέλγιο	8.6	9.8	9.7	9.5	9.2	9.3	8.6	6.9	6.7	7.3	8.0	7.8
Δημ. Τσεχίας	:	:	:	:	:	6.4	8.6	8.7	8.0	7.3	7.8	8.3
Δανία	9.6	7.7	6.7	6.3	5.2	4.9	4.8	4.4	4.3	4.6	5.6	5.4
Γερμανία	7.7	8.3	8.0	8.5	9.1	8.8	7.9	7.2	7.4	8.2	9.0	9.5
Εσθονία	:	:	:	:	9.6	9.2	11.3	12.5	11.8	9.5	10.2	9.2
Ελλάδα	8.6	8.9	9.2	9.6	9.8	10.9	12.0	11.3	10.8	10.3	9.7	10.5
Ισπανία	18.6	19.8	18.8	18.2	17.1	15.3	12.9	11.4	10.8	11.5	11.5	11.0
Γαλλία	11.1	11.7	11.1	11.6	11.5	11.1	10.5	9.1	8.4	8.9	9.5	9.7
Ιρλανδία	15.6	14.3	12.3	11.7	9.9	7.5	5.6	4.3	3.9	4.3	4.6	4.5
Ιταλία	10.1	10.6	11.2	11.2	11.3	11.3	10.9	10.1	9.1	8.6	8.4	8.0
Κύπρος	:	:	:	:	:	:	:	5.2	4.4	3.9	4.5	5.0
Λετονία	:	:	:	:	:	14.3	14.0	13.7	12.9	12.6	10.4	9.8
Λιθουανία	:	:	:	:	:	13.2	13.7	16.4	16.4	13.5	12.7	10.8
Λουξεμβούργο	2.6	3.2	2.9	2.9	2.7	2.7	2.4	2.3	2.1	2.8	3.7	4.8
Ουγγαρία	:	:	:	9.6	9.0	8.4	6.9	6.3	5.6	5.6	5.8	5.9
Μάλτα	:	:	:	:	:	:	:	6.8	7.7	7.7	8.0	7.3
Κάτω Χώρες	6.2	6.8	6.6	6.0	4.9	3.8	3.2	2.8	2.2	2.8	3.7	4.6
Αυστρία	4.0	3.8	3.9	4.4	4.4	4.5	3.9	3.7	3.6	4.2	4.3	4.8
Πολωνία	:	:	:	:	10.9	10.2	13.4	16.4	18.5	19.8	19.2	18.8
Πορτογαλία	5.6	6.9	7.3	7.3	6.8	5.1	4.5	4.1	4.0	5.0	6.3	6.7
Σλοβενία	:	:	:	6.9	6.9	7.4	7.2	6.6	5.8	6.1	6.5	6.0
Σλοβακία	:	:	:	:	:	:	16.7	18.7	19.4	18.7	17.5	18.0
Φινλανδία	16.3	16.6	15.4	14.6	12.7	11.4	10.2	9.8	9.1	9.1	9.0	8.8
Σουηδία	9.1	9.4	8.8	9.6	9.9	8.2	6.7	5.6	4.9	4.9	5.6	6.3
Ηνωμένο Βασίλειο	10.0	9.3	8.5	8.0	6.9	6.2	5.9	5.4	5.0	5.1	4.9	4.7
Βουλγαρία	:	:	:	:	:	:	:	16.4	19.2	17.8	13.6	11.9
Κροατία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ρουμανία	:	:	:	:	5.3	5.4	6.2	6.8	6.6	7.5	6.8	7.1
Τουρκία	:	:	:	:	:	:	:	6.5	8.3	10.3	10.5	10.3
Ισλανδία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Νορβηγία	6.0	5.4	4.9	4.7	4.0	3.2	3.2	3.4	3.6	3.9	4.5	4.4
Η.Π.Α	6.8	6.1	5.6	5.4	4.9	4.5	4.2	4.0	4.8	5.8	6.0	5.5
Ιαπωνία	2.5	2.9	3.1	3.4	3.4	4.1	4.7	4.7	5.0	5.4	5.3	4.7

(:) Μη διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Χρήση e-διακυβέρνησης από τους Ευρωπαίους πολίτες

(Ποσοστό ατόμων ηλικίας 16-74 ετών που χρησιμοποίησαν το Διαδίκτυο τους τρεις τελευταίους μήνες κάθε έτους για συνεργασία με δημόσιες υπηρεσίες)

	2002	2003	2004
Δημ.Τσεχίας	:	:	7
Δανία	37	40	44
Γερμανία	17	26	33
Εσθονία	:	:	20
Ελλάδα	:	:	8
Ιρλανδία	:	:	14
Κύπρος	:	:	11
Λετονία	:	:	13
Λιθουανία	:	7	10
Λουξεμβούργο	16	28	45
Ουγγαρία	:	:	16
Αυστρία	11	20	21
Πολωνία	:	:	13
Πορτογαλία	:	:	13
Σλοβενία	:	:	13
Σλοβακία	:	:	25
Φινλανδία	34	40	45
Σουηδία	42	44	39
Ηνωμένο Βασίλειο	:	21	22
Βουλγαρία	:	:	5
Τουρκία	:	:	6
Ισλανδία	:	56	58
Νορβηγία	:	43	37

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Λόγος εξάρτησης της τρίτης ηλικίας					
(Πληθυσμός ηλικίας άνω των 65 ετών, ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 15 έως 64 ετών)					
	1995	2000	2010	2020	2050
ΕΕ(15 χώρες)	23.0	24.1	27.0	31.7	47.2
Βέλγιο	23.8	25.4	26.9	32.6	43.5
Δανία	22.7	22.1	24.3	30.1	37.7
Γερμανία	22.5	23.3	29.2	31.9	46.8
Ελλάδα	22.8	25.5	29.3	32.3	48.0
Ισπανία	22.2	24.4	26.5	29.8	56.5
Γαλλία	22.9	24.3	25.5	32.6	46.4
Ιρλανδία	18.0	17.4	18.5	24.5	43.6
Ιταλία	24.0	26.5	31.0	35.5	55.7
Λουξεμβούργο	20.6	21.5	23.5	27.9	37.8
Κάτω Χώρες	19.3	20.1	22.5	29.8	40.7
Αυστρία	22.4	22.6	25.6	28.5	44.3
Πορτογαλία	21.4	22.5	24.3	27.3	44.0
Φινλανδία	21.1	21.9	24.7	35.0	42.1
Σουηδία	27.4	26.8	27.9	33.4	37.9
Ηνωμένο Βασίλειο	24.3	24.0	24.7	29.8	42.8

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. Συνολικοί ρυθμοί απασχόλησης												
(Το ποσοστό απασχόλησης υπολογίζεται διαιρώντας τους μεταξύ 15 και 64 ετών απασχολούμενους με το συνολικό πληθυσμό ίδιας ηλικίας)												
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ (25 χώρες)	:	:	:	:	60.6	61.2	61.9	62.4	62.8	62.8	62.9	63.3
ΕΕ (15 χώρες)	60.1	59.8	60.1	60.3	60.7	61.4	62.5	63.4	64.0	64.2	64.3	64.7
Ευρωζώνη	58.3	57.9	58.1	58.2	58.6	59.3	60.6	61.7	62.2	62.4	62.6	63.0
Ευρωζώνη (12 χώρες)	58.2	57.8	58.0	58.1	58.4	59.2	60.4	61.5	62.2	62.4	62.6	63.0
Βέλγιο	55.8	55.7	56.1	56.2	56.8	57.4	59.3	60.5	59.9	59.9	59.6	60.3
Δημ. Τσεχίας	:	:	:	:	:	67.3	65.6	65.0	65.0	65.4	64.7	64.2
Δανία	72.1	72.3	73.4	73.8	74.9	75.1	76.0	76.3	76.2	75.9	75.1	75.7
Γερμανία	65.1	64.7	64.6	64.1	63.7	63.9	65.2	65.6	65.8	65.4	65.0	65.0
Εσθονία	:	:	:	:	:	64.6	61.5	60.4	61.0	62.0	62.9	63.0
Ελλάδα	53.7	54.2	54.7	55.0	55.1	56.0	55.9	56.5	56.3	57.5	58.7	59.4
Ισπανία	46.6	46.1	46.9	47.9	49.5	51.3	53.8	56.3	57.8	58.5	59.8	61.1
Γαλλία	59.3	59.1	59.5	59.5	59.6	60.2	60.9	62.1	62.8	63.0	63.3	63.1
Ιρλανδία	51.7	53.0	54.4	55.4	57.6	60.6	63.3	65.2	65.8	65.5	65.5	66.3
Ιταλία	52.3	51.4	51.0	51.2	51.3	51.9	52.7	53.7	54.8	55.5	56.1	57.6
Κύπρος	:	:	:	:	:	:	:	65.7	67.8	68.6	69.2	68.9
Λετονία	:	:	:	:	:	59.9	58.8	57.5	58.6	60.4	61.8	62.3
Λιθουανία	:	:	:	:	:	62.3	61.7	59.1	57.5	59.9	61.1	61.2
Λουξεμβούργο	60.8	59.9	58.7	59.2	59.9	60.5	61.7	62.7	63.1	63.4	62.7	61.6
Ουγγαρία	:	:	:	52.1	52.4	53.7	55.6	56.3	56.2	56.2	57.0	56.8
Μάλτα	:	:	:	:	:	:	:	54.2	54.3	54.4	54.2	54.0
Κάτω Χώρες	63.6	64.0	64.7	66.3	68.5	70.2	71.7	72.9	74.1	74.4	73.6	73.1
Αυστρία	:	68.5	68.8	67.8	67.8	67.9	68.6	68.5	68.5	68.7	68.9	67.8
Πολωνία	:	:	:	:	58.9	59.0	57.6	55.0	53.4	51.5	51.2	51.7
Πορτογαλία	65.1	64.1	63.7	64.1	65.7	66.8	67.4	68.4	69.0	68.8	68.1	67.8
Σλοβενία	:	:	:	61.6	62.6	62.9	62.2	62.8	63.8	63.4	62.6	65.3
Σλοβακία	:	:	:	:	:	60.6	58.1	56.8	56.8	56.8	57.7	57.0
Φινλανδία	61.0	60.3	61.6	62.4	63.3	64.6	66.4	67.2	68.1	68.1	67.7	67.6
Σουηδία	71.3	70.2	70.9	70.3	69.5	70.3	71.7	73.0	74.0	73.6	72.9	72.1
Ηνωμένο Βασίλειο	67.4	67.9	68.5	69.0	69.9	70.5	71.0	71.2	71.4	71.3	71.5	71.6
Βουλγαρία	:	:	:	:	:	:	:	50.4	49.7	50.6	52.5	54.2
Κροατία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	53.4	53.4	54.7
Ρουμανία	:	:	:	:	65.4	64.2	63.2	63.0	62.4	57.6	57.6	57.7
Τουρκία	:	:	:	:	:	:	:	48.8	47.8	46.9	45.8	46.1
Ισλανδία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	83.3	82.3
Νορβηγία	:	:	:	:	:	:	:	77.5	77.2	76.8	75.5	75.1
Η.Π.Α	71.2	72.0	72.5	72.9	73.5	73.8	73.9	74.1	73.1	71.9	71.2	71.2
Ιαπωνία	69.5	69.3	69.2	69.5	70.0	69.5	68.9	68.9	68.8	68.2	68.4	68.7

(:) Μη διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1 Συνολικοί ρυθμοί απασχόλησης γυναικών												
(Το ποσοστό απασχόλησης γυναικών υπολογίζεται διαιρώντας τις απασχολούμενες μεταξύ 15 και 64 ετών με το συνολικό πληθυσμό γυναικών της ίδιας ηλικίας)												
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ (25 χώρες)	:	:	:	:	51.1	51.8	52.9	53.6	54.3	54.7	55.0	55.7
ΕΕ (15 χώρες)	49.2	49.3	49.7	50.2	50.8	51.6	53.0	54.1	55.0	55.6	56.0	56.8
Ευρωζώνη	46.5	46.5	46.9	47.4	48.0	48.9	50.4	51.7	52.4	53.1	53.6	54.5
Ευρωζώνη (12 χώρες)	46.2	46.2	46.6	47.1	47.7	48.6	50.1	51.4	52.4	53.1	53.6	54.5
Βέλγιο	44.5	44.6	45.0	45.4	46.5	47.6	50.4	51.5	51.0	51.4	51.8	52.6
Δημ.Τσεχίας	:	:	:	:	:	58.7	57.4	56.9	56.9	57.0	56.3	56.0
Δανία	68.2	66.9	66.7	67.4	69.1	70.2	71.1	71.6	72.0	71.7	70.5	71.6
Γερμανία	55.1	55.1	55.3	55.3	55.3	55.8	57.4	58.1	58.7	58.9	58.9	59.2
Εσθονία	:	:	:	:	:	60.3	57.8	56.9	57.4	57.9	59.0	60.0
Ελλάδα	36.6	37.3	38.1	38.7	39.3	40.5	41.0	41.7	41.5	42.9	44.3	45.2
Ισπανία	30.7	30.7	31.7	33.1	34.6	35.8	38.5	41.3	43.1	44.4	46.3	48.3
Γαλλία	51.5	51.6	52.1	52.2	52.4	53.1	54.0	55.2	56.0	56.7	57.3	57.4
Ιρλανδία	38.5	40.1	41.6	43.2	45.9	49.0	52.0	53.9	54.9	55.4	55.7	56.5
Ιταλία	35.8	35.4	35.4	36.0	36.4	37.3	38.3	39.6	41.1	42.0	42.7	45.2
Κύπρος	:	:	:	:	:	:	:	53.5	57.2	59.1	60.4	58.7
Λετονία	:	:	:	:	:	55.1	53.9	53.8	55.7	56.8	57.9	58.5
Λιθουανία	:	:	:	:	:	58.6	59.4	57.7	56.2	57.2	58.4	57.8
Λουξεμβούργο	44.8	44.4	42.6	43.8	45.3	46.2	48.6	50.1	50.9	51.6	52.0	50.6
Ουγγαρία	:	:	:	45.2	45.4	47.2	49.0	49.7	49.8	49.8	50.9	50.7
Μάλτα	:	:	:	:	:	:	:	33.1	32.1	33.9	33.6	32.7
Κάτω Χώρες	52.2	53.2	53.8	55.8	58.0	60.1	62.3	63.5	65.2	66.2	66.0	65.8
Αυστρία	:	58.9	59.0	58.4	58.6	58.8	59.6	59.6	60.7	61.3	61.6	60.7
Πολωνία	:	:	:	:	51.3	51.7	51.2	48.9	47.7	46.2	46.0	46.2
Πορτογαλία	55.0	54.4	54.4	54.9	56.5	58.2	59.4	60.5	61.3	61.4	61.4	61.7
Σλοβενία	:	:	:	57.1	58.0	58.6	57.7	58.4	58.8	58.6	57.6	60.5
Σλοβακία	:	:	:	:	:	53.5	52.1	51.5	51.8	51.4	52.2	50.9
Φινλανδία	59.5	58.7	59.0	59.4	60.3	61.2	63.4	64.2	65.4	66.2	65.7	65.6
Σουηδία	69.7	68.5	68.8	68.1	67.2	67.9	69.4	70.9	72.3	72.2	71.5	70.5
Ηνωμένο Βασίλειο	60.8	61.2	61.7	62.5	63.1	63.6	64.2	64.7	65.0	65.2	65.3	65.6
Βουλγαρία	:	:	:	:	:	:	:	46.3	46.8	47.5	49.0	50.6
Κροατία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	46.7	46.7	47.8
Ρουμανία	:	:	:	:	59.1	58.2	57.5	57.5	57.1	51.8	51.5	52.1
Τουρκία	:	:	:	:	:	:	:	25.8	26.3	27.0	25.7	24.3
Ισλανδία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	80.1	78.8
Νορβηγία	:	:	:	:	:	:	:	73.6	73.6	73.7	72.6	72.2
Η.Π.Α	64.0	65.2	65.8	66.3	67.1	67.4	67.6	67.8	67.1	66.1	65.7	65.4
Ιαπωνία	56.6	56.5	56.4	56.8	57.6	57.2	56.7	56.7	57.0	56.5	56.8	57.4

(:) Μη διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.

Ρυθμοί μεταβολής ΑΕΠ

(σε σταθερές τιμές 1995)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΕΕ (25 χώρες)	:	2.0	1.9	3.2	2.5	3.6	1.2	1.1	0.6	1.7 ^(π)	2.2 ^(π)	2.2 ^(π)
ΕΕ (15 χώρες)	2.3	1.1	2.2	2.7	2.7	3.1	1.5	0.5	0.5	2.0 ^(π)	1.9 ^(π)	1.9 ^(π)
Βέλγιο	2.5	1.0	2.8	1.8	3.2	3.5	0.4	0.4	0.8	2.5 ^(π)	2.0 ^(π)	2.4 ^(π)
Δημ. Τσεχίας	:	4.9	-2.3	0.0	2.4	2.3	4.5	0.0	4.3	4.2 ^(π)	4.0 ^(π)	3.8 ^(π)
Δανία	1.9	1.9	2.6	2.2	2.1	2.8	1.0	0.7	0.3	2.0 ^(π)	2.3 ^(π)	1.9 ^(π)
Γερμανία	1.3	0.4	1.3	2.1	1.7	2.9	0.8	0.0	-0.4	2.0 ^(π)	1.2 ^(π)	1.9 ^(π)
Εσθονία	5.3	5.0	14.3	4.2	0.0	8.0	7.4	10.3	3.1	6.1 ^(π)	8.6 ^(π)	5.3 ^(π)
Ελλάδα	1.2	1.2	2.3	3.4	3.3	4.3	4.1	2.9	3.8	3.7 ^(π)	3.5 ^(π)	2.6 ^(π)
Ισπανία	2.7	2.6	3.4	4.1	4.0	3.1	2.2	1.4	2.1 ^(π)	2.1 ^(π)	1.4 ^(π)	2.7 ^(π)
Γαλλία	1.5	0.5	2.0	2.9	2.8	3.2	1.3	0.9	0.0	2.2 ^(π)	1.7 ^(π)	1.7 ^(π)
Ιρλανδία	8.5	7.1	9.9	7.8	9.5	8.7	4.2	4.5	2.2	3.4 ^(π)	3.3 ^(π)	3.6 ^(π)
Ιταλία	2.1	1.4	1.4	2.0	1.3	3.2	1.3	1.9 ^(π)	0.6 ^(π)	0.6 ^(π)	1.8 ^(π)	1.8 ^(π)
Κύπρος	7.0	0.0	0.9	3.7	3.6	4.3	2.5	0.8	0.0	2.4 ^(π)	3.1 ^(π)	3.0 ^(π)
Λετονία	0.0	6.7	6.3	5.9	5.6	5.3	10.0	9.1	8.3	7.7 ^(π)	7.1 ^(π)	6.7 ^(π)
Λιθουανία	0.0	7.7	7.1	13.3	-5.9	6.3	5.9	11.1	10.0	4.5 ^(π)	8.7 ^(π)	4.0 ^(π)
Λουξεμβούργο	0.0	1.8	7.0	5.4	6.2	7.5	0.9	1.3	2.2	3.0 ^(π)	2.5 ^(π)	2.7 ^(π)
Ουγγαρία	3.1	3.0	2.9	5.7	5.4	5.1	2.4	4.8	2.3	4.4 ^(π)	4.3 ^(π)	4.1 ^(π)
Μάλτα	:	:	:	:	:	5.3	-2.5	1.3	0.0	0.0 ^(π)	1.3 ^(π)	1.3 ^(π)
Κάτω Χώρες	2.5	2.9	3.3	3.7	3.1	2.6	0.8	0.0	-1.2	0.8 ^(π)	1.3 ^(π)	2.1 ^(π)
Αυστρία	1.8	2.2	1.7	3.8	2.8	3.1	0.8	0.8	0.0	1.5 ^(π)	1.8 ^(π)	2.2 ^(π)
Πολωνία	:	7.4	3.4	6.7	3.1	6.1	0.0	2.9	2.8	5.4 ^(π)	5.1 ^(π)	4.9 ^(π)
Πορτογαλία	3.8	3.7	3.5	4.5	3.3	3.2	1.0	-1.0	-2.0	1.0 ^(π)	2.1 ^(π)	1.0 ^(π)
Σλοβενία	4.1	3.9	5.0	3.6	5.7	3.3	2.1	3.1	3.0	3.9 ^(π)	3.7 ^(π)	3.6 ^(π)
Σλοβακία	7.7	3.6	6.9	3.2	0.0	3.1	3.0	5.9	2.8	5.4 ^(π)	5.1 ^(π)	4.9 ^(π)
Φινλανδία	3.2	3.6	6.0	4.7	3.1	4.8	0.8	2.1	2.0	2.8 ^(π)	2.7 ^(π)	2.6 ^(π)
Σουηδία	3.4	0.9	2.8	3.1	4.8	4.1	0.8	1.6	1.2	3.1 ^(π)	3.0 ^(π)	2.2 ^(π)
Ηνωμένο Βασίλειο	2.7	2.7	2.6	3.2	2.5	3.6	1.7	1.1	1.7 ^(π)	2.8 ^(π)	2.2 ^(π)	2.6 ^(π)
Βουλγαρία	0.0	-8.3	-9.1	10.0	0.0	9.1	8.3	0.0	7.7 ^(π)	7.1 ^(π)	6.7 ^(π)	6.3 ^(π)
Κροατία	:	9.7	5.9	2.8	-2.7	8.3	2.6	5.0	4.8	4.5 ^(π)	4.3 ^(π)	:
Ρουμανία	7.2	5.0	-6.4	-4.3	-1.8	0.0	9.1	8.3	7.7	7.1 ^(π)	6.7 ^(π)	0.0 ^(π)
Τουρκία	:	4.8	9.1	0.0	-4.2	0.0	-8.7	9.5 ^(π)	0.0 ^(π)	8.7 ^(π)	4.0 ^(π)	3.8 ^(π)
Ισλανδία	-0.5	4.5	1.4	4.7	2.7	4.4	0.8	-1.67	3.81	2.9 ^(π)	4.0 ^(π)	:
Νορβηγία	4.0	4.6	4.4	2.1	1.4	2.4	2.0	1.0	-0.3	2.6 ^(π)	2.8 ^(π)	2.8 ^(π)

(:) Μη διαθέσιμα στοιχεία

(π) Πρόβλεψη

Πηγή: Eurostat

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 8. Επιτεύγματα και Ελλείψεις των 15 αρχικών μελών της ΕΕ⁷²		
	ΒΕΛΓΙΟ	ΔΑΝΙΑ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σταθερή μείωση της αναλογίας ΑΕγχΠ-χρέους και μεγάλα (μολονότι μειούμενα) πλεονάσματα ✓ Η μεγαλύτερη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ✓ Σημαντική αύξηση των δαπανών E&A το 2001 και προσπάθεια για επίτευξη του στόχου του 3% ✓ Πρωτοβουλίες για μείωση των διοικητικών διατυπώσεων και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μεταρρυθμιστικά μέτρα, στα οποία περιλαμβάνεται η μείωση της φορολογίας της εργασίας, για την αύξηση της προσφοράς εργασίας ✓ Το μεγαλύτερο συνολικό ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ με 76%, το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ (άνω του 71%) και το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων με 58% (στοιχεία 2002) ✓ Το μικρότερο συνολικό έλλειμμα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, το μεγαλύτερο ποσοστό μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο για τις οδηγίες «Λισσαβόνας» (85%) και καμία καθυστέρηση άνω των δύο ετών στη μεταφορά οδηγιών ✓ 2^η μεγαλύτερη αύξηση των ακαθάριστων εγχώριων δαπανών για E&A το 2001
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Το μικρότερο ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ για τα άτομα ηλικίας 55-64 ετών (25%) ∅ Η μεγαλύτερη αύξηση από το Μάιο του 2003 στο έλλειμμα μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο, με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο έλλειμμα μεταφοράς (54 οδηγίες) ∅ Χαμηλό επίπεδο ουσιαστικού ανταγωνισμού στην αγορά ενέργειας ∅ Χαμηλά επίπεδα συμμετοχής στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση 	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Το υψηλότερο επίπεδο τιμών στην ΕΕ, με σημαντική αύξηση κατά την περίοδο 2000-2002 ∅ Η μεσοπρόθεσμη στρατηγική για τα δημόσια οικονομικά σε κίνδυνο εξαιτίας του μεγέθους των κρατικών δαπανών ∅ Πενιχρές επιδόσεις όσον αφορά τους στόχους του Κιότο ∅ Απογοητευτικά στοιχεία για το μορφωτικό επίπεδο των νέων

⁷² Στους ακόλουθους πίνακες δίνεται μια συνοπτική εικόνα επιλεγμένων αποτελεσμάτων των κρατών μελών – επιτευγμάτων αλλά και ελλείψεων – με γνώμονα τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Για κάθε κράτος μέλος καταγράφονται τα αποτελέσματα που το κατατάσσουν στις τρεις καλύτερες ή στις τρεις τελευταίες θέσεις στην ΕΕ, σύμφωνα με τον κατάλογο των 14 διαρθρωτικών δεικτών. Άλλα στοιχεία βασίζονται στις κατά χώρα αξιολογήσεις που περιλαμβάνονται στις ακόλουθες εκθέσεις: έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής [COM(2004) 20] και τα σημειώματα των χωρών [SEC(2004) 44], έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της εσωτερικής αγοράς και κυρίως ο πίνακας αποτελεσμάτων [COM(2004) 22], έκθεση σχετικά με την εκπαίδευση και κατάρτιση 2010 [COM (2003) 685] και επισκόπηση της πολιτικής περιβάλλοντος [COM(2003) 745].

	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ατζέντα 2010 – εκτεταμένη αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με έντονο αντίκτυπο στις αγορές εργασίας και προϊόντων ✓ Αξιοσημείωτη πρόοδος στην εφαρμογή των συστάσεων του 2003 για την αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης ✓ Μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας ✓ 3^ο μεγαλύτερο ποσοστό στην ΕΕ όσον αφορά τις ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για Ε&Α το 2001 ✓ Μεταξύ των καλύτερων αποτελεσμάτων ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης στην ΕΕ όσον αφορά την παραγωγικότητα της εργασίας (1999-2003) ✓ Μέτρα με στόχο την αύξηση των κινήτρων για εργασία και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ανέργων, καθώς και σημαντική βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ✓ 2^η καλύτερη θέση στις επιχειρηματικές επενδύσεις (1999-2002) με πρωτοβουλίες για την προώθηση της χρήσης των ΤΠΕ και των δαπανών Ε&Α και της καινοτομίας, καθώς και προσπάθειες για απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> Ø Υπερβολικό έλλειμμα επί σειρά ετών, με επανειλημμένες αποκλίσεις στις δαπάνες σε σύγκριση με τα σχέδια του Συμφώνου Σταθερότητας Ø Απουσία γενναίων μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος Ø Μεγάλη δυσκαμνία της αγοράς εργασίας και υψηλό ποσοστό ανεργίας Ø Απογοητευτικά στοιχεία για το μορφωτικό επίπεδο των νέων Ø 2^ο μεγαλύτερο έλλειμμα στη μεταφορά οδηγιών της εσωτερικής αγοράς στο εθνικό δίκαιο (υπερδιπλάσιο του στόχου του 1,5%) 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Υψηλό χρέος που μειώνεται βραδέως, παρά τη μεγάλη ονομαστική μεγέθυνση του ΑΕγχΠ κατά τα τελευταία έτη Ø 2^ο μικρότερο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ και 2^η υψηλότερη μακροχρόνια ανεργία Ø Καθυστερήσεις στη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης Ø Δεν έχει διασφαλιστεί ακόμη ο ουσιαστικός ανταγωνισμός στον τομέα της ενέργειας Ø Μεγάλο έλλειμμα μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο

	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η μεγαλύτερη αύξηση στο ποσοστό απασχόλησης από το 1999 και η μεγαλύτερη μείωση στο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (1999- 2002), ενώ ελήφθησαν και μέτρα για την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών ✓ 2^ο μικρότερο έλλειμμα στη μεταφορά κανόνων της εσωτερικής αγοράς στο εθνικό δίκαιο (αρκετά κάτω από το στόχο του 1,5%) ✓ Θέσπιση του «España.es 2004-2005» – δέσμη μέτρων για την προώθηση και την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, με παράλληλη προώθηση της πρόσβασης στο διαδίκτυο για τους πολίτες και τις ΜΜΕ ✓ Ψήφιση του νόμου περί ΕΠΕ, που διαμορφώνει ένα απλοποιημένο νομικό πλαίσιο για την ίδρυση μικρών εταιρειών/ΜΜΕ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εφαρμογή εκτεταμένων μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων ✓ Σημαντική αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (1999-2002), αν και το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας εξακολουθεί να είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ ✓ Σημαντική μείωση των επιπέδων των σχετικών τιμών κατά την περίοδο 1999-2002 ✓ Μορφωτικό επίπεδο των νέων σαφώς πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ ✓ Αξιολόγια αποτελέσματα όσον αφορά τους στόχους του Κιότο
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ με 11,3% το 2002, ποσοστό απασχόλησης των γυναικών κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ κατά 10 και πλέον εκατοστιαίες μονάδες το 2002 και υπερβολική χρήση συμβάσεων ορισμένου χρόνου που παρεμποδίζουν την κινητικότητα ∅ Δεν έχει προγραμματιστεί καμία νέα μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος για το άμεσο μέλλον ∅ Πτώση του δείκτη του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ∅ Ο ουσιαστικός ανταγωνισμός στη λιανική διανομή είναι ακόμη ανεπαρκής ∅ Μεταξύ των πενιχρότερων αποτελεσμάτων ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών 	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Υπερβολικό έλλειμμα επί σειρά ετών, με επανειλημμένες αποκλίσεις στις δαπάνες σε σύγκριση με τα σχέδια του Συμφώνου Σταθερότητας. Δεν έχει διασφαλιστεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα των οικονομικών του δημοσίου ∅ Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας ενδέχεται να είναι ανεπαρκείς σε αυτό το στάδιο ∅ Το άνοιγμα των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού παραμένει μικρό ∅ Το μεγαλύτερο έλλειμμα μεταφοράς οδηγίων για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο, σε συνδυασμό με πολυάριθμες περιπτώσεις παραβάσεων

	ΙΡΑΑΝΑΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποσοστό μεσοπρόθεσμης μεγέθυνσης 5% ✓ Υψηλή και αυξανόμενη παραγωγικότητα εργασίας – σαφώς πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ ✓ Σημαντική πτώση του ποσοστού μακροχρόνιας ανεργίας (1999-2002) ✓ Αξιοσημείωτη άνοδος του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ✓ Αύξηση του ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνίες και στα μέσα μαζικής μεταφοράς, καθώς και νέοι κανόνες ανταγωνισμού για τις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου ✓ Η μεγαλύτερη μείωση από το Μάιο του 2003 όσον αφορά οδηγίες για την εσωτερική αγορά των οποίων εκκρεμούσε η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο (32 οδηγίες) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η μεγαλύτερη αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων (1999- 2002) ✓ Το φθινόπωρο του 2003 ανακοινώθηκε μεσοπρόθεσμο σχέδιο μεταρρύθμισης των συντάξεων ✓ Ελήφθησαν μέτρα για την αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας ✓ Εφαρμόστηκε η μεταρρύθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: ανοδική πορεία του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ✓ Μείωση των μεταφορών στο εθνικό δίκαιο για θέματα εσωτερικής αγοράς, και μεταξύ των τριών καλύτερων στη μεταφορά οδηγιών «Λισσαβώνας»
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Μεταξύ των πενιχρότερων επιδόσεων στην ΕΕ ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών ∅ Η μεγαλύτερη αύξηση των επιπέδων των τιμών κατά την περίοδο 1999-2002 ∅ Κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ στις ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για Ε&Α ∅ Η μεγαλύτερη πτώση στις επιχειρηματικές επενδύσεις (1999-2002) 	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Το χαμηλότερο ποσοστό συνολικής απασχόλησης (55,5%) και απασχόλησης των γυναικών (42%) στην ΕΕ, με το μεγαλύτερο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (5,3%) ∅ Σημαντική πτώση της παραγωγικότητας της εργασίας κατά την περίοδο 1999-2003 ∅ Εκκρεμεί ακόμη η επίτευξη μακροχρόνιας δημοσιονομικής εξυγίανσης, ενώ είναι αβέβαιη η μακροχρόνια βιωσιμότητα των οικονομικών του δημοσίου ∅ Βραδύς ρυθμός απελευθέρωσης του τομέα των υπηρεσιών και των αγορών ενέργειας ∅ Μεγάλος αριθμός παραβάσεων εξαιτίας εσφαλμένης εφαρμογής των κανόνων για την εσωτερική αγορά και μεγάλο έλλειμμα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο όσον αφορά τις οδηγίες για την εσωτερική αγορά

	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η μεγαλύτερη – αν και φθίνουσα – σχετική παραγωγικότητα εργασίας στην ΕΕ ✓ Πολύ χαμηλή μακροχρόνια ανεργία ✓ Η καλύτερη επίδοση στην ΕΕ όσον αφορά το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών ✓ Η μεγαλύτερη αύξηση στην πρόσβαση των επιχειρήσεων στο διαδίκτυο το 2002 ✓ Αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καταβλήθηκαν ουσιαστικές προσπάθειες για την εξυγίανση και τη βιωσιμότητα των οικονομικών του δημοσίου κατά την πρόσφατη περίοδο της σοβαρής οικονομικής επιβράδυνσης ✓ Πολύ χαμηλή μακροχρόνια ανεργία ✓ Μέτρα για την ενίσχυση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, στα οποία περιλαμβάνεται και η σύσταση συμβουλίου καινοτομίας ✓ Δόθηκαν αυξημένες αρμοδιότητες στην ολλανδική αρχή ανταγωνισμού προκειμένου να επιτύχει την αύξηση του ουσιαστικού ανταγωνισμού ✓ Στον ορθό δρόμο για την εκπλήρωση των στόχων του Κιότο
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ 3^η χειρότερη επίδοση στην ΕΕ ως προς το μορφωτικό επίπεδο των νέων, με τα επίπεδα των αποτελεσμάτων σε πτώση (1999-2003) ∅ Πολύ χαμηλό ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 55-64 ετών, ενώ δεν έχει θεσπιστεί κανένα συγκεκριμένο μέτρο σχετικής πολιτικής ∅ Καθυστερήσεις στη μεταρρύθμιση του δικαίου περί ανταγωνισμού ∅ Μεγάλο έλλειμμα μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο και ο μεγαλύτερος αριθμός καθυστερήσεων άνω των 2 ετών 	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Ισχνή παραγωγικότητα εργασίας κατά τα τελευταία έτη, οφειλόμενη εν μέρει στις απώλειες ανταγωνιστικότητας αλλά και στην έλλειψη ανταγωνισμού σε ορισμένους κλάδους και στην κάμψη της εξειδίκευσης στη μεταποιητική βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας ∅ Η διαφορά των αποδοχών μεταξύ των δύο φύλων στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ ∅ Πτώση των ακαθάριστων εγχώριων δαπανών για Ε&Α το 2001 ∅ 2^η μεγαλύτερη αύξηση του ελλείμματος οδηγιών για την εσωτερική αγορά από το Μάιο του 2003

	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εγκρίθηκε εκτεταμένη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος του δημοσίου ✓ Πολύ χαμηλή μακροχρόνια ανεργία ✓ Μορφωτικό επίπεδο των νέων σαφώς πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ στο 85% (1999-2003) ✓ Απλοποίηση του κανονιστικού πλαισίου για τις ΜΜΕ και τις νεοσύστατες επιχειρήσεις ✓ Σημαντική μείωση του ελλείμματος μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υλοποίηση δράσεων για την προώθηση της χρήσης ΤΠΕ, των δαπανών Ε&Α και της καινοτομίας ✓ Σημαντική άνοδος του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ✓ Σημαντική μείωση του ελλείμματος μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο, χωρίς καμία καθυστέρηση που να υπερβαίνει τα δύο έτη ✓ Το πρόγραμμα «Quadros» παρέχει χρηματική ατοξημίωση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ στις ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για Ε&Α ∅ Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας αισθητά κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ ∅ Το έλλειμμα μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο παραμένει μεγάλο ∅ Πενιχρά αποτελέσματα ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών ∅ Σημαντική πτώση των επιχειρηματικών επενδύσεων (1999-2002) 	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Υπερβολικό έλλειμμα, με αμφισβητήσιμη βιωσιμότητα των οικονομικών του δημοσίου εξαιτίας των προγραμματισμένων δαπανών για τις συντάξεις ∅ Πενιχρά αποτελέσματα στην εκπαίδευση (αν και προσφάτως αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση) με το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο στην ΕΕ (διπλάσιο του μέσου όρου της ΕΕ) ∅ Δεν έχει ακόμη διασφαλιστεί ο ουσιαστικός ανταγωνισμός στην αγορά ηλεκτρισμού και οι τιμές του φυσικού αερίου και του ηλεκτρικού ρεύματος είναι από τις υψηλότερες στην ΕΕ ∅ Πενιχρά αποτελέσματα ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών

	ΦΙΝΑΝΔΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κατέχει κορυφαία θέση όσον αφορά τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης ✓ Θεσπίστηκαν μεταρρυθμιστικά μέτρα για την αύξηση της απασχόλησης και την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ ο στόχος για το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων ηλικίας 55-64 ετών μπορεί να επιτευχθεί ✓ Το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο των νέων στην ΕΕ (1999-2003) ✓ Κάτω από το στόχο του 1,5% στο έλλειμμα μεταφοράς οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο και καμία καθυστέρηση άνω των 2 ετών στις προς μεταφορά οδηγίες ✓ Σχετικά καλά αποτελέσματα ως προς τους στόχους του Κιότο 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Το μεγαλύτερο ύψος και η μεγαλύτερη αύξηση των ακαθάριστων εγχώριων δαπανών για Ε+Α το 2001 ✓ Ελήφθησαν μέτρα για τη διατήρηση των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας και για την προώθηση της συμμετοχής των νέων στο εργατικό δυναμικό ✓ Το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ για τους εργαζόμενους ηλικίας 55-64 ετών και το 2^ο υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (1999-2002) ✓ Κατέχει κορυφαία θέση όσον αφορά τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης ✓ Καλά αποτελέσματα ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Από τις υψηλότερες τιμές στην ΕΕ, με αύξηση στα επίπεδα των τιμών (1999-2002) ∅ Περιορισμένος ανταγωνισμός στις μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες ∅ Συνεχιζόμενη μεγάλη διαρθρωτική ανεργία ∅ 3^η χειρότερη θέση και με πρωτική τάση στις επιχειρηματικές επενδύσεις (1999-2002) 	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Από τις υψηλότερες τιμές στην ΕΕ, αν και τα επίπεδα των τιμών έχουν σημειώσει κάμψη (1999-2002) ∅ Το χαμηλότερο και με πρωτική τάση επίπεδο επιχειρηματικών επενδύσεων στην ΕΕ (1999-2002) ∅ Ατελής ανταγωνισμός σε ορισμένους κλάδους, κυρίως στις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα

	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
Επιτεύγματα	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Χαμηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας με άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των νέων (1999-2003) ✓ Βελτιωμένη ποιότητα στις δαπάνες του δημοσίου (για εκπαίδευση και μεταφορές) όπου περιλαμβάνεται μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία για την τόνωση της κατάρτισης και των βασικών δεξιοτήτων ✓ Καλά αποτελέσματα ως προς το στόχο του Κιότο και τους δείκτες επιμερισμού των βαρών ✓ Κάτω από το στόχο του 1,5% στο έλλειμμα μεταφοράς οδηγίων για την εσωτερική αγορά στο εθνικό δίκαιο ✓ Επέκταση της έκπτωσης φόρου για επενδύσεις E&A στις μεγάλες επιχειρήσεις και προσδιορισμός τομέων προτεραιότητας για αύξηση της παραγωγικότητας
Ελλείψεις	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Απογοητευτικά επίπεδα παραγωγικότητας της εργασίας, παρά την πρόσφατη αύξηση (1999-2003). ∅ Διογκούμενο δημοσιονομικό έλλειμμα ∅ Καθυστέρηση στο άνοιγμα των ταχυδρομικών αγορών στον ανταγωνισμό ∅ Απογοητευτικό επίπεδο ακαθάριστων εγχώριων δαπανών για E&A το 2001 και το 2^ο χαμηλότερο επίπεδο επιχειρηματικών επενδύσεων στην ΕΕ (1999-2002)

ΠΙΝΑΚΑΣ 9. Σύγκριση κρατών-μελών ΕΕ με τις ΗΠΑ						
	Οι 3 καλύτερες χώρες της ΕΕ	Οι 4 χειρότερες χώρες της ΕΕ	Η.Π.Α	Σχέση μ.ο ΕΕ με Η.Π.Α	Σχέση 3 καλύτερων χωρών της ΕΕ με Η.Π.Α	Σχέση 4 χειρότερων χωρών της ΕΕ με Η.Π.Α
Κοινωνία της πληροφορίας	Φινλανδία, Σουηδία, Μ. Βρετανία	Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Ιρλανδία	5,94	-0,52	0,09	-1,04
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Φινλανδία, Γερμανία, Σουηδία	Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία	5,99	-0,84	-0,37	-1,57
Απελευθέρωση της Αγοράς			5,06	-0,28	0,34	-0,77
-Ενιαία Αγορά	-Σουηδία, Μ. Βρετανία, Φινλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία	5,53	-0,36	0,13	-0,93
-Κρατικές Ενισχύσεις	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία	4,58	-0,19	0,54	-0,6
Δίκτυα			6,17	-0,87	0,16	-1,37
-Επικοινωνίες	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Σουηδία	-Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία	6,12	-0,81	0,04	-0,97
-Υποδομές και μεταφορές	-Γερμανία, Φινλανδία, Δανία	-Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία	6,22	-0,92	0,27	-1,76
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Μ. Βρετανία, Φινλανδία, Δανία	Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Βέλγιο	5,75	-0,62	-0,01	-1,05
Επιχειρηματικό περιβάλλον			4,4	-0,92	-0,05	-1,37
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία	5,48	-1,28	-0,43	-1,87
-Ρυθμιστικά εμπόδια	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	- Ιταλία, Ελλάδα, Γαλλία, Βέλγιο	3,31	-0,55	0,34	-0,87
Κοινωνική συνοχή			4,75	0,1	1,31	-0,91
-Δια βίου εκπαίδευση	-Ολλανδία, Φινλανδία, Βέλγιο	-Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιταλία, Ισπανία	5,76	-0,6	0,14	-1,21
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	-Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία	-Ιρλανδία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Μ. Βρετανία	3,73	0,8	2,48	-0,61
Αειφόρος ανάπτυξη			5,72	-0,27	0,37	-1,20
-Περιβάλλον	-Φινλανδία, Ολλανδία, Γερμανία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισπανία	4,8	0,02	0,73	-0,65
-Κλιματικές αλλαγές	-Φινλανδία, Γερμανία, Ολλανδία	-Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία	6,63	-0,55	0	-1,75

Σημείωση: Η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο.

Πηγή: Στρατηγική της Λισσαβώνας – Στόχοι και Πορεία Επίτευξής τους, ΥΠ.ΑΝ, Αθήνα, Ιανουάριος 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 10. Κατάταξη των 15 αρχικών ευρωπαϊκών κρατών-μελών

	Κατάταξη	Μ.Ο Βαθμολογίας	Κοινωνία Πληροφορίας	Καινοτομία Ε&Α	Απελευθέρωση Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και Ολοκληρωμένες Οικ. Υπηρεσίες	Επιχειρηματικό Περιβάλλον	Κοινωνική Συνοχή	Αειφόρος Ανάπτυξη
Φινλανδία	1	5,8	5,78	5,87	5,36	6,33	6,13	5,48	5,46	5,97
Δανία	2	5,63	5,68	4,87	5,14	6,51	5,96	5,6	5,52	5,78
Σουηδία	3	5,62	5,71	5,57	4,91	6,37	5,8	5,29	5,46	5,89
Μ.Βρετανία	4	5,3	4,96	4,67	5,11	5,78	6,1	5,62	4,86	5,3
Ολλανδία	5	5,21	4,99	4,46	4,94	6,04	5,67	4,71	5,29	5,57
Γερμανία	6	5,18	4,95	4,9	4,64	6,36	5,62	4,64	4,37	5,96
Λουξεμβούργο	7	5,14	4,98	3,57	4,96	6,22	5,72	5,17	5,19	5,28
Γαλλία	8	5,03	4,52	4,68	4,65	6,1	5,68	4,68	4,72	5,2
Αυστρία	9	4,94	4,69	4,27	4,54	5,76	5,48	4,28	4,88	5,64
Βέλγιο	10	4,88	4,08	4,45	4,63	5,74	5,39	4,69	5,12	4,91
Ιρλανδία	11	4,69	4,14	4,18	4,47	4,89	5,59	5,3	4,62	4,35
Ισπανία	12	4,47	3,71	3,93	4,5	5,34	5,14	4,32	4,38	4,48
Ιταλία	13	4,38	3,94	3,87	4,4	5,3	4,92	3,64	4,24	4,74
Πορτογαλία	14	4,25	3,86	3,44	4,1	5,35	4,9	3,69	4,15	4,29
Ελλάδα	15	4	3,16	3,44	3,96	4,99	4,74	3,78	3,9	4

Σημείωση: Η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο.

Πηγή: Στρατηγική της Λισσαβώνας – Στόχοι και Πορεία Επίτευξής τους, ΥΠ.ΑΝ, Αθήνα, Ιανουάριος 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 11. Σύγκριση της Ελλάδας με τον μέσο όρο της ΕΕ								
	Κοινωνία Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό Περιβάλλον	Κοινωνική Συνοχή	Αειφόρος Ανάπτυξη
Ελλάδα	3,16	3,44	3,96	4,99	4,74	3,78	3,9	4
Μ.Ο ΕΕ	4,61	4,41	4,69	5,81	5,52	4,74	4,81	5,16
Απόκλιση Ελλάδας από Μ.Ο ΕΕ	-1,45	-0,97	-0,73	-0,82	-0,78	-0,96	-0,91	-1,16
Απόκλιση ως %	-31,45	-21,99	-15,56	-14,11	-14,13	-20,25	-18,92	-22,48
Σημείωση: Η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο.								
Πηγή: Στρατηγική της Λισσαβώνας – Στόχοι και Πορεία Επίτευξής τους, ΥΠ.ΑΝ, Αθήνα, Ιανουάριος 2005								